

University of Groningen

Wat willen de Groningers zelf?

de Kam, George; Spijkerboer, Rozanne

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

de Kam, G., & Spijkerboer, R. (2015). *Wat willen de Groningers zelf? Een overzicht van de uitkomsten van een onderzoek naar de opvattingen van leden van de Vereniging Eigen Huis over de oplossingen voor de aardbevingsproblematiek in Groningen (onderzoeksrapportage)*. (URSI Research Report; Nr. 351). Rijksuniversiteit Groningen. Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

'Wat willen de Groningers zelf?'

Een onderzoek naar de opvattingen van leden van de
 Vereniging Eigen Huis over de oplossingen voor de
 aardbevingsproblematiek in Groningen
 (onderzoeksrapportage)

URSI Research
 Report 351

Prof.dr.ir. George de Kam
 Rozanne Spijkerboer

15 juni 2015

Samenvatting en conclusies

Eind januari 2015 heeft de Vereniging Eigen Huis (hierna te noemen VEH) aan haar leden in Groningen per e-mail de vraag voorgelegd:

“Wat zou voor u persoonlijk de oplossing zijn voor de huidige situatie? Misschien denkt u aan schadevergoeding, misschien wilt u zo snel mogelijk weg of misschien is een regeling voor waardedaling de oplossing waar u op wacht. En misschien is het iets heel anders. U kunt uw oplossing hieronder aangeven”

Hierop zijn in enkele dagen tijd 499 reacties binnengekomen.

De gebundelde uitkomsten zijn op woensdag 28 januari 2015 aangeboden aan de vaste kamercommissie bij haar werkbezoek aan Groningen, met een kort aanbiedingsbericht waarin de VEH er op aandringt de opvattingen van de Groningers serieus te nemen, te erkennen dat eigenaren zowel immateriële als materiële schade lijden, en hen met goede regelingen voor die schade en de waardedaling van hun huizen te compenseren. Daarnaast werd bij die gelegenheid aandacht gevraagd voor op de toekomst gerichte oplossingen die de leden hebben aangedragen, zoals een programma om het versterken en energieneutraal maken van woningen te combineren, met een sleutelrol voor bewoners en bedrijven uit de regio.

Dit rapport biedt een meer gedetailleerde analyse van de verzamelde uitspraken. Deze is op verzoek van de VEH gemaakt door George de Kam en Rozanne Spijkerboer, verbonden aan de afdeling Planologie van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. Daarbij zijn naast de inhoud ook de emotie en de rolopvatting van de respondenten betrokken. Ook is onderzocht of er verschil is in de uitspraken naarmate mensen binnen of buiten de negen officieel aangewezen aardbevingsgemeenten wonen, dan wel met zwaardere aardbevingen te maken hebben. Daarnaast geeft het onderzoek aan of er verschillen zijn tussen de uitspraken van mannen en vrouwen, en van mensen in verschillende leeftijdsgroepen.

De resultaten van het onderzoek zijn in twee delen gepubliceerd. Het eerste deel is een notitie met een overzicht van de uitkomsten van de analyse van de uitspraken, en enkele conclusies¹. Het tweede deel is dit rapport, dat de onderliggende gegevens en analyses beschrijft, met een gedetailleerde verantwoording van de gevolgde methode. Omwille van de leesbaarheid is de inhoud van de eerste notitie ook opgenomen in dit rapport.

De uitkomsten worden in onderstaande punten samengevat.

Inhoudelijke thema's

De **waarde(daling)** van de woning is het onderwerp waarover het meest gesproken wordt (427 reacties), vooral in gebieden met grotere schade. De bestaande regeling voor waardevermeerdering wordt betrekkelijk weinig (28)² genoemd, soms heel positief, maar vaker wordt gezegd dat het 'leuk' is, maar niet genoeg.

Een op de drie eigenaren die iets zegt over waarde(daling) noemt dat **opkopen** van de woning de oplossing is. Het onderzoek geeft belangrijke aanwijzingen hoe verschillend(e) eigenaren zullen reageren op een opkoopregeling, vooral in verband met het **blijven of vertrekken** uit de regio. Van de mensen die spreken over vertrekken of blijven wil 60% vertrekken uit het aardbevingsgebied. Opvallend is dat in gebieden met meer schade vaker wordt gesproken over blijven dan over vertrekken. Daarbij is een sterke trend dat vrouwen vaker spreken over blijven

¹ Deze notitie is gepubliceerd op www.rug.nl/staff/g.r.w.de.kam

² De getallen tussen haakjes geven aan hoe vaak een bepaald soort uitspraak is gedaan

in de regio dan mannen, terwijl de uitspraken over vertrekken min of meer gelijk verdeeld zijn over beide groepen. Maar als de relatie wordt gelegd met opkopen van de woning, ligt het andersom, en spreken vrouwen vaker over vertrekken uit de regio. Kortom, in het algemeen doen vrouwen vaker uitspraken over blijven in de regio, maar als het aan het opkopen van de woning wordt gekoppeld hebben zij het meer dan mannen over vertrekken.

Naar leeftijd gezien, valt op dat de koppeling tussen opkopen en vertrekken over het geheel genomen vaker genoemd naarmate de respondenten jonger zijn, en dat de leeftijdsgroep 54 tot 65 jaar naar verhouding veel spreekt over blijven na opkoop van de woning. Opkopen lijkt voor de leeftijdsgroep 54 tot 65 jaar een belangrijke voorwaarde om te willen blijven. Bovendien blijkt dat deze leeftijdsgroep vaker dan anderen over de behoefte aan zekerheid spreekt.

Hoe dan ook is het van belang dat een deel van de respondenten letterlijk aangeeft dat zij na opkopen zullen blijven in hun woning (het gaat hen dus om de zekerheid die opkopen biedt), en ook dat een deel van hen die wel zou vertrekken na opkopen vervolgens wel in de regio wil blijven, in een veiliger woning.

De **procedures** bij schadeafhandeling roepen veel commentaar op (361), de respondenten vinden eerlijkheid en effectiviteit van de procedure het belangrijkste, en noemen dit vaker dan snelheid. Slechts een kleine groep noemt tevredenheid over de procedure (13). Suggesties voor verbetering gaan over 'ontzorgen', contrataxatie, omkering van de bewijslast en meer flexibiliteit/vrijheid in de procedure.

Opmerkingen over **schade** worden door 297 respondenten genoemd. Maatregelen om eigenaren te compenseren voor schade moeten ook rekening houden met ongemakken (zoals verhuiskosten), en een op de zes betreft daar ook immateriële schade bij.. Naar leeftijd gezien spreken respondenten boven 65 wat minder vaak over schade, voor de jongste groep is (compensatie van) schade juist een relatief belangrijk onderwerp.

Regelingen moeten van toepassing zijn voor ieder die te maken heeft met aantoonbare effecten van de aardbevingen, dus niet alleen voor inwoners van de negen gemeenten in het kerngebied.

Een belangrijk punt (185 opmerkingen) is ook dat respondenten vragen om **erkenning** van hun probleem, vooral in de vorm van keuzevrijheid en zekerheid. Vertrouwen wordt nog door bijna niemand genoemd.

Bij de 132 respondenten die over **gaswinning** spreken is de overheersende opvatting dat de gaswinning moet worden verminderd, maar bijna een derde in deze groep pleit ook voor stoppen. Alternatieven voor gaswinning, of technische oplossingen worden een aantal malen genoemd, evenals nader onderzoek. Opvallend is dat de gaswinning in zijn algemeenheid wat meer aandacht krijgt buiten de aardbevingsgemeenten, en dan vooral in termen van stoppen of meer onderzoek; over beperken wordt daar naar verhouding juist wat minder gesproken. Er lijkt bij mensen die heviger worden getroffen door de aardbevingen een behoefte aan een ander soort oplossingen te bestaan dan mensen die minder worden getroffen. Mogelijk stamt de sterkere roep om stopzetting in nauwelijks getroffen gebieden uit de hoop dat stopzetting de gevolgen voor de daar woonachtige respondenten zou kunnen beperken. Echter, het kan ook een gevolg zijn van de aandacht vanuit de politiek en media voor deze optie, terwijl de mensen die de problemen dagelijks ondervinden hier minder een oplossing voor de problematiek in zien. Verder blijkt dat jongere respondenten opvallend vaker spreken over (duurzame) alternatieven, onderzoek, verminderen en stoppen van de gaswinning.

Over **structurele versterking** (117 opmerkingen) wordt minder gesproken dan over waarde, schade of opkopen van woningen. Het gaat dan vooral om de huidige woning, maar een kwart

van de respondenten die over versterking spreken denkt daarbij vooral aan (vervangende) nieuwbouw.

Opvallend is dat het aspect **veiligheid** naar verhouding met andere onderwerpen (zoals schade, waarde, procedures) betrekkelijk weinig door respondenten (89 opmerkingen) naar voren wordt gebracht.³

Over oplossingen die met **leefbaarheid** te maken hebben wordt betrekkelijk weinig gesproken (67 opmerkingen). Wel is dit een thema waar een deel van de respondenten (vooral in de jongere leeftijdsgroep) ook kansen ziet voor een voorbeeldrol die de provincie Groningen met innovatieve oplossingen zou kunnen pakken.

Opvallend is dat (van de 43 respondenten die daar iets over zeggen) twee van de drie respondenten – en vooral jongeren - de **lange termijn** / structurele oplossingen noemt, de korte termijn oplossingen worden minder vaak genoemd. Dit kan geïnterpreteerd worden als een pleidooi voor zorgvuldigheid bij de oplossing van de problemen rond aardbevingen.

Een aantal van de bovengenoemde inhoudelijke thema's wordt veel in combinatie met elkaar genoemd. Het vaakst is dat het geval bij schade en een (eerlijke) procedure; schade wordt ook vaak in combinatie met ontzorging, structurele versterking, betere communicatie en/of serieus nemen genoemd. Respondenten die veiligheid belangrijk vinden spreken vaak ook over vermindering van de gaswinning.

Emoties

Naast inhoudelijke thema's komen uit veel reacties ook **emoties** naar voren (537 uitspraken), waarvan **ongenoegen**, **miskening** en **frustratie** het vaakst worden genoemd. Hoewel de gematigde emoties overheersen, komen ook heftiger emoties zoals **angst**, **ongerustheid** en **boosheid** naar voren, vooral uit gebieden waar meer schade is. Dit onderstreept nog eens het belang dat alle betrokkenen handelen vanuit begrip voor deze emoties. De emoties zijn binnen aardbevingsgemeenten heftiger dan daarbuiten. In gebieden waar veel schades gemeld worden komt vaker angst en ongerustheid naar buiten, en is de kans ook groter dat boosheid, miskening en machteloosheid geuit worden. Vrouwen geven vaker dan mannen uiting aan angst en ongerustheid. Oudere respondenten zijn vaker neutraal in hun emoties. Opvallend is dat **machteloosheid** het meest wordt uitgesproken door respondenten in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar. Dit kan opgevat worden als een ernstig signaal, want deze groep staat in het algemeen in de kracht van hun leven.

Een aantal emoties wordt vaak genoemd in combinatie met specifieke inhoudelijke thema's. Sterke emoties hangen samen met kritiek op de procedures, en - in het geval van boosheid – ook met zorgen over de veiligheid.

Rollen

Veel eigenaren voelen zich als burger miskend, zo blijkt uit het merendeel van de (492) reacties waarin men zichzelf met betrekking tot de aardbevingen in een bepaalde rol ziet. We vinden vooral de rol van **miskende burger**, maar deels ook die van **slachtoffer**. Respondenten die zich als slachtoffer (laten) typeren vinden we vaker binnen dan buiten de aardbevingsgemeenten en in gebieden met veel schade, vaker binnen de leeftijdsgroep 45-54 jaar, en het zijn ook vaker vrouwen. Sommige respondenten doen uitspraken die hen typeren als **achtergestelde**

³ Mogelijk speelt een rol dat het rapport van de Onderzoeksraad voor veiligheid op het moment van de enquête nog niet was gepubliceerd.

Noorderling, maar voor een groter aantal anderen is eerder de typering als **zelfbewuste Noorderling** van toepassing. Opvallend is dat die zelfbewuste rolopvatting vaker genoemd wordt binnen de aardbevingsgemeenten, in gebieden met veel schade, en door de jongste groep respondenten (25-45 jaar).

De verschillende roltyperingen vinden we veelal in combinatie met specifieke inhoudelijke thema's.

Miskende burgers maken veelvuldig opmerkingen over de waarde, en ook schade en procedure worden vaak genoemd. Ook opkoop van de woning wordt vaak genoemd waarbij een meerderheid van de miskende burgers aangeeft in de regio te willen blijven. Met betrekking tot de procedure gaat het voornamelijk om een eerlijke procedure, en in mindere mate om een effectieve en snelle procedure. Ook maakt deze groep relatief veel opmerkingen met betrekking tot de bewijslast, besluitvorming en contrataxatie. Wat betreft schade willen miskende burgers voornamelijk compensatie en reparatie van schade, en structurele versterking

De roltypering miskende burger is ook van toepassing bij de meerderheid van de respondenten die opmerkingen maken over het feit dat partijen verantwoordelijkheid moeten nemen en het vertrouwen terug moeten winnen.

Van alle roltyperingen spreekt de miskende burger het meest over gaswinning, en vooral de vermindering daarvan.

Respondenten die zich als **slachtoffer** typeren willen voornamelijk uitgekocht worden en de regio verlaten; ook veiligheid en erkenning zijn voor hen een belangrijk thema. Daarnaast vragen slachtoffers om een effectieve procedure en ontzorging. Dit is een opvallend verschil met de respondenten die als miskende burger te typeren zijn (met minder heftige emoties): bij hen ligt de focus op eerlijkheid in de procedures. Dit lijkt er op te wijzen dat een werkende oplossing belangrijker is naarmate mensen het gevoel hebben zwaarder getroffen te zijn en weinig invloed te hebben op hun toekomst. Deze observatie wordt versterkt door het feit dat respondenten die zich machteloos voelen relatief het vaakst om korte termijn oplossingen vragen.

De **zelfbewuste Noorderling** spreekt veel over leefbaarheid, en wil graag in de regio blijven. Vooral de leefbaarheid van de omgeving wordt belangrijk gevonden en deze mensen ergeren zich aan de slechte publiciteit die ontstaat door berichtgeving over de situatie. Ze zien Groningen graag als voorbeeld voor de rest van Nederland. Ook zien ze hierbij een belangrijke rol weggelegd voor de structurele versteviging van woningen en aardbevingsbestendige nieuwbouw. Deze groep heeft na de slachtoffers de meeste aandacht voor de veiligheid.

Achtergestelde Noorderlingen willen voornamelijk een vergoeding voor de waardedaling. Opkoop van de woning wordt door deze groep opvallend weinig genoemd wat erop zou kunnen duiden dat ze nog steeds veel waarde aan de regio en hun eigen huis hechten.

Over het algemeen laten respondenten met een **neutrale rolopvatting** weinig duidelijke verbanden zien met specifieke inhoudelijke thema's. Alleen met waarde bestaat een licht verband wat erop duidt dat deze groep respondenten graag een vergoeding wil voor schade en waardedaling maar dat ze zich verder niet veel bezig houden met de problematiek.

Verwijten en verantwoordelijke partijen

Uitspraken die verwijten over de ontstane situatie inhouden (144) of benoemen wie verantwoordelijk is voor oplossingen (172) zijn vooral geadresseerd aan NAM, en op de tweede plaats aan de regering. Daarbij vinden we geen verschil tussen respondenten binnen en buiten aardbevingsgemeenten. Wel blijkt dat bij toenemende schade in een gebied de pijlen steeds meer op de NAM gericht worden, terwijl het verwijtende uitspraken of uitspraken over oplossingen die van de overheid moeten komen geen samenhang heeft met de intensiteit van de schade in een gebied.

De roloppvatting van respondenten blijkt samen te hangen met de vraag welke partijen men verwijten maakt of verantwoordelijk houdt voor de oplossing.

Miskende burgers maken verwijten voornamelijk richting de NAM en de regering, en ook andere partijen worden relatief vaak genoemd door deze groep. Echter de focus van respondenten met deze roltypering ligt op oplossingen waarbij de NAM als hoofdverantwoordelijke voor de oplossing wordt gezien en in iets mindere mate de regering. Ook wat betreft de oplossing noemen miskende burgers relatief vaak andere partijen.

Slachtoffers maken ongeveer even vaak verwijten als dat ze partijen aanwijzen die verantwoordelijk zijn voor de oplossing. De NAM wordt door deze groep zowel verwijten gemaakt als aangedragen als verantwoordelijke voor de oplossing.

Zelfbewuste Noorderlingen maken niet vaak verwijten en noemen ook niet vaak de partijen die verantwoordelijk zijn voor de oplossing. Dit duidt erop dat zij meer argumenteren vanuit de intrinsieke waarde die zij in de regio waarnemen.

Achtergestelde Noorderlingen maken hoofdzakelijk verwijten en noemen nauwelijks partijen die verantwoordelijk zouden zijn voor de oplossing. De regering wordt hierbij de ontstane situatie het meest verweten.

Conclusie: opvattingen en emoties serieus nemen

De conclusie van het onderzoek is dat met name de rijksoverheid en de NAM er nog veel aan moeten doen om met gepaste maatregelen het vertrouwen van Groningse woningbezitters terug te winnen. De aardbevingen roepen veel emoties op, waarvan ongenoegen, miskennen en frustratie het vaakst worden genoemd. Ook heftiger emoties zoals angst, ongerustheid en boosheid komen naar voren. Het is daarom belangrijk dat alle betrokken instanties handelen vanuit begrip voor deze emoties, en open staan voor de oplossingen die woningeigenaren zelf naar voren brengen. Hierbij hoort ook dat partijen verantwoordelijkheid nemen. Op dit moment is vertrouwen bij bijna niemand in beeld.

Goede procedures met keuzevrijheid, reële vergoeding van schade en waardeverlies, versterking van woningen en de zekerheid die een uitkoopregeling kan bieden zijn daarvoor van essentieel belang. De grote variatie in uitspraken en de daarin gevonden patronen, samenhangend met de verschillen in aardbevingsimpact en enkele persoonskenmerken zoals geslacht en leeftijd onderstrepen de behoefte aan maatwerk, hoe groot de schaal van de totale opgave ook is. De focus zou sterker moeten worden gelegd op 'ontzorgen'. De door de Tweede Kamer bepleite omkering van de bewijslast draagt daar aan bij. Daarnaast zouden veel mensen geholpen zijn met een 'aardbevingsconsulent', die hen helpt om de beste oplossing te vinden voor hun unieke persoonlijke situatie en tegenwicht kan bieden tegen de professionele en zakelijke benadering van de NAM⁴ als tegenpartij.

Wij zien het als een ernstig signaal dat juist de respondenten tussen 45 en 54 jaar die in de kracht van hun leven staan en sleutelrollen vervullen in de regionale economie het zwaarste geraakt lijken te zijn. Zonder iets af te doen aan de problematiek bij andere eigenaren, lijkt bijzondere aandacht gewenst om deze groep meer perspectief te bieden en (weer) aan de regio te binden. Een andere richting waarheen het onderzoek wijst is om veel richter te zoeken naar aansluiting bij de positieve energie van de groep respondenten die zich uit als zelfbewuste Noorderlingen.

—

⁴ Omdat slechts enkele respondenten het Centrum Veilig Wonen noemen, kan geen uitspraak worden gedaan over de opvattingen van eigenaren over de rol van deze instantie die is opgericht om nieuwe schadegevallen (vanaf 1 januari 2015) af te handelen.

Inhoud

Samenvatting en conclusies	3
1 Inleiding	10
2 Methode	12
2.1 Respons en representativiteit	12
2.1.1 Vergelijking leden met en zonder email, en de responsgroep	13
3 Uitspraken over de inhoud	16
3.1 Waarde van de woning het meest besproken thema	17
3.2 Eén op de drie spreekt zich uit over opkopen van de woning: blijven of vertrekken?	17
3.3 Eerlijke en effectieve procedures belangrijker dan snelheid	18
3.4 Schade is niet alleen bouwkundig	19
3.5 Erkenning door keuzevrijheid en zekerheid	20
3.6 Verwijten en verantwoordelijkheden vooral geadresseerd aan NAM	20
3.7 Gaswinning verminderen	21
3.8 Structurele versterking, voor een deel door nieuwbouw	22
3.9 Veiligheid	23
3.10 Leefbaarheid: aandacht voor voorbeeldrol voor de regio	23
3.11 Vooral lange termijn oplossingen genoemd	23
3.12 Combinaties van inhoudelijke oplossingen	24
3.13 Verwijten en oplossingen: wie wordt verantwoordelijk gehouden?	25
4 Emoties	27
5 Rol: veel eigenaren voelen zich als burger miskend	28
6 De aardbevingenproblematiek en de bewoners van Groningen	29
6.1 De invloed van het wonen in een aardbevingsgemeente	29
6.2 De invloed van de schademeldingsdichtheid van aardbevingen	30
6.3 Het verschil tussen de uitspraken van mannen en vrouwen	33
6.4 De invloed van leeftijd op de uitspraken	34
6.5 De bewoners van Groningen: maatwerk gevraagd	36
7 De verbanden tussen de inhoudelijke opmerkingen en uitspraken over emotie en rol	37
7.1 De samenhang tussen rollen en emoties	37
7.2 De verbanden tussen rollen en inhoudelijke opmerkingen	37
7.2.1 Miskende burgers	37
7.2.2 Slachtoffers, ongeruste en angstige respondenten en machteloosheid	38
7.2.3 Zelfbewuste Noorderling	38
7.2.4 Achtergestelde Noorderling	38
7.2.5 Neutrale rolopvatting en emotie	39
7.2.6 Activisten, autonomen en kiezers	39
7.3 De samenhang tussen emoties en inhoudelijke opmerkingen	39

7.3.1 Ongenoegen	39
7.3.2 Miskenning	39
7.3.3 Frustratie	40
7.3.4 Boosheid	40
8 Referenties	41
9 Overzicht van de bijlagen	42
Bijlage I Codes met uitleg met beschrijving	43
Bijlage II Methodologie	47
Bijlage III Totaal overzicht van de gecodeerde rollen emoties en inhoudelijke uitspraken	49
Bijlage IV Statistische tabellen en grafieken: code family Emotie	53
Bijlage V Statistische tabel en grafieken: code family Rol	58
Bijlage VI Statistische tabellen en grafieken: family Inhoud Supercodes	63
Bijlage VII Statistische tabel inhoudelijke variabelen	69
Bijlage VIII Verbanden tussen emotie, rolopvatting en inhoudelijke uitspraken en de achtergrondvariabelen	75
Bijlage IX Verbanden tussen inhoudelijke opmerkingen	81
Bijlage X Verbanden tussen de drie ingangen: rol en emotie, rol en inhoud, en emotie en inhoud	84
Bijlage XI Analyse van de context variabelen	90

1 Inleiding

De aardbevingen in Groningen hebben gevolgen voor een aanzienlijk aantal eigenaren van woningen in Groningen. Maar er is nog onvoldoende bekend hoe woningbezitters zelf denken over de oplossingen voor de problemen die de gaswinning veroorzaakt. Daarom heeft Vereniging Eigen Huis (VEH) in het weekend van 25 januari 2015 aan haar 13.600 leden met email in Groningen de vraag voorgelegd:

“Wat zou voor u persoonlijk de oplossing zijn voor de huidige situatie? Misschien denkt u aan schadevergoeding, misschien wilt u zo snel mogelijk weg of misschien is een regeling voor waardedaling de oplossing waar u op wacht. En misschien is het iets heel anders. U kunt uw oplossing hieronder aangeven”

Hierop zijn in enkele dagen tijd 499 reacties binnengekomen.

De gebundelde uitkomsten zijn op woensdag 28 januari 2015 aangeboden aan de vaste kamercommissie bij haar werkbezoek aan Groningen, met een kort aanbiedingsbericht waarin de VEH er op aandringt de opvattingen van de Groningers serieus te nemen, te erkennen dat eigenaren zowel immateriële als materiële schade lijden, en hen met goede regelingen voor die schade en waardedaling te compenseren. Daarnaast werd bij die gelegenheid aandacht gevraagd voor op de toekomst gerichte oplossingen die de leden hebben aangedragen, zoals een programma om het versterken en energie-neutraal maken van woningen te combineren, met een sleutelrol voor bewoners en bedrijven uit de regio.

Dit rapport biedt een meer gedetailleerde analyse van de verzamelde uitspraken. Deze is op verzoek van de VEH gemaakt door George de Kam en Rozanne Spijkerboer, verbonden aan de afdeling Planologie van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. Daarbij zijn naast de inhoud ook de emotie en de rolopvatting van de respondenten betrokken. Ook is onderzocht of er verschil is in de uitspraken naarmate mensen binnen of buiten de negen officieel aangewezen aardbevingsgemeenten wonen dan wel met zwaardere aardbevingen te maken hebben⁵, en of er verschillen in uitspraken zijn tussen mannen en vrouwen, en tussen mensen in verschillende leeftijdsgroepen⁶.

Leeswijzer

Het tweede hoofdstuk van dit rapport bespreekt de methode die bij het onderzoek gevolgd is, en de representativiteit van de respons. In hoofdstuk 3 worden de inhoudelijke uitspraken weergegeven, gegroepeerd naar inhoudelijke thema's, ook wel aangeduid als (super)codes of categorieën. De volgorde van die thema's is bepaald door het aantal uitspraken dat er over gedaan is⁷. Het volgende hoofdstuk

laat zien welke emoties uit de uitspraken naar voren komen. In hoofdstuk 5 geven we een overzicht van de rolopvattingen die uit de antwoorden van de respondenten kunnen worden afgeleid. In hoofdstuk 6 analyseren we of er een verband is tussen inhoudelijke uitspraken, emoties en rolopvattingen en verschillen in de achtergrond van de respondenten (binnen/buiten aardbevingsgemeenten, schademeldingsdichtheid, geslacht en leeftijd). In het laatste hoofdstuk laten we zien welke verbanden er zijn tussen inhoudelijke uitspraken, emoties en rolopvattingen van de eigenaren die aan het onderzoek hebben meegedaan.. In dit hoofdstuk worden de verbanden tussen de drie ingangen gezocht, hierbij gaat het voornamelijk om de verschillen in

⁵ Deze variabele is bepaald door het (geëxtrapolerde) aantal klachtmeldingen te delen door het aantal koopwoningen in het 4-cijferig postcode gebied waar de respondent woont. Voor details zie bijlage ..

⁶ Hierbij zijn onderscheiden 25 tot44 jaar, 45 tot54 jaar, 55 tot 64 jaar, en 65 jaar en ouder.

⁷ Tenzij het een cluster uitspraken betreft dat nauw met elkaar samenhangt, dan worden deze gezamenlijk besproken

inhoudelijke opmerkingen die gemaakt worden door respondenten met verschillende rollen of emoties (bijvoorbeeld dat zelfbewuste noorderlingen de leefomgeving belangrijk vinden). Mede op basis van deze verbanden zijn de in de samenvatting opgenomen conclusies getrokken, en zijn enkele aanbevelingen voor beleid geformuleerd.

De bijlagen geven een gedetailleerd inzicht in de gevolgde methode, en tabellen met overzichten en analyses van de uitkomsten. Als laatste bijlage is een letterlijk overzicht van alle verzamelde reacties opgenomen.

2 Methode

Binnen korte tijd zijn er 499 antwoorden gekomen op de vraag die Vereniging Eigen Huis rond het weekend van 24/25 januari 2015 per email naar haar leden in Groningen stuurde:

“Wat zou voor u persoonlijk de oplossing zijn voor de huidige situatie? Misschien denkt u aan schadevergoeding, misschien wilt u zo snel mogelijk weg of misschien is een regeling voor waardedaling de oplossing waar u op wacht. En misschien is het iets heel anders. U kunt uw oplossing hieronder aangeven”

Door de open formulering van deze vraag is een grote verscheidenheid aan antwoorden binnen gekomen, zowel naar omvang als naar inhoud. Omdat er – afgezien van de drie voorbeelden in de vraagstelling - verder geen sturing is gegeven, geeft de respons een goed beeld van wat de respondenten belangrijke thema's vinden in relatie tot gevolgen van de aardbevingen voor woningeigenaren. Het beeld is daarmee rijker geschakeerd dan bij het gebruik van een voorgeprogrammeerde vragenlijst. De antwoorden zijn geanalyseerd met behulp van de tekstanalyse software Atlas.ti.

Daarbij zijn drie ingangen gebruikt: de inhoud, de rol waarin de respondent zich blijkens zijn of haar uitspraken ziet, en de emotie die uit de uitspraken naar voren komt. Binnen deze drie ingangen zijn min of meer gelijksoortige uitspraken ingedeeld in categorieën en met een trefwoord (code) aangeduid. De gebruikte codes en hun definities zijn te vinden in Bijlage I. De meeste reacties hebben een combinatie van categorieën (bijvoorbeeld vier inhoudelijke opmerkingen, een rol, en een of twee emoties). Zowel het voorkomen van categorieën op zichzelf, als de hoeveelheid uitspraken binnen een categorie, als ook de dominante combinaties zeggen ons veel over de opvattingen van de VEH leden die hebben gereageerd. We kijken ook of er een verband is tussen bepaalde categorieën uitspraken en de context van de respondenten in relatie tot de aardbevingenproblematiek door de uitkomsten te differentiëren naar enkele algemene kenmerken (woonplaats binnen of buiten de officieel aangewezen aardbevingsgemeenten, het relatieve aantal klachtenmeldingen uit het postcodegebied waar de respondenten wonen, geslacht en leeftijd van de respondenten. In veel gevallen was het mogelijk om deze verbanden statistisch te toetsen. In Bijlage II is de methode in meer detail beschreven. De bijlagen en tabellen geven vervolgens meer inzicht in de gegevens waarop deze analyse is gebaseerd.

In de volgende paragrafen laten we zien in welke mate de uitkomsten als representatief kunnen worden gezien voor alle Groningse leden van de Vereniging Eigen Huis.

2.1 Respons en representativiteit

In onderstaande tabel staat een overzicht van de respons van het onderzoek, afgezet tegen het aantal leden van de Vereniging Eigen Huis in de provincie Groningen, en tegen het aantal leden met een bij de vereniging bekend email adres (deze laatste groep is de populatie voor het onderzoek). Daaruit blijkt dat met een totale respons van 500 antwoorden, een kleine 3,5 % van de leden met email adres heeft gereageerd. De respons is als zodanig groot genoeg om betrouwbare uitspraken te doen over de populatie, maar het is niet waarschijnlijk dat de steekproef representatief is, vooral voor wat betreft de (verschillen) in impact van aardbevingen.

Overzicht van de respons								
respons								
aantal	totaal	daarvan met 4pc	daarvan met m/v bekend			daarvan met leeftijd bekend		
			totaal	man	vrouw	totaal	gemiddelde leeftijd	
	500	474	432	336	96	434	57	
		94,8%	percentage			mannen	57,94	
			100	77,8%	22,2%	vrouwen	53,51	
totaal ledenbestand VEH in Groningen:								
aantal	20.709		16.815	12.047	4.768	15.233	58,01	
				71,6%	28,4%			
daarvan met email bekend								
	13.664		12.978	9.376	3.602	12.074	54	
				72,2%	27,8%			

We doen daarom verschillende tests op representativiteit / bias in de reacties. Ideaal zou zijn als die ongeveer 450 reacties (waarvan achtergrondgegevens 4 pc gebied, geslacht en leeftijd bekend zijn) representatief zouden zijn voor alle VEH leden in Groningen, waarbij we wel verschillen verwachten per (clusters) 4 pc gebieden op grond van in ieder geval verschillen in aardbevingsimpact. Maar ook sociaal economische status, leefstijl, en regio-specifieke woningmarktkenmerken – zoals prijzen en types van woningen, en het aandeel woningen dat te koop staat - kunnen verschillen in respons en antwoorden per 4 pc gebied veroorzaken.

2.1.1 Vergelijking leden met en zonder email, en de responsgroep.

De eerste test is of er veel verschil is tussen de totale groep VEH leden en de leden met email. We kunnen dat checken voor het percentage mail-leden per 4 pc gebied, en voor de verdeling naar leeftijd en geslacht. Dan blijkt (zie tabel ..) dat er kleine verschillen zijn: de gemiddelde leeftijd van leden met email is ongeveer 4 jaar lager dan de gemiddelde leeftijd in het totale ledenbestand. Het percentage vrouwen onder de leden met email is vrijwel gelijk aan het percentage in het totale ledenbestand.

Vergelijken we dit vervolgens met de respons, dan blijkt dat het aandeel vrouwen dat reageerde iets lager is dan we op grond van het totale bestand aan leden met email zouden mogen verwachten. Ook is de gemiddelde leeftijd in de responsgroep enkele jaren hoger dan in het totale bestand leden met email, maar nog wel iets lager dan in het totale ledenbestand. Op grond hiervan concluderen we dat de leeftijdsverdeling in de respons redelijk overeen komt met die in het totale ledenbestand van VEH in Groningen. Het aandeel vrouwen in de respons is representatief voor de hele groep leden met email, maar (daarmee) wel iets lager dan in het totale ledenbestand. Dat zou kunnen betekenen dat waar we in de respons verschillen tussen mannen en vrouwen vinden, deze in het totale ledenbestand nog iets geprononceerder aanwezig zijn.

Als laatste test op representativiteit kijken we of de omvang van de respons samenhangt met de mate waarin mensen daadwerkelijk te maken hebben met de gevolgen van door gaswinning geïnduceerde aardbevingen. Dit toetsen we aan de hand van twee variabelen: het al dan niet wonen in een van de negen aardbevingsgemeenten, en de schademeldingsdichtheid binnen het postcode gebied (respectievelijk de gemeente) van de woning van de respondenten.

Onderstaande tabel geeft de verdeling van de respons per gemeente, onderscheiden naar binnen en buiten de aardbevingsgemeenten.

Gemeenten aardbevingsgebied (369 responses)	Overige gemeenten (104 responses)
Appingedam (32)	Groningen (1)
Bedum (31)	Haren (24)
Delfzijl (68)	Hoogezand-Sappemeer (48)
De Marne (22)	Menterwolde (10)
Eemsmond (50)	Meppel (6)
Loppersum (72)	Oldambt (8)
Slochteren (71)	Tynaarlo (4)
Ten Boer (geen responses)	Veendam (1)
Winsum (23)	Zuidhorn (2)

Wanneer we aan de hand van dit overzicht kijken naar de respons op het onderzoek, dan blijkt er (zoals te verwachten) binnen de groep aardbevingsgemeenten een matig sterke correlatie te zijn tussen de respons (uitgedrukt als percentage van het aantal VEH leden met email in de betreffende gemeente) en de meldingsdichtheid⁸ (). De correlatie is berekend exclusief de gemeente Ten Boer, waar om onbekende redenen de respons op het onderzoek nihil was. Bij de gemeenten met respons buiten de aardbevingsgemeenten was de correlatie beduidend sterker. Hier is opvallend de zeer lage respons uit Groningen, hoewel hier meer dan 5.000 VEH leden wonen met email, en inmiddels ook bijna 5.000 schades zijn gemeld. Het is niet bekend waarom de respons in Groningen zo laag is geweest, dit kan een gevolg zijn van de korte periode waarin de gevolgen van aardbevingen voor grotere groepen inwoners van de stad Groningen manifest zijn geworden. Ook de hogere correlatie tussen schademeldingsdichtheden en respons buiten de aardbevingsgemeenten kan mogelijk verklaard worden door de relatief zware impact op woningeigenaren van de eerste keer dat een aardbeving schade veroorzaakt aan de woning.⁹ In ieder geval staat vast dat (om voor de hand liggende redenen) de respons hoger is naarmate de schademeldingsdichtheid toeneemt.

We hebben vervolgens gekeken of – naast de relatieve omvang van de respons – ook de samenstelling van de groep respondenten naar leeftijd en geslacht verandert als de schademeldingsdichtheid toeneemt.

Voor de samenstelling naar leeftijd is dat niet het geval: De *leeftijd* van de respondenten blijkt onafhankelijk te zijn van de schademeldingsdichtheid 2015 ($r = -0,009$, $p = 0,854$)¹⁰. Wel zien we dat ouderen (65+) wat oververtegenwoordigd zijn in de lichtste schademeldingsklassen, terwijl respondenten tussen 45 en 54 jaar relatief sterker vertegenwoordigd zijn in de respons uit de postcodes met de zwaarste schademeldingsklassen.

—

⁸ De correlatie is bij de aardbevingsgemeenten (exclusief Ten Boer) $R = 0,46$ voor de schademeldingsdichtheid na Huizinge, en $R = 0,48$ voor de schademeldingsdichtheid cf NAM 2015. Bij de andere gemeenten zijn de waarden $R = 0,76$ respectievelijk $R = 0,80$ inclusief stad Groningen, en $R = 0,89$ (bij beide berekeningswijzen voor de schademeldingsdichtheid) exclusief de stad Groningen.

⁹ Zie Raemaekers (2013) *De effecten van aardbevingen bij particulieren in het Groningse aardbevingsgebied die hun woning te koop aanbieden*. Groningen, Stichting WAG, pp 5 en 32

¹⁰ De analyse is gemaakt op het schaalniveau van 4 pc gebieden

Bij de samenstelling van de responsgroep naar *geslacht* zien we sterker opvallende verschillen dan bij leeftijd: naarmate de schademeldingsdichtheid hoger is, is ook het aandeel vrouwen in de respons hoger¹¹.

Kennelijk voelen vrouwen zich minder vanzelfsprekend aangetrokken tot de vorm van reactie waartoe deze enquête uitnodigde dan mannen wanneer er nog maar weinig impact van de aardbevingen is.

Als laatste hebben we gekeken naar de verdeling van mannen en vrouwen over de leeftijdsgroepen in de respons. De vrouwen zijn iets jonger¹², en dit is (vooral) het gevolg van een oververtegenwoordiging van vrouwen in de jongste leeftijdsgroep, en in de groep van 55 tot 64 jaar.

De conclusie is dat in de respons de woningeigenaren die meer impact van de aardbevingen ondervonden hebben oververtegenwoordigd zijn. Dat is geen probleem, omdat het ook een groep is die enerzijds vanuit een inhoudelijk rijke ervaring kan spreken, en anderzijds gerichte aandacht vanuit het beleid verdient. Bij de analyses in het vervolg zal blijken dat sommige opvattingen en soorten uitspraken van de respondenten samenhangen met de mate waarin hun woonplek impact van de aardbevingen ondervindt, terwijl dat bij andere categorieën uitspraken niet het geval is. Ook zullen we in voorkomende gevallen analyseren in hoeverre de uitkomsten verklaard kunnen worden uit verschillen in de samenstelling van de responsgroep naar geslacht.

—

¹¹ Bij toetsing: $p = 0,09$, aandeel vrouwen in de respons loopt op van 7,7% naar 32,6 %, gemiddeld is 23% in de hele respons.

¹² Als trend: $p = 0,07$

3 Uitspraken over de inhoud

Dit hoofdstuk laat zien wat de belangrijkste inhoudelijke thema's zijn die uit het onderzoek naar voren komen.. Het is gebaseerd op de tabellen in bijlage III, waarin staat hoe vaak bepaalde uitspraken gedaan zijn, en hoeveel verschillende respondenten deze uitspraken gedaan hebben. De inhoudelijke uitspraken zijn ingedeeld in 63 categorieën, en het merendeel hiervan is verdeeld over 12 hoofdgroepen (supercodes, zoals bijvoorbeeld 'procedure'). Daarnaast zijn uitspraken over veiligheid zo specifiek en zo veelvuldig genoemd dat deze apart zijn gehouden, dus niet als onderdeel van een supercode.

De bij de supercodes ingedeelde uitspraken staan samen met de uitspraken over veiligheid in onderstaande tabel

Supercodes(*) en specifieke uitspraken inhoud		
	Totaal genoemd	Aantal respondenten
*Erkenning (opmerkingen over het gevoel van mensen met betrekking tot de aardbevingsproblematiek en oplossingen)	185	135
*Gaswinning (opmerkingen over de gaswinning)	132	109
Veiligheid	89	77
*Leefbaarheid (opmerkingen over leefbaarheid en leefomgeving)	67	55
*Oplossing (opmerkingen over de partijen die voor een oplossing moeten zorgen)	172	143
*Procedure (opmerkingen over de huidige procedures en suggesties voor verbetering)	360	234
*Regio (opmerkingen over vertrekken uit of blijven in de regio)	87	80
*Schade (opmerkingen over het repareren van schade en/of compensatie voor schade)	297	218
*Structurele versterking/oplossing (oplossingen met betrekking tot structurele versteviging of nieuwbouw van vastgoed op een aardbevingsbestendige manier)	117	101
*Termijn (opmerkingen over de termijn waarop actie moet worden ondernomen)	43	38
*Verwijt (opmerkingen over de instantie/partij die verantwoordelijk wordt gehouden en/of iets te verwijten valt)	144	109
*Waarde (opmerkingen en oplossingen met betrekking tot waarde van vastgoed)	427	322
*Waarde: opkoop/uitkoop (vergoeding van waarde door opkoop / uitkoop van de woning)	158	139

Uit dit overzicht blijkt dat de waarde van woningen, procedures rond schadeafwikkeling en de bepaling van de schade de onderwerpen zijn waarover het meest wordt gesproken.

In de volgende paragrafen laten we per supercode zien welke uitspraken binnen deze code gedaan zijn. De uitspraken die het meest voorkomen staan bovenaan. Tussen [..] geeft het eerste getal het aantal keren dat een uitspraak is gedaan, het tweede getal geeft aan hoeveel respondenten een of meer van deze uitspraken hebben gedaan.

3.1 Waarde van de woning het meest besproken thema

Binnen de supercode Waarde (inhoudelijke opmerkingen en oplossingen m.b.t. waarde van vastgoed) zijn onderstaande drie categorieën uitspraken gevonden:

- **Waarde: Vergoeding waardedaling** (Vergoeding waardedaling / oorspronkelijke WOZ waarde of garantiewaarde (ook gemeenten voor lagere belastinginkomsten compenseren))[210/203]
- **Waarde: Waardevermeerdering** (Uitspraken m.b.t. waardevermeerdering door bijvoorbeeld zonnepanelen etc. (ook kritische → vaak wordt er gezegd dat het 'leuk' is, maar niet genoeg, sommige zijn echter heel positief)) [28/27]
- **Waarde: Daling OZB** (Daling/betalen OZB of meer algemeen van de lasten als compensatie) [22/21]

Het blijkt dat vooral de gevolgen van de aardbevingen voor waarde(daling) van de woningen de eigenaren hoog zitten, het is het onderwerp waarover het meest gesproken wordt (427 reacties), zowel binnen als buiten de aardbevingsgemeenten. Daarbij staat vergoeding van de waardedaling bovenaan. Bij hogere meldingsdichtheid wordt vaker over de waarde van de woning gesproken, en het blijkt ook dat respondenten in de leeftijdsgroepen boven de 55 jaar het vaker over waarde hebben. De bestaande regeling voor waardevermeerdering wordt betrekkelijk weinig (28) genoemd, wat vaker door mannen dan door vrouwen, soms wordt deze heel positief besproken, maar vaker wordt gezegd dat het 'leuk' is, maar niet genoeg

3.2 Eén op de drie spreekt zich uit over opkopen van de woning: blijven of vertrekken?

Binnen het thema waarde zijn nog verschillende detailleringen gemaakt die te maken hebben met het opkopen van de woning, volgens onderstaand overzicht.

- **Waarde: Opkopen woning** (Respondent vindt dat woning opgekocht moet worden/garant staan bij onverkoopbaarheid of wil uitgekocht worden zonder uitspraak over vervolprocedure (geen uitspraak over wat er vervolgens gedaan moet worden)) [85/81]
- **Waarde: Opkopen woning –vertrek** (Opkopen van de woning waarna de burger vertrekt a) naar een andere woning (veilig) binnen het aardbevingsgebied b) naar een andere woning buiten het aardbevingsgebied) [43/42]
- **Waarde: Opkopen woning –blijven** (Opkopen van de woning waarna de burger blijft door bijvoorbeeld terug huren of nieuw te bouwen) [26/26]
- **Waarde: Vergelijkbare woning** (Vergelijkbare woning buiten aardbevingsgebied voor mensen die willen vertrekken (dus geen uitkoop of uitkoop waarbij waarde gelijk is aan woning buiten aardbevingsgebied)) [16/16]
- **Waarde: Moerdijkregeling** (Referentie aan Moerdijk voor een regeling waar bewoners worden uitgekocht) [6/6]

Een substantieel deel van de respondenten (bij 158 respondenten, dat is een derde van de reacties die met waarde(daling) te maken hebben speelt dit een rol) zegt dat opkopen van de woning de oplossing is. Een enkeling (vaak uit de oudere respondentengroepen) verwijst daarbij naar de regeling bij Moerdijk.

Het onderzoek geeft belangrijke aanwijzingen hoe verschillend(e) eigenaren zullen reageren op een opkoopregeling, vooral in verband met het blijven of vertrekken uit de regio.

Het thema blijven of vertrekken is komt in 156 uitspraken (van 150 respondenten) aan de orde, en in 69 uitspraken wordt dit gekoppeld aan het opkopen van de woning. Wanneer we eerst

alleen kijken naar het totaal van de (156) uitspraken waarin vertrekken of blijven een rol speelt, spreekt meer dan de helft (60%) over vertrek uit het aardbevingsgebied, en dit gespreksonderwerp wordt belangrijker naarmate de schademeldingsdichtheid hoger is. Opvallend is dat naarmate de schademeldingsdichtheid hoger is er een sterker verband is met uitspraken over blijven dan met uitspraken over vertrekken. Daarbij is een sterke trend dat vrouwen vaker spreken over blijven in de regio dan mannen, de uitspraken over vertrekken zijn min of meer gelijk verdeeld over beide groepen¹³. Naar leeftijd zien we een lichte trend dat respondenten van 45 tot 54 jaar wat vaker over vertrek uit de regio spreken.

Zoals gezegd hebben 69 respondenten (44% van de groep die spreekt over blijven of vertrekken) hun opmerkingen over blijven of vertrekken gekoppeld aan uitspraken over het opkopen van de woning. Dat is vaker het geval binnen de aardbevingsgemeenten dan daarbuiten, en bij hogere schademeldingsdichtheid. Opvallend is het verschil tussen mannen en vrouwen in vergelijking met de algemene uitspraken over blijven of vertrekken. In relatie tot het opkopen van de woning zien we juist een trend dat vrouwen vaker dan mannen spreken over vertrek uit de regio. Kortom, in het algemeen doen vrouwen vaker uitspraken over blijven in de regio, maar als het aan het opkopen van de woning wordt gekoppeld hebben zij het meer dan mannen over vertrekken. Naar leeftijd gezien, wordt de koppeling tussen opkopen en vertrekken over het geheel genomen vaker genoemd naarmate de respondenten jonger zijn. Opvallend is dat de leeftijdsgroep 54 tot 65 jaar naar verhouding veel spreekt dat over opkoop/uitkoop, en meer in detail ook vaker over blijven na opkoop van de woning, terwijl de groep respondenten die over opkopen in relatie tot vertrekken spreekt min of meer gelijk over alle leeftijdsklassen is verdeeld. Opkopen lijkt voor de leeftijdsgroep 54 tot 65 jaar een belangrijke voorwaarde om te willen blijven, want bij de respondenten die in andere of minder specifieke termen over blijven spreken zien we weinig verschil naar leeftijdsklassen. Bovendien blijkt dat deze leeftijdsgroep vaker dan anderen over de behoefte aan zekerheid spreekt.

Hoe dan ook is het van belang dat een deel van de respondenten letterlijk aangeeft dat zij na opkopen zullen blijven in hun woning (het gaat hen dus om de zekerheid die opkopen biedt), en ook dat een deel van hen die wel zou vertrekken na opkopen vervolgens wel in de regio wil blijven, in een veiliger woning.

3.3 Eerlijke en effectieve procedures belangrijker dan snelheid

De procedures bij schadeafhandeling roepen veel commentaar op (361 opmerkingen met betrekking tot huidige procedures en suggesties voor verbetering), en deze zijn nader gedetailleerd volgens onderstaand overzicht:

- **Procedure: Eerlijk** (Respondent vindt dat de procedure eerlijk moet zijn (bijv. verdeling geld/schadevergoedingen)/nu niet eerlijk gaat (niet genoeg vergoeding, niet alle schade gedekt) [119/107])
- **Procedure: Effectief** (Transparante en effectieve procedure waarbij schade goed wordt gerepareerd en de burger niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd met meerdere contactpersonen en instanties) [97/88])
- **Procedure: Snelheid** (Respondent wil snellere procedure schaderegeling, klaagt over tijdsfactor van procedures) [65/61])
- **Procedure: Ontzorgen** (De respondent ondervindt hinder van schadeherstel en is moe van het feit dat er steeds weer schade optreedt (soms wordt hierbij expliciet

—

¹³ Een deel van de verklaring kan zijn het aandeel vrouwelijke respondenten bij hogere meldingsdichtheid toeneemt. Zie de onderzoeksrapportage

geroepen om een regeling voor tijdens het schadeherstel) en is moe van de energie die hij/zij moet steken in de afhandeling van de schade) [35/33]

- **Procedure: Contrataxatie** (Tweede mening/onafhankelijke experts over schade)
- **Procedure: Bewijslast** (Opmerkingen over de bewijslast, wie het bewijs moet leveren van schade) [34/32]
- **Procedure: Niet aanwezig** (De procedure voor schaderegeling geldt niet voor het gebied waar de respondent woont, terwijl hij/zij wel schade ondervindt.) [19/19]
- **Procedure: Besluitvorming** (De respondent is het niet eens met wie de beslissingen neemt over gaswinning en/of schadeherstel en/of hoe deze genomen worden) [16/15]
- **Procedure: Tevreden** (Respondent tevreden over schadeprocedure) [13/13]
- **Procedure: Vrijheid** (Zelf kunnen kiezen wie schade herstelt)
- **Procedure: Flexibiliteit** (De respondent vindt dat de procedure flexibeler moet worden gemaakt/niet flexibel genoeg is en/of dat er maatwerk moet worden geleverd) [11/11]

Het blijkt dat de respondenten eerlijkheid en effectiviteit van de procedure het belangrijkste vinden, en dit vaker noemen dan snelheid. Slechts een kleine groep noemt tevredenheid over de procedure (13). Suggesties voor verbetering gaan over 'ontzorgen', contrataxatie, omkering van de bewijslast en meer flexibiliteit/vrijheid in de procedure. In het algemeen zijn de uitspraken over procedures binnen en buiten de aardbevingsgemeenten gelijk, maar we zien wel dat uitspraken over problemen met de procedure rond besluitvorming en bewijslast wat vaker worden gedaan in gebieden met lage schademeldingsdichtheid. Naar geslacht en leeftijd zijn er geen opvallende verschillen in de uitspraken over procedures.

3.4 Schade is niet alleen bouwkundig

Opmerkingen over schade (het repareren van schade en/of compensatie voor schade) worden door 297 respondenten genoemd. De detaillering van deze uitspraken staat in onderstaand overzicht.

- **Schade: Compensatie schade** ('Compensatie' voor geleden schade en ongemakken zoals verhuiskosten (onafhankelijk van waardedaling huis)) [109/100]
- **Schade: Schade repareren** (Schade moet gerepareerd worden) [100/95]
- **Schade: Compensatie immateriële schade** (Geldbedrag/ 'compensatie' voor geleden immateriële schade) [53/46]
- **Schade: %gasbaten** (Oplossingen waarbij bewoners van het aardbevingsgebied een percentage van de gasbaten, solidariteitsheffing etc. krijgen) [26/26]
- **Schade: Verzakkingschade** (Respondent vindt dat verzakkingschade moet worden erkend als aardbevingschade → er wordt vaker aan het gevecht m.b.t. wat aardbevingschade is en wat niet gerefereerd maar als er niet op de verzakkingschade wordt ingegaan is dit onder de supercode schade tegelijk met 'procedure: eerlijk en procedure: effectief gecategoriseerd) [19/17]
- **Schade: Compensatie gemeenten** (Respondent vindt dat aardbevingsgemeenten ondersteuning verdienen als compensatie voor lagere inkomsten/imagoschade etc.) [11/9]

Maatregelen om eigenaren te compenseren voor schade moeten ook rekening houden met ongemakken (zoals verhuiskosten), en een op de zes respondenten betreft daar ook immateriële schade bij. Rond het onderwerp schade is er geen duidelijk verschil tussen respondenten binnen of buiten aardbevingsgemeenten, en ook geen verband met de schademeldingsdichtheid. Naar

leeftijd gezien spreken respondenten boven 65 wat minder vaak over schade, voor de jongste groep is (compensatie van) schade juist een relatief belangrijk onderwerp.

Regelingen moeten van toepassing zijn voor ieder die te maken heeft met aantoonbare effecten van de aardbevingen, dus niet alleen voor inwoners van de negen gemeenten in het kerngebied.(19 eigenaren noemen dit).

3.5 Erkenning door keuzevrijheid en zekerheid

Een belangrijk punt (185 opmerkingen) is ook dat respondenten vragen om erkenning¹⁴ van hun probleem. Meer in detail gaat het om uitspraken volgens het onderstaande overzicht:

- **Erkenning: Keuzevrijheid** (Respondent wil weer/meer (keuze)vrijheid met betrekking tot zijn toekomst) [51/49]
- **Erkenning: Zekerheid** (Respondent wil meer zekerheid/perspectief omtrent toekomst, voelt zich onzeker over de toekomst) [40/36]
- **Erkenning: Serieus nemen** (Respondent wil serieus worden genomen/ wil dat het probleem serieus wordt genomen door andere partijen) [33/32]
- **Erkenning: Empathie** (Respondent wil meer empathie/inlevingsgevoel van betrokken partijen/en of de rest van het land) [20/20]
- **Erkenning: Verantwoordelijkheid** (Respondent vindt dat er verantwoordelijkheid moet worden genomen/ vindt het onacceptabel dat bepaalde partijen onder verantwoordelijkheid uit proberen te komen) [19/17]
- **Erkenning: Communicatie** (Respondent wil dat er beter/meer genuanceerd gecommuniceerd wordt over het probleem (naar de rest van het land) [16/13]
- **Erkenning: Respect** (Respondent wil met respect worden behandeld door degene die hij/zij verantwoordelijk houdt.) [9/8]
- **Erkenning: Vertrouwen** (Respondent vindt dat het vertrouwen geschonden is/ terug moet worden gewonnen) [5/5]

Het blijkt dat de respondenten vooral erkenning in de vorm van keuzevrijheid en zekerheid belangrijk vinden. Daarnaast zien we uitspraken in een cluster 'bejegening': serieus nemen, empathie, respect, communicatie. Bij erkenning hoort ook dat partijen verantwoordelijkheid nemen. Vertrouwen tenslotte is nog bij bijna niemand in beeld.

Binnen de aardbevingsgemeenten worden wat meer uitspraken over erkenning gedaan dan daarbuiten, en we zien dat naarmate de schademeldingsdichtheid toeneemt vaker gesproken wordt over keuzevrijheid. Met betrekking tot erkenning is er geen groot verschil tussen de uitspraken van mannen en vrouwen, en er is ook geen verband met verschillen in leeftijd.

3.6 Verwijten en verantwoordelijkheden vooral geadresseerd aan NAM

Zowel verwijten over de ontstane situatie (144 uitspraken) als de verwachtingen over oplossingen (172 uitspraken) richten zich in de eerste plaats op de NAM, en daarna op de regering. Een nadere detaillering van deze uitspraken staat in onderstaand overzicht:

Verwijten (aanduiding van instantie/partij die verantwoordelijk wordt gehouden en/of iets te verwijten valt)

- **Verwijt: NAM** [81/70]
- **Verwijt: Regering/Kamp/Den Haag** [59/52]

¹⁴ Het gaat hierbij om aspecten van erkenning die worden gepresenteerd op een manier die betrekking heeft op de inhoud en niet onder de in hoofdstuk 4 te bespreken emoties vallen

- **Verwijt: Anders** (Deze categorie kan later nog in detail worden bekeken) [23/19]
- **Verwijt: Gemeente** [4/4]
- **Verwijt: Media** [2/2]

Oplossingen (respondenten hebben een partij hebben aangewezen als verantwoordelijke voor het oplossen van een bepaald probleem)

- **Oplossing: NAM** [118/99]
 - **Oplossing: Regering/Kamp/Den Haag/Overheid/Staat/EZ** [60/55]
 - **Oplossing: Anders** (deze categorie kan later nog in detail worden bekeken) [27/25]
 - **Oplossing: Gemeente** (hieronder staan nu ook oplossingen waarbij de staat de gemeente moet compenseren) [4/3]
 - **Oplossing: Provincie** [2/2]
- Code: **radicale oplossingen** (hierin worden reacties geplaatst die erg radicaal zijn en niet binnen een andere code vallen, deze groep kan later nog in detail worden bekeken) [24/22]

Een enkeling vindt dat ook gemeenten iets te verwijten valt en dat van hen een bijdrage in de oplossing gevraagd mag worden. De provincie wordt niet genoemd als partij die verantwoordelijk is voor de ontstane situatie, en slechts twee respondenten verwachten van die zijde een bijdrage aan oplossingen.

Bij uitspraken over verwijten en verantwoordelijkheden voor oplossingen zien we geen verschil tussen respondenten binnen en buiten aardbevingsgemeenten. Er is wel een verband met de schademeldingsdichtheid: als deze toeneemt wordt steeds vaker over de NAM gesproken in verwijtende zin, en als partij die verantwoordelijk is voor oplossingen, terwijl het aantal verwijtende uitspraken of uitspraken over oplossingen die van de overheid moeten komen geen samenhang heeft met de schademeldingsdichtheid. Er zijn bij de uitspraken in deze categorieën verder geen verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen, of tussen respondenten in verschillende leeftijdsklassen.

3.7 Gaswinning verminderen

Bij de 132 respondenten die over gaswinning spreken is de overheersende opvatting dat de gaswinning moet worden verminderd, maar een substantieel aantal respondenten (bijna een derde in deze groep) pleit ook voor stoppen. Een nadere detaillering van de uitspraken over gaswinning staat in onderstaand overzicht.

- **Gaswinning: Verminderen** (Respondent wil dat er minder gas gewonnen wordt) [63/58]
- **Gaswinning: Stoppen** (Respondent wil dat gaswinning gestopt wordt/nieuwe schades voorkomen worden) [40/39]
- **Gaswinning: Alternatieven** (Respondent wil alternatieve manieren van energieopwekking naast/behalve gas.) [16/15]
- **Gaswinning: Technische maatregelen** (Respondent stelt technische maatregelen voor om verdere aardbevingen te voorkomen zoals stikstofinjecties etc.) [9/9]
- **Gaswinning: Onderzoek** (Respondent wil onafhankelijk/degelijk onderzoek op basis waarvan keuzes m.b.t. verdere gaswinning worden gemaakt) [7/7]

- **Gaswinning: Energiekosten** (Respondent vindt dat er korting moet worden gegeven op energie/gaskosten als compensatie) [6/6]

Naast verminderen of stoppen worden ook alternatieven voor gaswinning, of technische oplossingen een aantal malen genoemd, evenals nader onderzoek. De gaswinning krijgt in zijn algemeenheid wat meer aandacht buiten de aardbevingsgebieden, en dan vooral in termen van stoppen of meer onderzoek; over beperken wordt daar naar verhouding wat minder gesproken. Een vergelijkbare trend is dat er een verband lijkt te zijn met de schademeldingsdichtheid: hoe hoger deze is, hoe minder over gaswinning wordt gesproken. Het verschil zit niet zozeer in het spreken over vermindering van gaswinning, dit hangt niet samen met de schademeldingsdichtheid. Er lijkt bij mensen die heviger worden getroffen door de aardbevingen een behoefte aan een ander soort oplossingen te bestaan dan mensen die minder worden getroffen. Bij lagere schademeldingsdichtheid wordt duidelijk meer gesproken over onderzoek, en daarnaast zien we een trend dat respondenten in gebieden met een lagere schademeldingsdichtheid wat vaker praten over het stopzetten van de gaswinning. Daar staat tegenover dat de respondenten in de gebieden met hogere schademeldingsdichtheid wat vaker praten over technische maatregelen in relatie tot de gaswinning. Dit patroon sluit aan bij de vergelijking van de uitspraken van respondenten binnen en buiten de aardbevingsgemeenten. Mogelijk stamt de sterkere roep om stopzetting in nauwelijks getroffen gebieden uit de hoop dat stopzetting de gevolgen voor de daar woonachtige respondenten zou kunnen beperken. Echter, het kan ook een gevolg zijn van de aandacht vanuit de politiek en media voor deze optie, terwijl de mensen die de problemen dagelijks ondervinden hier minder een oplossing voor de problematiek in zien. Er zijn bij de uitspraken over gaswinning geen grote verschillen tussen mannen en vrouwen gevonden. Dat ligt anders met betrekking tot leeftijd: jongere respondenten spreken opvallend vaker over (duurzame) alternatieven, onderzoek, verminderen en stoppen van de gaswinning.

3.8 Structurele versterking, voor een deel door nieuwbouw

Binnen de supercode structurele versterking vallen de uitspraken over oplossingen met betrekking tot structurele versterking of nieuwbouw van vastgoed op een aardbevingsbestendige manier.

Over structurele versterking (117 opmerkingen) wordt minder gesproken dan over waarde, schade of opkopen van woningen. Een nadere detaillering van de uitspraken staat in onderstaand overzicht.

- **Structurele versterking: Versteving woning** (Respondent wil structurele versteving van (onderdelen van de) woning waardoor deze aardbevingsbestendig wordt (bijvoorbeeld wanden, vloeren etc.) (Hieronder vallen ook uitspraken die algemeen het 'aardbevingsbestendig maken van de woning' benoemen zonder referentie naar nieuwbouw of fundering)) [70/67]
- **Structurele versterking: Nieuwbouw aardbevingsbestendig** (Respondent wil aardbevingsbestendige nieuwbouw op huidige locatie) [39/34]
- **Structurele versterking: Fundering aardbevingsbestendig** (Respondent wil structurele versteving van de fundering van zijn pand) [14/13]

Het blijkt bij versterking vooral te gaan om de huidige woning – bij een aantal respondenten met bijzondere aandacht voor de fundering -, maar een substantieel aantal eigenaren (een kwart van de respondenten die over versterking spreken) denkt dat versterking toch vooral in de vorm van (vervangende) nieuwbouw zou moeten plaats vinden. De opmerkingen over versterking komen vooral uit de aardbevingsgemeenten, en uit gebieden met hoge schademeldingsdichtheid: hoe hoger deze is, hoe vaker men uitspraken doet over versterking in de vorm van

aardbevingsbestendige nieuwbouw. Jongere respondenten hebben het wat vaker over versterking dan de oudere leeftijdsgroepen.

3.9 Veiligheid

Opvallend is dat het aspect veiligheid (de roep om een veilige omgeving / veilig wonen) naar verhouding met andere onderwerpen (zoals schade, waarde, procedures) betrekkelijk weinig door respondenten (89 opmerkingen van 77 respondenten) naar voren wordt gebracht¹⁵. We zien met betrekking tot uitspraken over veiligheid nauwelijks verschillen tussen aardbevingsgemeenten en andere gemeenten, maar wel blijkt dat deze vaker gedaan worden als de schademeldingsdichtheid toeneemt. Er is geen verschil tussen de uitspraken van mannen en vrouwen, en ook geen verband met leeftijd gevonden.

3.10 Leefbaarheid: aandacht voor voorbeeldrol voor de regio

Over oplossingen die met leefbaarheid en leefomgeving te maken hebben wordt betrekkelijk weinig gesproken (67 opmerkingen). De nadere detaillering van deze uitspraken staat in onderstaand overzicht.

- **Leefbaarheid: omgeving** (Respondent vindt dat de leefbaarheid van de regio/het dorp moet worden gewaarborgd of verbeterd (incl. opmerkingen over het imago van het gebied)) [50/45]
- **Leefbaarheid: Infrastructuur en voorzieningen** (Respondent vindt dat de infrastructuur en voorzieningen in getroffen gebieden/gemeenten verbeterd dienen te worden) [12/10]
- **Leefbaarheid: voorbeeldrol** (Groningen als voorbeeld van innovatieve ontwikkeling) [10/9]
- **Leefbaarheid: aanzicht** (Het uiterlijk/aanzicht van het pand/ de directe omgeving moet worden gewaarborgd/gerepareerd) [5/4]

Respondenten noemen dat oplossingen zich in brede zin op de omgeving zouden moeten richten, en op infrastructuur en voorzieningen, een enkeling denkt meer aan het aanzicht van individuele panden. Een deel van de respondenten ziet hier ook kansen voor een voorbeeldrol die de provincie Groningen met innovatieve oplossingen zou kunnen pakken.

Leefbaarheid wordt even vaak benoemd binnen als buiten de aardbevingsgemeenten. Het thema heeft in zijn totaliteit een zwak verband met toenemende schademeldingsdichtheid, maar het verband is sterk als het gaat om de uitspraken over een mogelijke voorbeeldrol voor de regio: die worden vaker gedaan als de schademeldingsdichtheid hoger is, en ook wat vaker door vrouwen. Vrouwen spreken wat minder vaak over leefbaarheid in relatie tot de omgeving. De voorbeeldrol wordt ook vaker genoemd door jongere respondenten.

3.11 Vooral lange termijn oplossingen genoemd

Bij de termijn voor oplossingen – het aantal malen dat er specifiek iets gezegd is over de termijn waarop actie moet worden ondernomen - zijn twee categorieën uitspraken onderscheiden:

- **Termijn: Lange termijn** (Roep om duurzaamheid, structurele oplossingen voor de regio en lange termijn denken) [28/26]

¹⁵ We brengen in herinnering dat ten tijde van het onderzoek onder de leden van VEH de officiële publicatie van het rapport Aardbevingsrisico's in Groningen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid nog niet had plaatsgevonden. Hoewel voor de enquête datum wel al informatie gelekt was, werd het rapport officieel gepubliceerd op 18 februari 2015

- **Termijn: Korte termijn** (Respondent roept expliciet om snel, nu, meteen, onmiddellijk actie) [16/15]

Opvallend is dat (van de 41 respondenten die iets over de termijn voor oplossingen zeggen) twee van de drie respondenten de lange termijn / structurele oplossingen noemt, de korte termijn oplossingen worden minder vaak genoemd. Dit kan geïnterpreteerd worden als een pleidooi voor zorgvuldigheid bij de oplossing van de problemen rond aardbevingen, waarbij we geen verschillen zien tussen respondenten binnen en buiten aardbevingsgemeenten, en ook niet wanneer we kijken naar verschillen in schademeldingsdichtheid, of tussen mannen en vrouwen. Er is wel een verschil naar leeftijd: jongere respondenten doen vaker een uitspraak over de termijn van oplossingen, en hebben daarbij opvallend vaker aandacht voor de lange termijn.

3.12 Combinaties van inhoudelijke oplossingen

In bijlage VIII staat een overzicht welke inhoudelijke oplossingen vaak in combinatie met elkaar worden genoemd. Het vaakst is dit het geval bij schade en procedure. Hierbij gaat het voornamelijk om een eerlijke schadeprocedure, waarbij schade wordt gecompenseerd, gerepareerd en (ook) verzakkingsschade wordt erkend. Bij reparatie wordt er ook nadruk gelegd op een snelle en effectieve procedure waarbij schade dus goed wordt gerepareerd. Ook wordt er waarde gehecht aan ontzorging tijdens de aanpak van de schade.

Ook structurele versterking wordt regelmatig genoemd samen met opmerkingen met betrekking tot schade. Hierbij gaat het om maatregelen voor structurele versteviging van de woningen bij reparatie van schade, waardoor de woning aardbevingsbestendig wordt gemaakt. Door respondenten die waarde hechten aan structurele versteviging en reparatie van schade wordt ook relatief vaak gesproken over vermindering of het stoppen van de gaswinning. Een mogelijke conclusie is dat deze respondenten hopen dat toekomstige schade hierdoor beperkt wordt.

Daarnaast worden schade en waarde ook vaak samen genoemd. Over het algemeen worden oplossingen met betrekking tot compensatie of reparatie van de schade en een vergoeding van de waardedaling vaak genoemd. Opvallend is ook het sterke verband tussen de verlaging van de OZB en compensatie van gemeenten voor de gemiste inkomsten naar aanleiding van de verlaging van de OZB. Respondenten zien de gemeente in deze gevallen ook vaak als slachtoffer van de gaswinning.

Waarde en procedure laten eveneens een sterk verband zien. Een eerlijke procedure voor de vergoeding van de waardedaling is belangrijk voor veel respondenten, en contrataxatie wordt relatief vaak genoemd als methode om dit beter te laten verlopen. Erkenning laat relatief veel verbanden zien met andere variabelen.

Voornamelijk procedure, waarde en schade worden vaak in dezelfde responses genoemd als erkenning. De vorm van erkenning waarom respondenten vragen verschilt tussen deze variabelen.

Ontzorging

"Telkens de schade oplappen is vervelend en de hele procedure is ontzettend stroperig. Wij zouden niet alleen een vergoeding willen krijgen voor het repareren van de schade, maar ook voor de overlast van het laten repareren, weer verven en stuken, weer melden van schade"

Structurele reparatie van schade

"Omdat op dit moment het schadeherstel niet afdoende wordt opgelost, maar de NAM er bewust voor kiest om te kiezen voor pleistertjes plakken in plaats van goede structurele reparatie uit te voeren "

Vergoeding gemeenten

"Algemene waardedaling huizen compenseren door lagere tarieven Onroerend Zaak Belasting. Huizen met schade vrijstellen voor OZB, totdat de schade is hersteld en vergoed. Laat overheid en NAM de gemeenten voor derving inkomsten OZB hiervoor extra compenseren."
P. 421

- Wat betreft de procedure vragen respondenten voornamelijk om empathie en respect.
- Het sterkste verband met waarde ligt in het opkopen van de woning waardoor respondenten keuzevrijheid terug krijgen. Hierbij wordt vaker gesproken over het verlaten van de regio na opkoop dan over blijven.
- Met betrekking tot schade willen respondenten voornamelijk een betere communicatie, ze willen serieus worden genomen, ze willen dat partijen hun verantwoordelijkheid nemen en zekerheid bieden.

Erkenning van schade
"En intussen de klachten van schade door aardbeving en verzakking serieus behandelen, en vervolgens laten repareren."
P.231

Veel mensen die over erkenning spreken hebben vinden veiligheid ook belangrijk. Hierbij gaat het voornamelijk om verbanden met keuzevrijheid, zekerheid en het serieus nemen van de problematiek. Daarnaast dient de veiligheid verbeterd te worden door structurele versterking van de woningen. Ook vermindering van de gaswinning wordt vaker genoemd in verband met veiligheid. Veiligheid wordt daarnaast ook vaak meerdere malen genoemd in één reactie, waaruit kan worden opgemaakt dat mensen die hierover beginnen dit erg belangrijk vinden. Daarnaast komt uit een aantal uitspraken ook een positieve boodschap naar voren. Zo zien respondenten die op de lange termijn denken ook mogelijkheden en kansen, door op verbetering van de leefomgeving te focussen en op de voorbeeldrol die Groningen zou kunnen hebben voor ruimtelijke oplossingen en innovatie. Dit wordt duidelijk uit de citaten hieronder.

3.13 Verwijten en oplossingen: wie wordt verantwoordelijk gehouden?

Voor wat betreft de oplossing(en) is het duidelijk dat het van het probleem afhangt welke

Groningen als voorbeeld

"Geen lapmiddelen zoals kleine cadeautjes, maar vooral een keuze maken voor een richting waar dit gebied zich op kan richten. Energieneutraliteit en groen gas zijn daarbij uitstekende reeds genoemde voorbeelden."

P.205

"Maak van het bevingsgebied een proeftuin, geef de burger en bedrijven de kans om duurzame energie neutraal woningen te bouwen verruim de regels aan gaande bouwen en zet een stimuleringsfonds op om mensen en bedrijven de kans te geven daar over na te denken en dit in de praktijk te brengen. Op deze manier raken we af van de aardbeving gevoelige huizen en creëren een duurzame economie in het noorden. In de hoop dat Groningen niet alleen in het nieuws komt als gebied waar je niet wilt wonen, maar een gebied wordt waar het gebeurt, de oplossingen die hier gevonden worden kunnen uitgerold worden door heel Nederland en verder."

P.351

partijen worden aangesproken. De partij die het meest verantwoordelijk wordt gehouden voor het oplossen van de problemen is de NAM. Zij wordt voornamelijk genoemd in verband met een oplossing voor de waardedaling en het oplossen van schade. Ook wordt ze relatief vaak genoemd bij het erkennen van de problematiek en wat betreft de procedures die te volgen zijn. De overheid wordt eveneens verantwoordelijk gehouden voor erkenning van de problematiek en het oplossen van problemen met de waarde. Opvallend is dat als het gaat om de procedure relatief vaak ook andere partijen worden genoemd, hierbij gaat het in de grote meerderheid van de gevallen om een onafhankelijke organisatie of tussenpersoon die de procedure voor de burger inzichtelijker maakt. Een respondent benadrukt hierbij dat dit ook niet een bestaande organisatie zoals VEH moet zijn.

Verwijten worden voornamelijk gemaakt vanwege een gebrek aan erkenning door de NAM en overheid. Beiden wordt in ongeveer gelijke mate verweten het probleem niet te erkennen. Hetzelfde is het geval bij de verwijten met betrekking tot de schade. Voor wat betreft de

procedures is er wel een verschil: daarbij worden vooral verwijten gemaakt aan het adres van de NAM. Hierbij gaat het voornamelijk om de eerlijkheid, effectiviteit en snelheid van de procedures en de taxatie. Daarnaast worden ook af en toe andere partijen genoemd. Hierbij worden bijvoorbeeld Arcadis, het nieuwe Centrum voor Veilig Wonen, de Commissie Bijzondere Gevallen, maar ook het collectief (alle Nederlanders) verwijten gemaakt wat betreft de procedure. De meeste verwijten met betrekking tot de veiligheid worden gemaakt aan het adres van de overheid. Hieruit kan worden opgemaakt dat woningeigenaren de overheid verantwoordelijk houden voor de schending van de aantasting van de veiligheid van bewoners in Groningen.

4 Emoties

Meer dan 80 procent van de respondenten heeft uitspraken (in totaal 517 uitspraken) gedaan die laten zien dat de aardbevingsproblematiek de woningeigenaren in Groningen niet alleen materieel en inhoudelijk, maar ook emotioneel raakt. De emoties zijn onderscheiden in de volgende categorieën:

- **Ongenoegen** (beschaafde uitingen van ongenoegen over de situatie en het handelen van instanties) [128/128]
- **Miskend** (respondent heeft onbegrip en is geïrriteerd over de aantasting van zijn/haar rechten en/of voelt zich niet gehoord) [101/101]
- **Gefrustreerd** (respondent heeft meerdere opties uitgeprobeerd maar krijgt geen duidelijke, of slechte oplossing) [85/85]
- **Emotie Neutraal** (emotie wordt niet duidelijk) [63/63]
- **Ongerust/angstig** (bezorgdheid om bijvoorbeeld bezit, omgeving en/of naasten, een gevoel van onveiligheid) [54/54]
- **Machteloos** (respondent ziet geen uitweg meer, is moedeloos, weet niet wat hij/zij nog kan ondernemen) [49/49]
- **Boos** (uitingen van woede ten opzichte van verschillende partijen, situaties etc.) [32/32]
- **Gelaten** (onverschillig/weinig geïnteresseerd tegenover aardbevingsproblematiek en oplossingen, 'ze doen maar') [5/5]

De aardbevingen roepen veel emoties op, waarvan ongenoegen, miskennen en frustratie het vaakst worden genoemd. Hoewel de gematigde emoties overheersen, komen ook heftiger emoties zoals angst, ongerustheid en boosheid naar voren. Dit onderstreept nog eens het belang dat alle betrokkenen handelen vanuit begrip voor deze emoties. De emoties zijn binnen aardbevingsgemeenten heftiger¹⁶ dan daarbuiten. In gebieden waar veel schades gemeld worden¹⁷ komt vaker angst en ongerustheid naar buiten, en is de kans ook groter dat boosheid, miskennen en machteloosheid geuit worden. Vrouwen lijken wat heftiger emoties te uiten dan mannen, maar alleen bij angst en ongerustheid is het verschil significant. Oudere respondenten zijn vaker neutraal in hun emoties. Opvallend is dat machteloosheid het meest wordt uitgesproken door respondenten in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar. Dit kan opgevat worden als een ernstig signaal, want deze groep staat in het algemeen in de kracht van hun leven.

De hier onderscheiden categorieën emoties komen in beperkte mate in combinatie met elkaar voor (dat wil zeggen bij een en dezelfde respondent). In Bijlage VII is een uitgebreide tabel met de achterliggende details van de analyse gegeven. De meest voorkomende combinatie is waar mensen zich tegelijkertijd ongerust/angstig en machteloos voelen (0.13).

¹⁶ Voor deze en andere vergelijkingen geldt dat zonder nadere toevoeging alleen verbanden worden beschreven die statistisch significant zijn bij een 95% betrouwbaarheidsinterval. Waar van toepassing wordt de term trend gebruikt voor verbanden die significant zijn bij een betrouwbaarheidsinterval tussen 90% en 95%.

¹⁷ Aantal meldingen gedeeld door aantal koopwoningen, we gebruiken hiervoor het begrip schademeldingsdichtheid, zie de onderzoeksrapportage voor nadere toelichting en uitwerking

5 Rol: veel eigenaren voelen zich als burger miskend

Naast inhoud en emotie komen uit rond 80 % van de responses ook opvattingen naar voren over de rol waarin eigenaren zichzelf zien. Deze opvattingen hebben we getypeerd volgens de onderstaande categorieën:

- **Miskende burger** (burger die zich voelt aangetast in zijn rechten en/of niet gehoord en/of die zich voelt aangetast in zijn vrijheid om keuzes te maken.) [228/228]
- **Slachtoffer** (persoonlijk getroffen) [94/94]
- **Rol Neutraal** (rol wordt niet duidelijk) [89/89]
- **Zelfbewuste Noorderling** (mentaliteit waarin de noordelijke waarden, regio en cultureel erfgoed in hoog vaandel staan, respondenten die zich niet zullen laten kisten/die zeker in het gebied willen blijven en/of nog enigszins optimistisch zijn en mogelijkheden zien) [47/47]
- **Achtergestelde Noorderling** ('Calimero-effect': het achtergestelde Noorden versus de rest van het land) [18/18]
- **Kiezer** (die met zijn stemgedrag invloed wil uitoefenen) [7/7]
- **Activist** (bereidheid om buiten bestaande/officialle kanalen/systeem om iets te ondernemen) [5/5]
- **Autonoom** (zelf iets ondernemen om persoonlijke situatie te verbeteren) [4/4]

Uit de 492 reacties waaruit een rolopvatting spreekt blijkt dat eigenaren zich vooral zien in de rol van miskende burger, deels ook slachtoffer – het laatste vaker binnen dan buiten de aardbevingsgemeenten, bij hogere schademeldingsdichtheid, vaker binnen de leeftijdsgroep 45-54 jaar, en vaker genoemd door vrouwen. Sommige respondenten doen uitspraken die hen typeren als achtergestelde Noorderling, maar een groter aantal anderen eerder als zelfbewuste Noorderling. Opvallend is dat die zelfbewuste rolopvatting vaker genoemd wordt binnen de aardbevingsgemeenten, bij hogere schademeldingsdichtheid en door de jongste groep respondenten (25-45 jaar).

Uit bijlage X blijkt dat er binnen de rol die mensen aannemen bijna geen vaker voorkomende combinaties te ontdekken zijn. Miskende burgers zien zichzelf soms ook nog in een tweede rol, maar dit komt slechts enkele keren voor.

6 De aardbevingenproblematiek en de bewoners van Groningen

In dit hoofdstuk analyseren we de uitspraken over de aardbevingsproblematiek door te kijken naar enkele kenmerken van de mensen achter de responses. In de hierna volgende paragrafen wordt bekeken of er verschillen en/of overeenkomsten zijn tussen responses van mensen die: (1) binnen of buiten de door de overheid aangewezen aardbevingsgemeenten wonen; (2) wonen in gebieden waar meer of minder aardbevings schade is gemeld (schademeldingsdichtheid¹⁸); (3) tussen mannen en vrouwen; (4) tussen leeftijdsklassen¹⁹.

We maken daarbij gebruik van de gegevens die in verschillende bijlagen zijn opgenomen.

In bijlage III staat een overzicht van het totaal aantal keren dat bepaalde uitspraken worden gedaan. In bijlage IV is met behulp van tabellen en grafieken een overzicht gegeven waarin per kenmerk (woont in aardbevingsgemeente of niet; schademeldingsdichtheid, man of vrouw; leeftijdscategorie) is aangegeven hoeveel procent van de respondenten een bepaalde emotie, rolopvatting of inhoudelijke opmerking hebben geuit. Hieruit kan bijvoorbeeld worden opgemaakt dat 12.2% van de respondenten binnen aardbevingsgemeenten aan heeft gegeven zich ongerust/angstig te voelen ten opzichte van 2.9% buiten de officieel erkende aardbevingsgemeenten. Bijlage V geeft een overzicht van de relatieve verdeling van de gedetailleerde inhoudelijke variabelen naar de bovengenoemde kenmerken. Op basis van deze tabellen en grafieken is vervolgens in bijlage VI een overzicht gemaakt van de verbanden. In het vervolg van dit rapport wordt een samenvatting van de belangrijkste en meest opvallende uitkomsten gegeven.

6.1 De invloed van het wonen in een aardbevingsgemeente

Maakt het voor de emotie, rolopvatting en inhoud van uitspraken verschil of respondenten binnen of buiten de aardbevingsgemeenten wonen?

De emotie ongenoegen komt zowel binnen als buiten de aardbevingsgemeenten het vaakst voor. Hierbij gaat het om beleefde uitingen van ongenoegen over het handelen van instanties en de algemene gang van zaken. De minder heftige emoties frustratie en ongenoegen komen zowel binnen als buiten het aardbevingsgebied ongeveer even vaak voor. Echter, de respondenten die in officieel erkende aardbevingsgemeenten (zie tabel 1 in hoofdstuk 2) wonen zijn minder vaak neutraal²⁰ in hun emoties. Ze voelen zich vaker miskend²¹, en er is een lichte trend dat zij zich vaker ongerust/angstig voelen²².

Hoewel een grote groep respondenten zoals gezegd zeer beleefd blijft in zijn uitingen, blijkt hieruit wel dat de emoties van respondenten binnen de aardbevingsgemeenten wat heftiger zijn dan buiten de aardbevingsgemeenten.

Dit weerspiegelt zich ook in de rolopvattingen die uit de uitspraken van de respondenten naar voren komen. Het sterkste verschil is dat zij binnen de aardbevingsgemeenten minder vaak een neutrale rolopvatting²³ hebben, daarnaast zijn zij daar vaker te typeren zijn als miskende

¹⁸ De meldingsdichtheid is een maat voor de impact van een aardbeving per woning in %, berekend door het aantal klachten per viereijferig postcodegebied te delen door het aantal koopwoningen in dat postcodegebied (zie voor details over de berekening van deze variabele bijlage ..).

¹⁹ Belangrijk om op te merken is dat het aantal respondenten in de leeftijdsklasse 25-34 jaar zo klein was (14 respondenten) dat deze is samengevoegd met de leeftijdsklasse 35-44 jaar (43 respondenten); datzelfde geldt voor de leeftijdsgroep 75+ (14 respondenten) die is samengevoegd met de leeftijdsklasse 65-74 jaar (110 respondenten).

²⁰ $P = 0,043$

²¹ Als trend: $p = 0,09$, 1-zijdig $p = 0,05$

²² Als trend: $p = 0,250$, 1-zijdig $p = 0,119$

²³ $P = 0,000$

burger²⁴ en ook wat vaker als slachtoffer²⁵. De rol opvatting van achtergestelde Noorderling komt in gelijke mate binnen en buiten de aardbevingsgemeenten voor, maar opvallend is de trend²⁶ dat de zelfbewuste Noorderlingen vaker binnen de aardbevingsgemeenten wonen. Dit kan geïnterpreteerd worden als een positieve associatie met het gebied, en een boodschap van hoop en positieve energie waar gebruik van kan worden gemaakt bij het formuleren van oplossingen.

Wanneer we vervolgens kijken naar de inhoud van uitspraken, dan valt op dat zowel binnen als buiten het aardbevingsgebied respondenten het meest spreken over een oplossing in de vorm van vergoeding voor de waardedaling. Ook bij de opmerkingen met betrekking tot procedure en schade zien we weinig verschil: deze worden door beide groepen vaak genoemd.

Binnen de aardbevingsgemeenten wordt het opkopen van de woning niet significant vaker genoemd als oplossing voor problemen met de waarde van het huis dan buiten de aardbevingsgemeenten. Er is wel een trend dat binnen de aardbevingsgemeenten in relatie tot opkopen vaker wordt gesproken over zowel vertrekken uit de regio als blijven in de regio.

Vertrekken of blijven is ook in algemene zin een onderwerp waarbij de trend is dat respondenten binnen de aardbevingsgemeenten er meer over nadenken dan buiten de aardbevingsgemeenten, het verschil is echter niet significant. Gerelateerd hieraan is de trend dat de roep om erkenning van de problematiek binnen de aardbevingsgemeenten sterker gehoord wordt (vooral zichtbaar in het aantal respondenten dat dit meerdere keren binnen hun reactie noemt), en waarbij een belangrijk element is dat er weer keuzevrijheid zou moeten zijn, zoals duidelijk blijkt uit het citaat hiernaast.

Roep om keuzevrijheid door mensen binnen de aardbevingsgemeenten

*“De vrijheid om zelf te kiezen dit gebied te verlaten is iets wat wij nu niet hebben”
(P.34)*

Uitspraken over versterking van woningen worden vaker gedaan binnen dan buiten de aardbevingsgemeenten²⁷. De opvattingen over onderwerpen als veiligheid, procedure, schade en waarde tonen weinig verschillen. Opvallend zijn de trends (niet significant) dat respondenten buiten de aardbevingsgemeenten wat vaker spreken over de gaswinning, en dan vooral in termen van stoppen of meer onderzoek, over beperken hebben zij het wat minder. Een verklaring zou kunnen zijn dat mensen buiten de aardbevingsgemeenten nog de hoop hebben dat de gevolgen voor hen zelf beperkt kunnen worden indien de gaswinning stopt.

6.2 De invloed van de schademeldingsdichtheid van aardbevingen

Naast de ligging binnen of buiten de aangewezen aardbevingsgemeenten gebruiken we ook de ruimtelijk meer gedifferentieerde verschillen in schademeldingsdichtheid (berekend voor 4 cijferige postcodes in de provincie Groningen) bij onze analyse van de uitspraken.

Wat betreft de geuite *emoties* is het meest eenduidige en significante²⁸ verband dat hoe hoger de schademeldingsdichtheid wordt, hoe vaker onrust en angst uitgesproken worden. Dit blijkt

duidelijk uit de opmerking van respondent 49, wonende in een postcodegebied waar de meldingsklasse tussen de 36.3 en 93% ligt. Daartegenover staat dat de neutrale emotie (als trend²⁹) vaker voorkomt naarmate de schademeldingsdichtheid lager is. Dit is consistent met het patroon dat we in de vorige paragraaf vonden bij analyse op het niveau aardbevingsgemeente /

Angst binnen de hoogste meldingsklasse

*“SCHADE VERGOEDING EN WEG HIER ZO SNEL MOGELIJK WEG UIT DE GEVAREN ZONE.”
P.49*

²⁴ P = 0,02

²⁵ Als trend, P = 0,091, 1-zijdig p = 0,057

²⁶ Als trend, P = 0,067, 1-zijdig p = 0,044

²⁷ P = 0,054

²⁸ P = 0,004

²⁹ P = 0,143 (1-zijdig p = 0,072)

geen aardbevingsgemeente. Wanneer we de overige uitingen van emotie rangschikken naar de mate waarin deze samenhang vertonen met de schademeldingsdichtheid³⁰, is de volgorde: boosheid, miskennen, machteloosheid, gelatenheid, ongenoegen, frustratie. De kans dat boze reacties geuit worden bij hogere schademeldingsdichtheid is ongeveer 50 procent, terwijl bij ongenoegen en frustratie vrijwel geen samenhang gevonden wordt met de schademeldingsdichtheid.

De *rolopvatting* sluit hier wederom op aan waardoor de slachtofferrol vaker wordt aangegeven³¹ naarmate de schademeldingsdichtheid toeneemt. Omgekeerd zien we dat hoe lager de schademeldingsdichtheid, hoe vaker de neutrale rolopvatting³² wordt benoemd. Zeer opvallend is wel het sterke verband³³ tussen hogere schademeldingsdichtheid en de roltypering zelfbewuste Noorderling. Verder zien we als trend dat naarmate de schademeldingsdichtheid hoger is, respondenten zich minder vaak in de rol van kiezer³⁴ manifesteren. Wanneer we de overige uitspraken over rolopvattingen rangschikken naar de mate waarin deze samenhang vertonen met de schademeldingsdichtheid³⁵, is de volgorde: achtergestelde Noorderling, activist, miskende burger. De kans dat de rolopvatting achtergestelde Noorderling geuit wordt bij hogere schademeldingsdichtheid is ongeveer 50 procent, terwijl bij de typering als miskende burger vrijwel geen samenhang gevonden wordt met de schademeldingsdichtheid.

Wanneer we kijken naar de *inhoud* van de uitspraken, vinden we het sterkste verband met de schademeldingsdichtheid bij de uitspraken over blijven of vertrekken uit de regio³⁶. De vraag of men zal vertrekken of blijven is dus in belangrijker mate een issue naarmate de schademeldingsdichtheid hoger is. Binnen deze categorie uitspraken is het verband met de schademeldingsdichtheid sterker als het om blijven³⁷ gaat dan wanneer men zich over vertrekken uitlaat. Een vergelijkbaar patroon komt naar voren wanneer we kijken naar de uitspraken waarin blijven of vertrekken wordt verbonden aan het opkopen van de woning. Ook bij uitspraken over veiligheid zien we een sterk verband dat deze vaker worden gedaan bij hogere schademeldingsdichtheid³⁸. Respondenten praten vaker over structurele versterking³⁹, waarbij we meer in detail vooral de trend⁴⁰ zien dat de aandacht voor aardbevingsbestendige nieuwbouw toeneemt bij hogere schademeldingsdichtheid.

Ook bij uitspraken over de waarde zien we een samenhang met de schademeldingsdichtheid⁴¹, de reeds genoemde koppeling aan opkopen/uitkopen is daarvan een belangrijk element, maar ook (als trend) de behoefte aan een vergelijkbare woning buiten het aardbevingsgebied⁴². Verder lijkt het kleine aantal respondenten dat de Moerdijkregeling noemt vaker te wonen op locaties

Roep om keuzevrijheid en zekerheid uit de hoogste meldingsklasse

“Ook voor de mentale gevolgen van dat alles leven in onzekerheid i.v.m. het niet goed kunnen overzien van de veiligheid. Ook omdat je het gevoel krijgt gevangen te zitten in je eigen huis, omdat niemand wil kopen.”

P.222

³⁰ Aan de hand van het significantieniveau

³¹ P = 0,032

³² P = 0,078; p = 0,039 bij 1-zijdige toetsing

³³ P = 0,018

³⁴ P = 0,104

³⁵ Aan de hand van het significantieniveau

³⁶ P = 0,001

³⁷ P = 0,016 voor blijven, p = 0,043 voor vertrekken

³⁸ P = 0,004

³⁹ P = 0,021

⁴⁰ P = 0,143

⁴¹ P = 0,021

⁴² Het gaat hierbij om een vergelijkbare woning buiten aardbevingsgebied voor mensen die willen vertrekken (dus geen uitkoop, dan wel uitkoop waarbij waarde gelijk is aan woning buiten aardbevingsgebied)

met lage schademeldingsdichtheid⁴³. Voor het overige is het beeld meer diffuus. Binnen de supercode. Erkenning is er een sterk verband tussen uitspraken over keuzevrijheid en toenemende schademeldingsdichtheid⁴⁴ Bij procedure zien we de voor de hand liggende uitkomst dat het niet van toepassing zijn van (delen) van bestaande regelingen vooral genoemd wordt bij lage schademeldingsdichtheid⁴⁵. Als trend komt naar voren dat besluitvorming en – in mindere mate – bewijslast⁴⁶ wat vaker genoemd worden bij lagere schademeldingsdichtheid. Dit zou kunnen voortvloeien uit het feit dat er nog weinig ervaring is van deze respondenten met de procedures, en dat ze daarom meer vanuit een beleidsperspectief redeneren. Deze veronderstelling wordt ondersteund door de uitkomst dat men het bij hogere schademeldingsdichtheid wat vaker heeft over contrataxatie⁴⁷.

Een beperkte groep respondenten spreekt ook tevredenheid uit over de procedure; deze uitspraken vinden we niet in de gebieden met de laagste schademeldingsdichtheid, en ook weinig in de gebieden met de hoogste schademeldingsdichtheid, maar vooral in de gebieden daar tussen in. Het is aannemelijk dat het daar vaker om lichtere schades gaat, en dat zou consistent zijn met informatie uit andere bronnen waaruit naar voren komt dat deze relatief soepel afgehandeld worden. [bron?]

Binnen de supercode leefbaarheid (die als geheel⁴⁸ slechts een zwak verband met schademeldingsdichtheid heeft valt op dat de mogelijkheid voor een voorbeeldrol van de regio duidelijk vaker wordt genoemd bij hoge schademeldingsdichtheid⁴⁹.

Er is een trend⁵⁰ dat bij hogere schademeldingsdichtheid wat vaker over oplossingen wordt gesproken, maar binnen deze categorie uitspraken is er een zeer sterk verband tussen hogere schademeldingsdichtheid en het wijzen naar de NAM voor oplossingen⁵¹, terwijl dat verband er niet is bij uitspraken over oplossingen die van de overheid / regering / minister Kamp⁵² moeten komen: deze staan min of meer los van de schademeldingsdichtheid. Een vergelijkbaar patroon zien we (als trend) bij uitspraken die verwijten inhouden: ook hier kijkt men bij hogere schademeldingsdichtheid vaker naar de NAM. Opvallend is dat een beperkt aantal respondenten ook de media in verwijtende zin noemt, dit is echter alleen het geval in gebieden met lage schademeldingsdichtheid. Kennelijk vinden woningeigenaren in deze gebieden dat media-aandacht voor de aardbevingen hun belang schaadt.

Opvallend is de trend dat naarmate de schademeldingsdichtheid toeneemt er minder over gaswinning⁵³ wordt gesproken. Het verschil zit niet zozeer in het spreken over vermindering van gaswinning, dit hangt niet samen met de schademeldingsdichtheid. Er lijkt bij mensen die heviger worden getroffen door de aardbevingen een behoefte aan een ander soort oplossingen te bestaan dan mensen die minder worden getroffen. Bij lagere schademeldingsdichtheid wordt duidelijk meer gesproken over onderzoek⁵⁴, en daarnaast zien we een trend dat respondenten in gebieden met een lagere schademeldingsdichtheid wat vaker praten over het stopzetten van de gaswinning⁵⁵ Daar staat tegenover dat de respondenten in de gebieden met hogere schade-

—

⁴³ Als trend, 6 respondenten, $p = 0,143$

⁴⁴ $P = 0,007$

⁴⁵ $P = 0,003$

⁴⁶ Voor besluitvorming: $p = 0,096$; voor bewijslast: $p = 0,221$

⁴⁷ Als trend $p = 0,118$

⁴⁸ $P = 0,189$

⁴⁹ $P = 0,022$

⁵⁰ $P = 0,069$

⁵¹ $P = 0,007$

⁵² $P = 0,635$

⁵³ $P = 0,155$

⁵⁴ $P = 0,032$

⁵⁵ $P = 0,192$

meldingsdichtheid wat vaker praten over technische maatregelen⁵⁶ in relatie tot de gaswinning. Dit patroon sluit aan bij de vergelijking van de uitspraken van respondenten binnen en buiten de aardbevingsgemeenten. . We hebben reeds geopperd dat de roep om stopzetting in nauwelijks getroffen gebieden misschien stamt uit de hoop dat stopzetting de gevolgen voor de daar woonachtige respondenten zou kunnen beperken. Echter, het kan ook een gevolg zijn van de aandacht vanuit de politiek en media voor deze oplossing, terwijl de mensen die de problemen dagelijks ondervinden hier minder een oplossing voor de problematiek in zien.

6.3 Het verschil tussen de uitspraken van mannen en vrouwen

Een trend in de uitspraken is dat vrouwen vaker met een heftigere *emotie* lijken te reageren op de problemen dan mannen waarbij miskennis de meest genoemde emotie is, gevolgd door ongenoegen, ongerustheid en angst en frustratie. Met uitzondering van de uitkomst dat vrouwen vaker ongerustheid en angst uitspreken⁵⁷ zijn de verschillen in emotie echter niet statistisch significant. Mannen reageren het vaakst met ongenoegen, gevolgd door miskennis, frustratie en neutraliteit.

De *rolopvatting* sluit hier deels bij aan, waarbij we een sterke trend zien dat vrouwen zich vaker als slachtoffer typeren dan mannen⁵⁸. In beide groepen is de rol van miskende burger het vaakst genoemd, maar er is een trend⁵⁹ dat mannen zich vaker in die termen uitspreken dan vrouwen. Opvallend is dat geen van de vrouwelijke respondenten zich in de rol van kiezer laat typeren. Wanneer we een vergelijking maken van de *inhoud* van uitspraken van mannen en vrouwen, zien we op het niveau van supercodes bij de meeste daarvan geen significante verschillen. Een opvallende uitzondering is de supercode waarde gerelateerd aan opkoop/uitkoop veel meer⁶⁰ uitspraken worden gedaan door vrouwen dan door mannen. Daarnaast zien we een sterke trend⁶¹ dat vrouwen vaker spreken over blijven in de regio dan mannen; daarentegen is bij spreken over vertrek het verschil tussen mannen en vrouwen niet van betekenis. Wanneer we dit thema nader bekijken aan de hand van de meer specifieke codes, blijkt dat dit verschil niet (meer) naar voren komt wanneer blijven specifiek wordt gekoppeld aan het opkopen van de woning. Gekoppeld aan het opkopen zien we juist een trend⁶² dat vrouwen vaker spreken over het opkopen van de woningen in samenhang met het verlaten van de regio. Kortom, in het algemeen praten vrouwen vaker over blijven in de regio, maar als de woning zou worden opgekocht hebben zij het meer dan mannen over vertrekken.

Bij de meeste specifieke codes zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen niet significant. De belangrijkste uitzondering is dat vrouwen in verband met schade vaker verzakingschade⁶³ te berde brengen. Daarnaast zijn er enkele trends: vrouwen spreken wat vaker over de mogelijke voorbeeldrol voor de regio in relatie tot leefbaarheid⁶⁴, over de regeling voor waardevermeerdering⁶⁵ en minder vaak dan mannen over leefbaarheid in relatie tot de omgeving⁶⁶. Opvallend is tenslotte dat in een aantal categorieën alleen uitspraken van mannen zijn genoteerd: dat betreft technische maatregelen in relatie tot gaswinning, oplossingen door gemeente of provincie, schadecompensatie aan gemeenten en verwijten aan de media.

—

⁵⁶ P = 0,112

⁵⁷ P = 0,05

⁵⁸ P=0.055

⁵⁹ P = 0,104

⁶⁰ P = 0,004

⁶¹ P = 0,069

⁶² P = 0,098

⁶³ P = 0,013

⁶⁴ P = 0,063

⁶⁵ P = 0,076

⁶⁶ P = 0,092

6.4 De invloed van leeftijd op de uitspraken

Wanneer we kijken of leeftijd verschil maakt bij de uitgesproken *emoties*, blijkt dat binnen alle leeftijdscategorieën ongenoegen het vaakst genoemd wordt, gevolgd door miskennis en frustratie. Opvallend is dat hoe ouder de respondent, hoe vaker een neutrale emotie⁶⁷ wordt geuit. Het verband blijft significant wanneer we rekening houden met het gegeven dat het aandeel oudere respondenten wat hoger is in de gebieden met de laagste schademeldingsdichtheid. Dit betekent dat de oudere woningeigenaren dus in mindere mate dan anderen emoties door laten klinken in hun reacties. Het kan zijn dat dit met een leeftijdsgebonden cultuurverschil te maken heeft, waardoor ouderen het minder vanzelfsprekend vinden om emoties in hun respons te laten horen. Het is echter ook mogelijk dat ouderen in mindere mate emotioneel geraakt worden door de aardbevingsproblematiek. De relatief mildere emoties van miskennis, ongenoegen en frustratie komen het vaakst voor in de jongste groep. Machteloosheid⁶⁸ komt naar verhouding het meest⁶⁹ tot uitdrukking in de groep met 45-54 jarigen.. Dit kan worden opgevat als een ernstig signaal, want deze groep staat over het algemeen in de kracht van hun leven.

In aansluiting op de emotie is ook de *roltypering* vaker neutraal⁷⁰ naarmate respondenten ouder zijn. We zien als trend dat naarmate respondenten jonger zijn, zij zich vaker als miskende burger en slachtoffer⁷¹ uitspreken. De slachtoffer rol komt het meest naar voren in de groep 45-54 jarigen⁷², terwijl de 55-64 jarigen zich relatief vaak als miskende burger typeren.

Wat betreft de *typering* als noorderling valt op dat de jongste groep respondenten zich het vaakst⁷³ als zelfbewuste noorderling identificeert, wat een hoopvolle boodschap voor de toekomst in kan houden.

Met betrekking tot de *inhoud* van de uitspraken worden op het niveau van de supercodes waarde, schade en procedure binnen alle leeftijdscategorieën het meest genoemd. Ook veiligheid lijkt voor alle leeftijdscategorieën ongeveer even belangrijk te zijn. Significante verschillen zijn er bij supercodes schade⁷⁴ en bij termijn⁷⁵: over beide onderwerpen vinden we vaker uitspraken naarmate de respondenten jonger zijn – bij termijn blijkt het de jongere respondenten te gaan om de *lange* termijn⁷⁶. Op trend niveau zien we dat ook voor de supercodes structurele versterking⁷⁷ (met accenten op versterking van de fundering⁷⁸ en aardbevingsbestendige nieuwbouw⁷⁹) en gaswinning⁸⁰. Binnen deze supercode hebben jongere respondenten significant meer uitspraken over alternatieven⁸¹ en onderzoek⁸², en – als trend – over verminderen⁸³ van de gaswinning.

Meer in detail zien we dat jongere respondenten zich vaker uitspreken over de mogelijke voorbeeldrol van de regio⁸⁴ in het kader van leefbaarheid, eerlijkheid bij de procedure⁸⁵, en in

⁶⁷ P= 0,001 zowel bij test op leeftijd als op leeftijdsgroepen

⁶⁸ P = 0,019

⁶⁹ P = 0,038; verschil 45-54 jaar met overige leeftijdsklassen p = 0,019

⁷⁰ P = 0,002

⁷¹ Miskende burger: P = 0,086, Slachtoffer: P = 0,157

⁷² P = 0,016

⁷³ P = 0,026

⁷⁴ P = 0,008

⁷⁵ P = 0,016

⁷⁶ P = 0,02

⁷⁷ P = 0,072

⁷⁸ P= 0,131

⁷⁹ P = 0,115

⁸⁰ P = 0,078

⁸¹ P = 0,032

⁸² P = 0,048

⁸³ P = 0,076

⁸⁴ P = 0,019

relatie tot schade het koppelen daarvan aan de gasbaten⁸⁶ en (als trend) de compensatie van immateriële schade⁸⁷. Ook binnen de supercode waarde zien we enkele met de leeftijd samenhangende specifieke uitkomsten. Het meest in het oog springt dat naarmate respondenten jonger zijn zij vaker spreken over opkopen van de woning in relatie tot vertrekken⁸⁸, daarnaast zien we een sterke trend dat oudere respondenten vaker over de Moerdijkregeling⁸⁹ spreken.

Aanvullend op de bovenstaande uitkomsten waarin gekeken is of er verschillen zijn als we de hele range van leeftijden analyseren, nog enkele accenten voor de vier verschillende leeftijdsgroepen, te beginnen bij de ouderen.

De groep van 65 jaar en ouder doet relatief minder inhoudelijke uitspraken over schade⁹⁰ en procedures⁹¹, en oplossingen en spreekt meer dan de jongere leeftijdsklassen over waarde (waarbij opvallend is dat opkoop/uitkoop⁹² bij deze oudere leeftijdsgroep een minder grote rol speelt).

Bij de groep in de leeftijd van 54 tot-65 jaar zien we als sterke trend dat relatief meer dan in andere groepen wordt gesproken over *waarde*⁹³. Een in hoge mate significant verschil is dat in deze groep veel vaker wordt gesproken over waarde in combinatie met *opkoop/uitkoop*⁹⁴. Opvallend is daarbij dat deze leeftijdsgroep er significant vaker dan anderen over spreekt dat men na het opkopen wel zou willen blijven⁹⁵, terwijl de groep respondenten die over opkopen spreken in relatie tot vertrekken min of meer gelijk over alle leeftijdsklassen is verdeeld. Opkopen lijkt voor deze leeftijdsgroep een belangrijke voorwaarde om te willen blijven, want bij de respondenten die in andere of minder specifieke termen over blijven spreken, zien weinig verschil naar leeftijdsklasse. Bovendien blijkt dat respondenten van 54 tot 65 jaar vaker dan anderen over (de behoefte aan) zekerheid⁹⁶ spreken.

In aansluiting op de eerder beschreven typering naar emotie (machteloosheid) en rol (slachtoffer), zien we bij de respondenten in de leeftijd van 45 tot 54 jaar een lichte trend dat zij vaker over vertrek uit de regio⁹⁷ spreken. Zij hebben het ook opvallend vaker over vertrekken verbonden aan het opkopen van de woning⁹⁸. De jongste groep ten slotte valt op doordat zij in vergelijking met de andere leeftijdsklassen vaker over schade⁹⁹ spreken, en binnen deze supercode specifiek over compensatie van de schade¹⁰⁰, en – als sterke trend – over compensatie als percentage van de gasbaten¹⁰¹.

Voorbeeldrol voor Groningen door jonge respondent (25-44 jaar)

"We hebben een unieke positie met ons gas. Dat moeten we gebruiken om onze economie om te bouwen naar een fossiel-vrije-economie. Dus de gasbaten gebruiken om fors te investeren in zon-, wind en water. - In Groningen moeten we laten zien dat we zonder gas kunnen. Bijvoorbeeld door nu elk jaar 10% van de woningen om te bouwen naar gasvrije woningen. Zo kunnen we de rest van Nederland laten zien dat dat gewoon kan."

P.69

⁸⁵ P = 0,054

⁸⁶ P = 0,02

⁸⁷ P = 0,146

⁸⁸ P = 0,041

⁸⁹ P = 0,054

⁹⁰ P = 0,034

⁹¹ P = 0,035

⁹² P = 0,015

⁹³ P = 0,061

⁹⁴ P = 0,005

⁹⁵ P = 0,004

⁹⁶ P = 0,032

⁹⁷ P = 0,154

⁹⁸ P = 0,021

⁹⁹ P = 0,010

¹⁰⁰ P = 0,008

¹⁰¹ P = 0,055

Ook vindt deze groep dat de procedure eerlijk, effectief en snel moet zijn. Binnen de supercode leefbaarheid doet deze groep opvallend meer dan anderenuitspraken over de mogelijke voorbeeldrol¹⁰² voor Groningen en de omgeving. Daarnaast spreekt deze groep veel meer dan anderen over de termijn voor oplossingen¹⁰³, het verschil is vooral groot als het gaat om oplossingen op de langere termijn¹⁰⁴. Ook doet deze leeftijdsgroepen naar verhouding veel uitspraken binnen de supercode gaswinning¹⁰⁵, Het verschil is het meest uitgesproken als het gaat om (duurzame) alternatieven voor de gaswinning¹⁰⁶ en/of verminderen van gaswinning¹⁰⁷, maar ook over stoppen¹⁰⁸ doet de jongste leeftijdsgroep meer uitspraken dan de anderen. In samenhang met de relatief vaker voorkomende roltypering als zelfbewuste Noorderling kunnen we dit interpreteren als de hoop van een jongere generatie die nog mogelijkheden voor de toekomst ziet.

6.5 De bewoners van Groningen: maatwerk gevraagd

Uit deze analyse blijkt dat er een aantal maatregelen zijn die door veel respondenten onafhankelijk van kenmerken worden genoemd. Echter, er is ook duidelijk een verschil te zien in de prioriteiten van mensen afhankelijk van de verschillende kenmerken wat vraagt om meer maatwerk in het zoeken naar oplossingen met generieke en specifieke maatregelen die op basis van dergelijke kenmerken kunnen worden genomen.

Hierbij bestaat er een verschil tussen persoonskenmerken (bijvoorbeeld leeftijd en geslacht) en kenmerken met betrekking tot de problematiek (aardbevingsgemeente en schademeldingsdichtheid). Veiligheid lijkt bijvoorbeeld relatief onafhankelijk van persoonskenmerken te zijn maar wel gerelateerd aan de mate van ernst van de problematiek. Daarentegen zijn de persoonskenmerken wel belangrijk in de houding ten opzichte van de problematiek en lijken er vooral kansen te liggen in de hoop die uitstraalt van de groep, vaak jonge, zelfbewuste Noorderlingen. Bijzondere aandacht lijkt ook op zijn plaats voor de woningeigenaren in de leeftijdsgroep van 45-54 jaar, omdat hun uitspraken er op wijzen dat bij hen de emotionele impact van de aardbeving relatief het zwaarst is.

—
¹⁰² P = 0,002

¹⁰³ P = 0,000

¹⁰⁴ P = 0,001

¹⁰⁵ P = 0,010

¹⁰⁶ P = 0,000

¹⁰⁷ P = 0,005

¹⁰⁸ P = 0,017

7 De verbanden tussen de inhoudelijke opmerkingen en uitspraken over emotie en rol

Na de analyse van de invloed van aardbevingsimpact, geslacht en leeftijd op de uitspraken in het onderzoek, worden in dit hoofdstuk rol en emotie afgezet tegen de inhoud om inzicht te krijgen in welke emoties en roltyperingen vaak in combinatie met bepaalde inhoudelijke opmerkingen worden uitgesproken. Over het algemeen lijkt de roltypering sterker samen te hangen met specifieke inhoudelijke uitspraken dan de emotie. Allereerst wordt er echter gekeken of er nog opvallende of verrassende verbanden zijn tussen rol en emotie.

7.1 De samenhang tussen rollen en emoties

Het is voor de hand liggend dat er een sterke samenhang bestaat tussen de neutrale rol en de neutrale emotie, waarbij respondenten vaak heel zakelijk, in enkele woorden aangeven wat voor hen de belangrijkste oplossing is. Ook het verband tussen de slachtoffer rol en de emoties ongerust en angstig en machteloos is niet verrassend, maar daarom niet minder serieus te nemen.

Opvallend is dat veel miskende burgers, ondanks de problematiek, vaak op beleefde wijze hun ongenoegen uiten. Onder de miskende burgers zijn echter ook veel respondenten die zich gefrustreerd of miskend voelen. Een kleiner aantal is ook ronduit boos om de gevoelde aantasting in hun rechten.

Zelfbewuste Noorderlingen laten geen sterk verband zien met een bepaalde emotie. Alleen met ongenoegen, een lichte emotie, is er een verband. Dit duidt erop dat zelfbewuste Noorderlingen zich ondanks de problematiek niet sterk door negatieve emoties laten leiden.

De achtergestelde Noorderling laat alleen een verband zien met de emotie boosheid. Boosheid lijkt ook het activisme te voeden. Ondanks het feit dat er weinig activisten onder de respondenten waren, hebben alle respondenten met de roltypering activist ook de emotie boosheid geuit.

Miskende burgers die boos zijn om de aantasting van hun rechten

"het is een schande Het kabinet spreekt uit de burgers ontzorgen , ja in de media staat dit maar in de praktijk"

(P. 292)

"kan de Nederlandse staat ongestraft handelen in strijd met de Grondwet?: een ieder in Nederland heeft recht op veiligheid: veilig kunnen wonen!"

(P.400)

"Men moet ophouden onze provincie verder te ruïneren en afbouwen. ZO niet dan maar een verhuisplan voor de provincie en het gebied maar opgeven? Zo ga je toch niet met je land om"

(P.274)

7.2 De verbanden tussen rollen en inhoudelijke opmerkingen

7.2.1 Miskende burgers

Miskende burgers maken veelvuldig opmerkingen over de waarde, en ook schade en procedure worden vaak genoemd. Bij waarde wordt voornamelijk gevraagd om een vergoeding van de waardedaling. Ook opkoop van de woning wordt vaak genoemd waarbij een meerderheid van de miskende burgers aangeeft in de regio te willen blijven. Daarnaast worden opmerkingen met betrekking tot een daling van de OZB en die betrekking hebben op de regeling voor waardevermeerdering relatief vaak gemaakt door miskende burgers.

Met betrekking tot de procedure gaat het voornamelijk om een eerlijke procedure, en in mindere mate om een effectieve en snelle procedure. Ook maakt deze groep relatief veel opmerkingen met betrekking tot de bewijslast, besluitvorming en contrataxatie. De roep om uitbereiding van het gebied waar mensen toegang hebben tot regelingen voor aardbevingssschade komt grotendeels uit de groep miskende burgers.

Wat betreft schade willen miskende burgers voornamelijk compensatie en reparatie van schade en dat gemeenten worden gecompenseerd voor de gemiste OZB inkomsten. Ook structurele versterking wordt vaak genoemd door deze groep.

Erkenning is erg belangrijk voor miskende burgers. Hierbij gaat het hoofdzakelijk om zekerheid en ook keuzevrijheid wordt relatief vaak genoemd. De roltypering miskende burger is ook aanwezig bij de meerderheid van de respondenten die opmerkingen maken over het verbeteren van de communicatie, het feit dat partijen verantwoordelijkheid moeten nemen en het vertrouwen terug moeten winnen.

Van alle roltyperingen spreekt de miskende burger het meest over gaswinning. Hierbij moet er hoofdzakelijk geminderd worden en wordt relatief vaak onderzoek genoemd, net als korting op de energiekosten.

Miskende burgers maken verwijten voornamelijk richting de NAM en de regering, en ook andere partijen worden relatief vaak genoemd door deze groep. Echter de focus van respondenten met deze roltypering ligt op oplossingen waarbij de NAM als hoofdverantwoordelijke voor de oplossing wordt gezien en in iets mindere mate de regering. Ook wat betreft de oplossing noemen miskende burgers relatief vaak andere partijen.

7.2.2 Slachtoffers, ongeruste en angstige respondenten en machteloosheid

Zoals hierboven reeds is vastgesteld bestaat er een sterk verband tussen slachtoffers en ongerust en angstigen. Ook machteloosheid wordt hier vaak mee in verband gebracht. Aangezien deze groepen inhoudelijk dezelfde verbanden tonen worden deze hier in combinatie besproken. Slachtoffers willen voornamelijk uitgekocht worden en de regio verlaten. Veiligheid is een belangrijk argument voor deze mensen. Ook erkenning is van belang voor slachtoffers. Voornamelijk het gevoel om weer keuzes te kunnen maken en zekerheid te hebben wat betreft de toekomst. Daarnaast vragen slachtoffers om een effectieve procedure en ontzorging. Dit is een opvallend verschil met de focus op eerlijkheid bij miskende burgers met minder heftige emoties. Hieruit lijkt een werkende oplossing belangrijker te zijn naarmate mensen het gevoel hebben zwaarder getroffen te zijn en weinig invloed te hebben op hun toekomst. Deze observatie wordt versterkt door het feit dat machtelozen relatief het vaakst om korte termijn oplossingen vragen.

Slachtoffers maken ongeveer even vaak verwijten als dat ze partijen aanwijzen die verantwoordelijk zijn voor de oplossing. De NAM wordt door deze groep zowel verwijten gemaakt als aangedragen als verantwoordelijke voor de oplossing.

7.2.3 Zelfbewuste Noorderling

De zelfbewuste Noorderling houdt zich vooral bezig met leefbaarheid, en ze willen graag in de regio blijven. Vooral de leefbaarheid van de omgeving wordt belangrijk gevonden en deze mensen ergeren zich aan de slechte publiciteit die ontstaat door berichtgeving over de situatie. Ze zien Groningen graag als voorbeeld voor de rest van Nederland. Ook zien ze hierbij een belangrijke rol weggelegd voor de structurele versteviging van woningen en aardbevingsbestendige nieuwbouw. Deze groep heeft na de slachtoffers de meeste aandacht voor de veiligheid. Zelfbewuste Noorderlingen maken niet vaak verwijten en noemen ook niet vaak de partijen die verantwoordelijk zijn voor de oplossing. Dit duidt erop dat zij meer argumenteren vanuit de intrinsieke waarde die zij in de regio waarnemen.

7.2.4 Achtergestelde Noorderling

Achtergestelde Noorderlingen willen voornamelijk een vergoeding voor de waardedaling. Opkoop van

Achtergestelde noorderlingen verwijten voornamelijk de overheid

“gevoel van onrecht (Brabanders krijgen net zoveel van de gasopbrengsten als Groningers), enz., enz. Als iemand drie keer per jaar bewust een deuk schopt in mijn auto, ga ik er mee naar de politie en wordt deze persoon opgepakt, ook als hij elke keer de deuk op zijn kosten laat vergoeden. De overheid doet exact hetzelfde met mijn huis, maar dan zonder dat daar enige consequentie tegen overstaat”

de woning wordt door deze groep opvallend weinig genoemd wat erop zou kunnen duiden dat ze nog steeds waarde aan de regio en hun huis hechten. Deze groep maakt hoofd-zakelijk verwijten en noemt nauwelijks partijen die verantwoordelijk zouden zijn voor de oplossing. De regering wordt hierbij de ontstane situatie het meest verweten.

7.2.5 Neutrale rolopvatting en emotie

Aangezien de neutrale rolopvatting en emotie vaak samen voorkomen en dezelfde inhoudelijke verbanden laten zien zijn deze hier samen behandeld. Over het algemeen laten deze respondenten weinig duidelijke verbanden zien met de inhoud. Enkel met waarde bestaat een licht verband wat erop duidt dat deze mensen graag een vergoeding willen voor schade en waardedaling maar dat ze zich verder niet veel bezig houden met de problematiek.

7.2.6 Activisten, autonomen en kiezers

Activisten laten een sterk verband zien met veiligheid. Activisten maken voornamelijk verwijten richting de regering. Dit sluit aan op de emotie boosheid.

Autonomen noemen vooral reparatie van schade. Ze noemen geen verwijten en ook weinig partijen die verantwoordelijk zijn voor de oplossing.

Kiezers willen voornamelijk erkenning waarbij de overheid wordt verweten het vertrouwen te hebben geschaad. Daarnaast willen ze een eerlijke procedure en reparatie van de schade. Kiezers maken eveneens vaak verwijten richting de overheid.

7.3 De samenhang tussen emoties en inhoudelijke opmerkingen

De emoties ongenoegen, miskennen en frustratie komen over het algemeen het meest voor en worden ook binnen de meest voorkomende rolopvatting (miskende burger) het vaakst uitgesproken. Aangezien er wel verschillen zijn met betrekking tot de inhoudelijke focus naar aanleiding van deze emoties worden die hier behandeld. Opvallend is dat respondenten die deze relatief mildere emoties uiten de meeste opmerkingen maken over gaswinning. Mensen met heftigere emoties (of geen uitgesproken emotie) lijken hier minder op te focussen. Aangezien boosheid bij meerdere rollen voorkomt wordt deze emotie eveneens apart behandeld.

7.3.1 Ongenoegen

Respondenten die ongenoegen uiten vinden voornamelijk een vergoeding voor de waardedaling van hun woning belangrijk. Ook compensatie voor schade wordt vaak genoemd. Daarnaast willen ze graag een eerlijke procedure, en in mindere mate ook een effectieve en snelle procedure. Ook leefbaarheid en structurele versteviging wordt belangrijk gevonden. Deze groep focust voornamelijk op partijen die verantwoordelijk zijn voor de oplossing, waarbij de NAM hoofdverantwoordelijke is en de regering ook regelmatig wordt genoemd. Relatief willen mensen met de emotie ongenoegen het vaakst in de regio blijven en hechten ze waarde aan de lange termijn.

7.3.2 Miskennen

De emotie miskennen laat vooral een verband zien met een vergoeding voor de waardedaling van het huis, een eerlijke procedure waarbij de besluitvorming anders wordt ingericht en de bewijslast wordt omgedraaid. Ook willen deze respondenten gecompenseerd worden voor schade en zouden ze graag zien dat de gaswinning verminderd wordt. De miskenden spreken ongeveer evenveel verwijten uit als dat ze partijen noemen verantwoordelijk voor de oplossing. Een verschil bestaat wel in het feit dat verwijten

Frustratie over eerlijkheid van procedure voor schadeherstel

“Voor onze persoonlijke situatie zou de NAM de door bevingen onstaande schade nog moeten toekennen en laten herstellen. Daar waar bij ALLE burens schade door bevingen is ontstaan wordt dit grotendeels vergoed. Bij ons niet omdat het niet gezien wordt als scheuren veroorzaakt door bevingen van de laatste tijd. Dit lijkt op rechtsongelijkheid! Dit geeft bovendien veel frustratie en onvrede.”

P.395

voornamelijk geadresseerd zijn aan de regering terwijl de NAM verantwoordelijk wordt gehouden voor de oplossing.

7.3.3 Frustratie

Frustratie komt vooral voor in verband met de procedure, waarbij vooral de eerlijkheid van de procedure, gevolgd door de effectiviteit en vervolgens de snelheid deze frustratie voeden.

Dit vinden we vaak in samenhang met opmerkingen over de reparatie van schade. Er worden door gefrustreerden vaker verwijten gemaakt dan dat zij partijen aandragen die verantwoordelijk zouden zijn voor de oplossing, en deze verwijten zijn voornamelijk gericht tegen de NAM.

7.3.4 Boosheid

Boze respondenten zijn vaak bezorgd over hun veiligheid. Ook ergeren ze zich vaak aan de procedure die niet eerlijk zou verlopen, en ook de efficiëntie en snelheid zijn redenen voor boosheid. Ze uiten vaak verwijten en hoofdzakelijk richting de regering.

Boze respondent

"Mijn investering en levenswerk is in een klap een steen om mijn nek en een blok aan mijn been. Ik heb hier niet om gevraagd en de veroorzakende partij stelt mij niet schadeloos, door mij een fatsoenlijke uitweg te bieden. Ondertussen neemt men wel mijn bijdrage aan belastingen in ontvangst, maar neemt men niet de verantwoordelijkheid."

P. 358

8 Referenties

Contreras, R.B. (2011) *Examining the Context in Qualitative analysis: The Role of the Co-Occurrence Tool in ATLAS.ti*. Beschikbaar via: http://atlasti.com/wp-content/uploads/2014/05/contreras_nl201108.pdf [bezocht op 8-4-2015].

Friese, S. (2013) *ATLAS.ti 7 User Manual*. Berlin: ATLAS.ti Scientific Software Development GmbH.

Muhr, T. (2005) *Some cooc Table Explorer (CTE) mysteries unveiled*. Beschikbaar via: <http://forum.atlasti.com/showthread.php?t=4317&s=b07214463coec6a179439819d5e3a1b7> [bezocht op 8-4-2015].

Raemaekers, J. (2013). *De effecten van aardbevingen bij particulieren in het Groningse aardbevingsgebied die hun woning te koop aanbieden*. Groningen, Stichting WAG

9 Overzicht van de bijlagen

Bijlage I	Codes met uitleg met beschrijving
Bijlage II	Methodologie
Bijlage III	Totaal overzicht van de gecodeerde rollen emoties en inhoudelijke uitspraken
Bijlage IV	Statistische tabellen en grafieken: code family Emotie
Bijlage V	Statistische tabel en grafieken: code family Rol
Bijlage VI	Statistische tabellen en grafieken: family Inhoud Supercodes
Bijlage VII	Statistische tabel inhoudelijke variabelen
Bijlage VIII	Verbanden tussen emotie, rolopvatting en inhoudelijke uitspraken en de achtergrondvariabelen
Bijlage IX	Verbanden tussen inhoudelijke opmerkingen
Bijlage X	Verbanden tussen de drie ingangen: rol en emotie, rol en inhoud, en emotie en inhoud
Bijlage XI	Analyse van de context variabelen

Bijlage I: Codes met uitleg met beschrijving

Tussen haakjes voor de code staat aangegeven hoe vaak deze is toegekend. Let wel: sommige reacties hebben meerdere keren dezelfde code toegekend gekregen als er meerdere keren (onafhankelijk) op een onderwerp/oplossing in werd gegaan.

De supercodes zijn in rood aangegeven.

Code Family: Emotie

- **Emotie Neutraal** (emotie wordt niet duidelijk)
- **Gelaten** (onverschillig/weinig geïnteresseerd tegenover aardbevingsproblematiek en oplossingen, 'ze doen maar')
- **Boos** (uitingen van woede ten opzichte van verschillende partijen, situaties etc.)
- **Miskend** (respondent heeft onbegrip en is geïrriteerd over de aantasting van zijn/haar rechten en/of voelt zich niet gehoord)
- **Gefrustreerd** (respondent heeft meerdere opties uitprobeerde maar krijgt geen duidelijke, of slechte oplossing)
- **Ongenoegen** (beschaafde uitingen van ongenoegen over de situatie en het handelen van instanties)
- **Ongerust/angstig** (bezorgdheid om bijvoorbeeld bezit, omgeving en/of naasten, een gevoel van onveiligheid)
- **Machteloos** (respondent ziet geen uitweg meer, is moedeloos, weet niet wat hij/zij nog kan ondernemen)

Code Family: Rol waarin men zichzelf ziet

- **Rol Neutraal** (rol wordt niet duidelijk)
- **Activist** (bereidheid om buiten bestaande/officialle kanalen/systeem om iets te ondernemen)
- **Kiezer** (die met zijn stemgedrag invloed wil uitoefenen)
- **Slachtoffer** (persoonlijk getroffen)
- **Autonoom** (zelf iets ondernemen om persoonlijke situatie te verbeteren)
- **Miskende burger** (burger die zich voelt aangetast in zijn rechten en/of niet gehoord en/of die zich voelt aangetast in zijn vrijheid om keuzes te maken.)
- **Achtergestelde Noorderling** (Calimero-effect: het achtergestelde noorden versus de rest van het land)
- **Zelfbewuste Noorderling** (mentaliteit waarin de noordelijke waarden, regio en cultureel erfgoed in hoog vaandel staan en die zich niet zullen laten kisten/ die zeker in het gebied willen blijven en/of nog enigszins optimistisch zijn en mogelijkheden zien)

Code Family: Inhoud

- Supercode: **Waarde** (inhoudelijke opmerkingen en oplossingen m.b.t. waarde van vastgoed) en Supercode: **Opkopen woning** (hoe vaak opkopen van de woning onafhankelijk van blijven/vertrekken is genoemd)
 - **Waarde: Vergoeding waardedaling** (vergoeding waardedaling/oorspronkelijke WOZ waarde of garantiewaarde (ook gemeenten voor lagere belastinginkomsten compenseren))
 - **Waarde: Daling OZB** (daling/betalen OZB of meer algemeen van de lasten als compensatie)
 - **Waarde: Vergelijkbare woning** (vergelijkbare woning buiten aardbevingsgebied voor mensen die willen vertrekken (dus geen uitkoop of uitkoop waarbij waarde gelijk is aan woning buiten aardbevingsgebied))

- **Waarde: Moerdijkregeling** (referentie aan Moerdijk voor een regeling waar bewoners worden uitgekocht)
- **Waarde: Waardevermeerdering** (uitspraken m.b.t. waardevermeerdering door bijvoorbeeld zonnepanelen etc. (ook kritische → vaak wordt er gezegd dat het 'leuk' is, maar niet genoeg, sommige zijn echter heel positief))
- **Waarde: Opkopen woning –vertrek** (opkopen van de woning waarna de burger vertrekt a) naar een andere woning (veilig) binnen het aardbevingsgebied b) naar een andere woning buiten het aardbevingsgebied)
- **Waarde: Opkopen woning –blijven** (opkopen van de woning waarna de burger blijft door bijvoorbeeld terug huren of nieuw te bouwen)
- **Waarde: Opkopen woning** (respondent vindt dat woning opgekocht moet worden/garant staan bij onverkoopbaarheid of wil uitgekocht worden zonder uitspraak over vervolprocedure (geen uitspraak over wat er vervolgens gedaan moet worden))
- Supercode: **Schade** (opmerkingen m.b.t. het repareren van schade en/of compensatie voor schade)
 - **Schade: Schade repareren** (Schade moet gerepareerd worden)
 - **Schade: Compensatie schade** ('compensatie' voor geleden schade en ongemakken zoals verhuiskosten (onafhankelijk van waardedaling huis))
 - **Schade: Compensatie immateriële schade** (Gedbedrag/ 'compensatie' voor geleden immateriële schade)
 - **Schade: %Gasbaten** (oplossingen waarbij bewoners van het aardbevingsgebied een percentage van de gasbaten, solidariteitsheffing etc. krijgen)
 - **Schade: Compensatie gemeenten** (respondent vindt dat aardbevingsgemeenten ondersteuning verdienen als compensatie voor lagere inkomsten/imagoschade etc.)
 - **Schade: Verzakkingsschade** (respondent vindt dat verzakkingsschade moet worden erkend als aardbevingsschade → er wordt vaker aan het gevecht m.b.t. wat aardbevingsschade is en wat niet gerefereerd maar als er niet op de verzakkingsschade wordt ingegaan is dit onder supercode schade tegelijk met 'procedure:eerlijk en procedure:effectief' gecategoriseerd)
- Supercode: **Procedure** (opmerkingen met betrekking tot huidige procedures en suggesties voor verbetering)
 - **Procedure: Bewijslast** (opmerkingen over de bewijslast, wie het bewijs moet leveren van schade)
 - **Procedure: Snelheid** (respondent wil snellere procedure schaderegeling, klaagt over tijdsfactor van procedures)
 - **Procedure: Vrijheid** (zelf kunnen kiezen wie schade herstelt)
 - **Procedure: Contrataxatie** (tweede mening/onafhankelijke experts over schade)
 - **Procedure: Effectief** (transparante en effectieve procedure waarbij schade goed wordt gerepareerd en de burger niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd met meerdere contactpersonen en instanties)
 - **Procedure: Tevreden** (respondent tevreden over schadeprocedure)
 - **Procedure: Eerlijk** (respondent vindt dat de procedure eerlijk moet zijn (bijv. verdeling geld/schadevergoedingen)/nu niet eerlijk gaat (niet genoeg vergoeding, niet alle schade gedekt)
 - **Procedure: Niet aanwezig** (de procedure voor schaderegeling geldt niet voor het gebied waar de respondent woont, terwijl hij/zij wel schade ondervindt.)

- **Procedure: Flexibiliteit** (de respondent vindt dat de procedure flexibeler moet worden gemaakt/niet flexibel genoeg is en/of dat er maatwerk moet worden geleverd).
- **Procedure: Besluitvorming** (de respondent is het niet eens met wie de beslissingen neemt over gaswinning en/of schadeherstel en/of hoe deze genomen worden)
- **Procedure: Ontzorgen** (de respondent ondervindt hinder van schadeherstel en is moe van het feit dat er steeds weer schade optreedt (soms wordt hierbij expliciet geroepen om een regeling voor de periode tijdens het schadeherstel) en is moe van de energie die hij/zij moet steken in de afhandeling van de schade)
- Supercode: **Structurele versterking** (oplossingen met betrekking tot structurele versteviging of nieuwbouw van vastgoed op een aardbevingsbestendige manier die verder gaat dan puur cosmetische reparaties (wat nu vaak als probleem wordt gezien))
 - **Structurele versterking: Fundering aardbevingsbestendig** (respondent wil structurele versteviging van de fundering van zijn pand)
 - **Structurele versterking: Nieuwbouw aardbevingsbestendig** (respondent wil aardbevingsbestendige nieuwbouw op huidige locatie)
 - **Structurele versterking: Versteviging woning** (respondent wil structurele versteviging van (onderdelen van de) woning waardoor deze aardbevingsbestendig wordt (bijvoorbeeld wanden, vloeren etc.) (Hieronder vallen ook uitspraken die algemeen het 'aardbevingsbestendig maken van de woning' benoemen zonder referentie naar nieuwbouw of fundering))
- Supercode: **Gaswinning** (opmerkingen m.b.t. de gaswinning)
 - **Gaswinning: Stoppen** (respondent wil dat gaswinning gestopt wordt/nieuwe schades voorkomen worden)
 - **Gaswinning: Verminderen** (respondent wil dat er minder gas gewonnen wordt)
 - **Gaswinning: Onderzoek** (respondent wil onafhankelijke/degelijk onderzoek op basis waarvan keuzes m.b.t. verdere gaswinning worden gemaakt)
 - **Gaswinning: Alternatieven** (respondent wil alternatieve manieren van energieopwekking naast/behalve gas.)
 - **Gaswinning: Technische maatregelen** (respondent stelt technische maatregelen voor om verdere aardbevingen te voorkomen zoals stikstofinjecties etc.
 - **Gaswinning: Energiekosten** (respondent vindt dat er korting moet worden gegeven op energie/gaskosten als compensatie)
- Supercode: **Erkenning** (opmerkingen m.b.t. het gevoel van mensen met betrekking tot de aardbevingenproblematiek en oplossingen, gepresenteerd op een manier die betrekking heeft op de inhoud en niet onder emotie valt)
 - **Erkenning: Serieus nemen** (respondent wil serieus worden genomen/ wil dat het probleem serieus wordt genomen door andere partijen)
 - **Erkenning: Keuzevrijheid** (respondent wil weer/meer (keuze)vrijheid met betrekking tot zijn/haar toekomst)
 - **Erkenning: Empathie**(respondent wil meer empathie/inlevingsgevoel van betrokken partijen/en of de rest van het land)
 - **Erkenning: Communicatie** (respondent wil dat er beter/meer genuanceerd gecommuniceerd wordt over het probleem (naar de rest van het land)
 - **Erkenning: Respect** (respondent wil met respect worden behandeld door degene die hij/zij verantwoordelijk houdt.)
 - **Erkenning: Vertrouwen** (respondent vindt dat het vertrouwen geschonden is/ terug moet worden gewonnen)

- **Erkenning: zekerheid** (respondent wil meer zekerheid/perspectief omtrent toekomst, voelt zich onzeker over de toekomst)
- **Erkenning: Verantwoordelijkheid** (respondent vindt dat er verantwoordelijkheid moet worden genomen/ vindt het onacceptabel dat bepaalde partijen onder verantwoordelijkheid uit proberen te komen)
- Supercode: **Leefbaarheid** (opmerkingen m.b.t. de leefbaarheid en leefomgeving)
 - **Leefbaarheid: Aanzicht** (het uiterlijk/aanzicht van het pand/ de directe omgeving moet worden gewaarborgd/gerepareerd)
 - **Leefbaarheid: Omgeving** (de respondent vindt dat de leefbaarheid van de regio/het dorp moet worden gewaarborgd of verbeterd (incl. opmerkingen over het imago van het gebied))
 - **Leefbaarheid: Infrastructuur en voorzieningen** (respondent vindt dat de infrastructuur en voorzieningen in getroffen gebieden/gemeenten verbeterd dienen te worden)
 - **Leefbaarheid: voorbeeldrol** (Groningen als voorbeeld van innovatieve ontwikkeling)
- Supercode: **verwijt** (instantie/partij die verantwoordelijk wordt gehouden en/of iets te verwijten valt)
 - **Verwijt: NAM**
 - **Verwijt: Regering/Kamp/Den Haag**
 - **Verwijt: Media**
 - **Verwijt: Gemeente**
 - **Verwijt: Provincie**
 - **Verwijt: Anders** (deze categorie kan later nog meer in detail worden bekeken)
- Supercode: **oplossing** (Aantal malen dat respondenten een partij hebben aangewezen als verantwoordelijke voor het oplossen van een bepaald probleem)
 - **Oplossing: NAM**
 - **Oplossing: Regering/Kamp/Den Haag/Overheid/Staat/EZ**
 - **Oplossing: Media**
 - **Oplossing: Gemeente** (hieronder staan nu ook oplossingen waarbij de staat de gemeente moet compenseren)
 - **Oplossing: Provincie**
 - **Oplossing: Anders** (deze categorie kan later nog meer in detail worden bekeken)
- Code: **Radicale oplossingen** (hierin worden reacties geplaatst die erg radicaal zijn en niet binnen een andere code vallen, deze groep kan later nog meer in detail worden bekeken)
- Code: **Veiligheid** (roep om veilige omgeving/ veilig wonen)
- Supercode: **vertrek/blijf** (aantal malen dat er specifiek iets gezegd is over vertrekken of blijven in de (aardbevings)regio)
 - **Regio: Vertrek** (respondent wil het aardbevings gebied/de regio verlaten)
 - **Regio: Blijven** (respondent wil in het aardbevings gebied/de regio blijven)
- Supercode: **termijn** (aantal malen dat er specifiek iets gezegd is over de termijn waarop actie moet worden ondernomen)
 - **Termijn: Lange termijn** (roep om duurzaamheid, structurele oplossingen voor de regio en lange termijn denken)
 - **Termijn: Korte termijn** (Respondent roept expliciet om snel, nu, meteen, onmiddellijk actie)

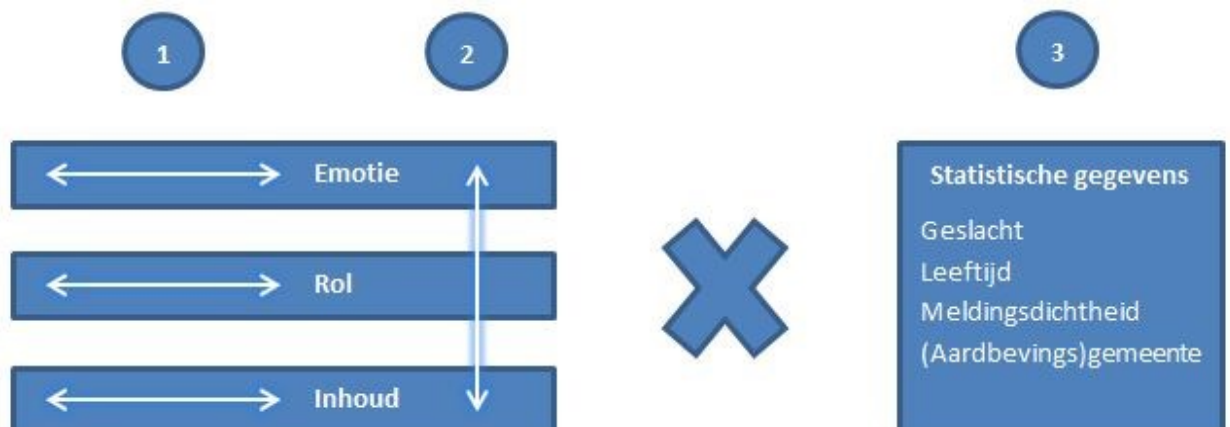
Bijlage II: Methodologie

Bij de analyse is het programma Atlas.ti gebruikt. Dit is via de Rijksuniversiteit Groningen beschikbaar als kwalitatieve data-analyse software. Het principe is dat alle reacties van de leden van VEH als cases (primary documents) worden opgeslagen. Binnen die primary documents kunnen dan codes worden toegekend aan tekstfragmenten. En de primary documents kunnen gekoppeld worden aan bepaalde achtergrondgegevens, zoals gemeente.

Na een eerste verkenning van het materiaal is – mede op grond van ervaringen bij eerder onderzoek – gekozen om drie ingangen bij de analyse te gebruiken: de inhoud, de emotie en de rol/vatting van de respondenten (in de terminologie van Atlas TI worden dit families genoemd). Binnen die ingangen is een nadere verdeling gemaakt in categorieën en de bijbehorende codes. Voor elke code kan vervolgens ten alle tijden de lijst met citaten worden opgeroepen die hierbij horen.

Op basis van de eerste verkenning is een lijst met codes opgesteld waarvan de verwachting was dat ze vaak naar voren zouden komen. Vervolgens zijn werkenderwijs op basis van nieuwe informatie ook nog nieuwe codes toegevoegd. Vooral qua inhoud waren er uiteindelijk veel verschillende codes (die weer konden worden samengevoegd onder supercodes: bijvoorbeeld verschillende codes met betrekking tot de waarde zoals waarde:vergoeding waardedaling, waarde:daling OZB etc. worden samengevoegd tot de supercode waarde). Door de software blijft het ondanks de grote hoeveelheid codes overzichtelijk en kunnen vervolgens analyses worden uitgevoerd over bijvoorbeeld welke begrippen vaak samen voorkomen (of juist niet). Het conceptueel model voor de verdere aanpak bestaat in principe uit drie lijnen (zie figuur 1).

1. Binnen de families (emotie, rol en inhoud) kijken welke combinaties het vaakst voorkomen (dus bijvoorbeeld boos en angstig; achtergestelde Noorderling en slachtoffer; gaswinning stoppen en veiligheid etc.).
2. Vervolgens kijken of er verticale verbanden zijn (dus welke emotie gecombineerd wordt met welke inhoudelijke variabelen en welke rollen).
3. De belangrijkste verbanden die naar voren komen uit de tweede en derde lijn kunnen vervolgens nog worden geanalyseerd wat betreft de relatie met de statistische gegevens zoals woonplaats.

Figuur 0-1: Onderzoeksaanpak analyse 'Wat willen de Groningers zelf?'

Met de horizontale verbanden bedoelen we de verbanden binnen de categorieën rol, emotie en inhoud (dus bijvoorbeeld of boos en angstig vaak samen voorkomen; of opmerkingen over de procedure en schade). De 'Cooccurrence table' functie wordt gebruikt om vast te stellen welke codes binnen de code families vaak samen voorkomen. In elke cel van deze tabel wordt voor het betreffende code-paar het aantal keren dat ze samen voorkomen (cooccurrence frequency) en de c-index gegeven. De c-index is een genormaliseerde coëfficiënt die tussen 0 (codes komen niet samen voor) en 1 (codes komen altijd samen voor) ligt (Muhr, 2005). Het geeft daarmee de sterkte van het verband aan tussen twee codes. De c-index is vooral bruikbaar bij grotere aantallen responses (p.302: Friese, 2013).

Zeker wat inhoud betreft zou het wellicht ook nuttig kunnen zijn om naar de frequency te kijken, aangezien verbanden soms meer dan twintig keer voorkomen maar het geen sterk verband lijkt te zijn in de tabel met supercodes. Dit kan komen doordat (zeker bij de supercodes) de totale aantallen vaak zeer hoog liggen. Dit is bij een deel van de analyses gedaan.

Een nadeel van het cooccurrence instrument is dat alleen de verbanden worden meegenomen die ontstaan door overlap, niet door 'proximity' Om dit effect tegen te gaan zijn supercodes gevormd met behulp van de query tool die alle responses bevatten die iets hebben gezegd over een bepaald onderwerp. Bijvoorbeeld de supercode 'Q1Erkenning' bevat alle responses (gehele tekst) die gecodeerd zijn met 'erkenning'. Naast het feit dat dit een beter beeld geeft over hoeveel respondenten een bepaald inhoudelijk begrip hebben genoemd (omdat het niet meer wordt meegenomen als één respondent meerdere keren hetzelfde begrip heeft genoemd), wordt hiermee ook het probleem met de cooccurrence weggenomen aangezien er altijd gehele of gedeeltelijke overlap optreedt als bij één variabele de gehele reactie wordt meegenomen. Deze variabelen worden gecreëerd door met de Query Tool de reacties te zoeken waarbij cooccurrence optreedt tussen de Q1 Wat willen de Groningers zelf (dit is een automatisch aangemaakte code bij het inlezen van het bestand in Atlas Ti die de gehele reactie omvat) en de betreffende (super)code. Van de resulterende reacties (het programma zoekt naar cooccurrence van de Q1 met de variabele en geeft dus de gehele tekst van de respons) wordt een nieuwe (super)code gemaakt.

Voor rol en emotie veranderd er hierdoor bijna niets in de cooccurrence tabellen en ook niet in de statistische tabellen. Bij de inhoudelijke thema's maakt het echter in beiden een groot verschil. Alle statistische analyses zijn gemaakt door de gegevens over te zetten naar SPSS.

Cooccurrence wordt in atlas.ti gebruikt wanneer de citaten die toebehoren aan twee codes geheel of gedeeltelijk overlappen (Contreras, 2011)

C-Index: $C = n_{12}/(n_1 + n_2) - n_{12}$.

n_1 and n_2 = het aantal keren dat een code voorkomt (frequency)

n_{12} = co-occurrence frequency van twee codes c_1 and c_2

Bijlage III: Totaal overzicht van de gecodeerde rollen emoties en inhoudelijke uitspraken

Totalen	Totaal genoemd ¹⁰⁹	Aantal respondenten ¹¹⁰
<i>Rol</i>		
Achtergestelde Noorderling	18	18
Activist	5	5
Autonoom	4	4
Kiezer	7	7
Miskende burger	228	228
Rol neutraal	89	89
Slachtoffer	94	94
Zelfbewuste Noorderling	47	47
<i>Emotie</i>		
Boos	32	32
Emotie neutraal	63	63
Gefrustreerd	85	85
Gelaten	5	5
Machteloos	49	49
Miskend	101	101
Ongenoegen	128	128
Ongerust/angstig	54	54
<i>Supercodes inhoud</i>		

¹⁰⁹ Aantal keren dat de code aan een citaat is gekoppeld (één respondent kan meerdere keren dezelfde code toegekend krijgen als deze op meerdere plaatsen in de respons hetzelfde zegt)

¹¹⁰ Aantal respondenten waaraan de betreffende code is gekoppeld (elke respondent wordt voor elke code slechts één maal meegenomen).

*Erkenning	185	135
*Gaswinning	132	109
*Leefbaarheid	67	55
*Oplossing	172	143
*Procedure	360	234
*Regio	87	80
*Schade	297	218
*Structurele versterking/oplossing	117	101
*Termijn	43	38
*Verwijt	144	109
*Waarde	427	322
*Waarde: opkoop/uitkoop	158	139
<i>Inhoud</i>		
Erkenning: Respect	9	8
Erkenning: Communicatie	16	13
Erkenning: Empathie	20	20
Erkenning: Keuzevrijheid	51	49
Erkenning: Serieus nemen	33	32
Erkenning: Verantwoordelijkheid	19	17
Erkenning: Vertrouwen	5	5
Erkenning: Zekerheid	40	36
Gaswinning: Alternatieven	16	15
Gaswinning: Energiekosten	6	6
Gaswinning: Onderzoek	7	7
Gaswinning: Stoppen	40	39
Gaswinning: Technische maatregelen	9	9
Gaswinning: Verminderen	63	58

Leefbaarheid: Aanzicht	5	4
Leefbaarheid: Infrastructuur	12	10
Leefbaarheid: Omgeving	50	45
Leefbaarheid: Voorbeeldrol	10	9
Oplossing: Anders	27	25
Oplossing: Gemeente	4	3
Oplossing: Media	0	0
Oplossing: NAM	118	99
Oplossing: Provincie	2	2
Oplossing: Regering/Kamp/DenHaag/Overheid	60	55
Procedure: Besluitvorming	16	15
Procedure: Bewijslast	20	19
Procedure: Contrataxatie	34	32
Procedure: Eerlijk	119	107
Procedure: Effectief	97	88
Procedure: Flexibiliteit	11	11
Procedure: Niet aanwezig	19	19
Procedure: Ontzorgen	35	33
Procedure: Snelheid	65	61
Procedure: Tevreden	13	13
Radicale oplossingen	24	22
Regio: blijven	36	35
Regio: Vertrek	51	47
Schade: % Gasbaten	26	26
Schade: Compensatie gemeenten	11	9
Schade: Compensatie immateriële schade	53	46
Schade: Compensatie schade	109	100

Schade: Repareren	100	95
Schade: Verzakkingsschade	19	17
Structurele versterking: Fundering aardbevingsbestendig	14	13
Structurele versterking: Nieuwbouw aardbevingsbestendig	39	34
Structurele versterking: Versteving woning	70	67
Termijn: Korte termijn	16	15
Termijn: Lange termijn	28	26
Veiligheid	89	77
Verwilt: Anders	23	19
Verwilt: Gemeente	4	4
Verwilt: Media	2	2
Verwilt: NAM	81	70
Verwilt: Provincie	0	0
Verwilt: Regering/Kamp/DenHaag	59	52
Waarde: Daling OZB	22	21
Waarde: Moerdijkregeling	6	6
Waarde: Opkopen woning	85	81
Waarde: Opkopen woning- blijven	26	26
Waarde: Opkopen woning - vertrek	43	42
Waarde: Vergelijkbare woning	16	16
Waarde: Vergoeding waardedaling	210	203
Waarde: Waardevermeerdering	28	27

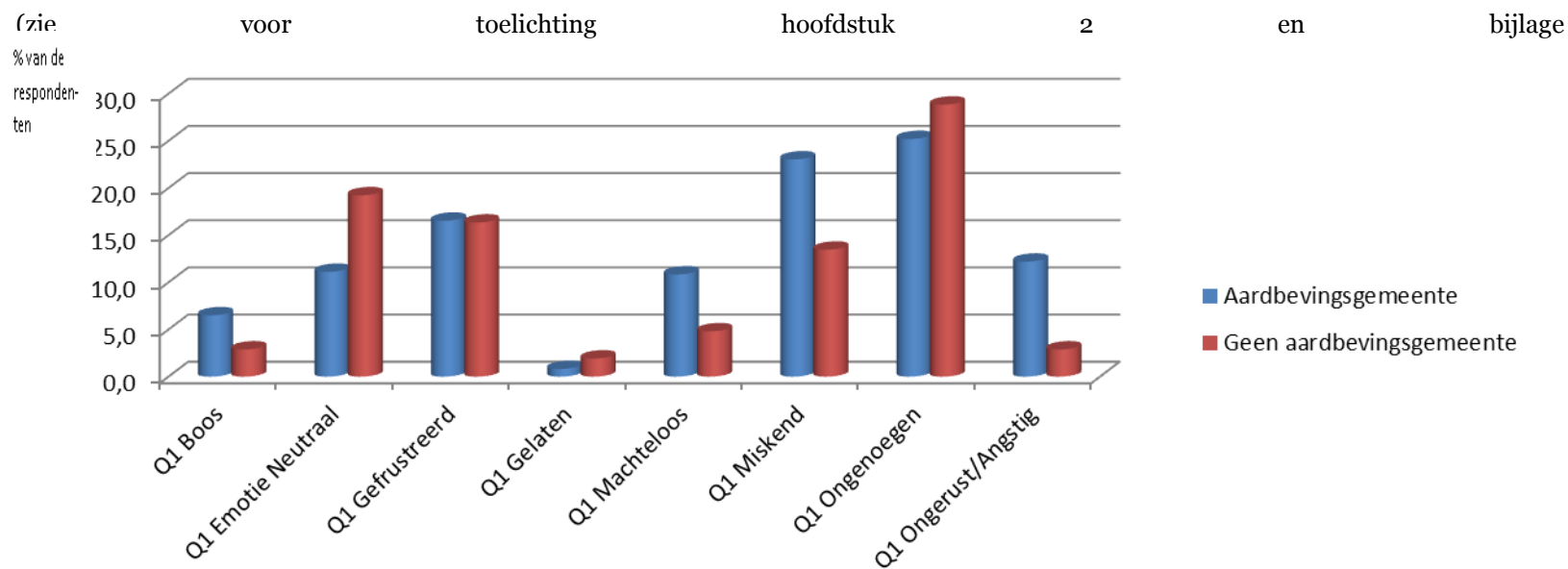
Bijlage IV: Statistische tabellen en grafieken: code family Emotie

Tabel 1: Verdeling uitspraken over emoties naar gemeente, schademeldingsdichtheid, geslacht en leeftijd

In % ¹¹¹	Bevingsgemeente		Geslacht		Leeftijd				Meldingsdichtheid in %				
	ja	nee	Man	Vrouw	25-34	45-54	55-64	65-74	0-0.3	0.4-1.7	1.8-7.5	8.0-35.7	36.3-93
Boos	6.5	2.9	6.2	3.8	3.5	10.2	2.1	5.6	0.0	4.9	7.9	4.5	9.0
Neutraal	11.1	19.2	13.0	10.6	7.0	7.4	10.3	21.8	28.6	9.8	10.2	12.9	10.1
Gefrustreerd	16.5	16.3	16.9	17.3	19.3	18.5	17.2	11.3	11.9	16.4	16.5	18.9	15.7
Gelaten	0.8	1.9	1.1	1.0	0.0	0.9	1.4	1.6	0.0	3.3	1.6	0.0	1.1
Machteloos	10.8	4.8	8.7	11.5	5.3	14.8	9.0	5.6	4.8	9.8	9.4	12.1	10.1
Miskend	23.0	13.5	20.3	23.1	28.1	19.4	21.4	20.2	9.5	14.8	27.6	17.4	23.6
Ongenoegen	25.2	28.8	27.9	19.2	31.6	21.3	29.7	22.6	28.6	29.5	25.2	27.3	20.2
Ongerust	12.2	2.9	8.2	18.3	8.8	13.0	11.0	8.9	2.4	2.2	11.0	10.6	19.1

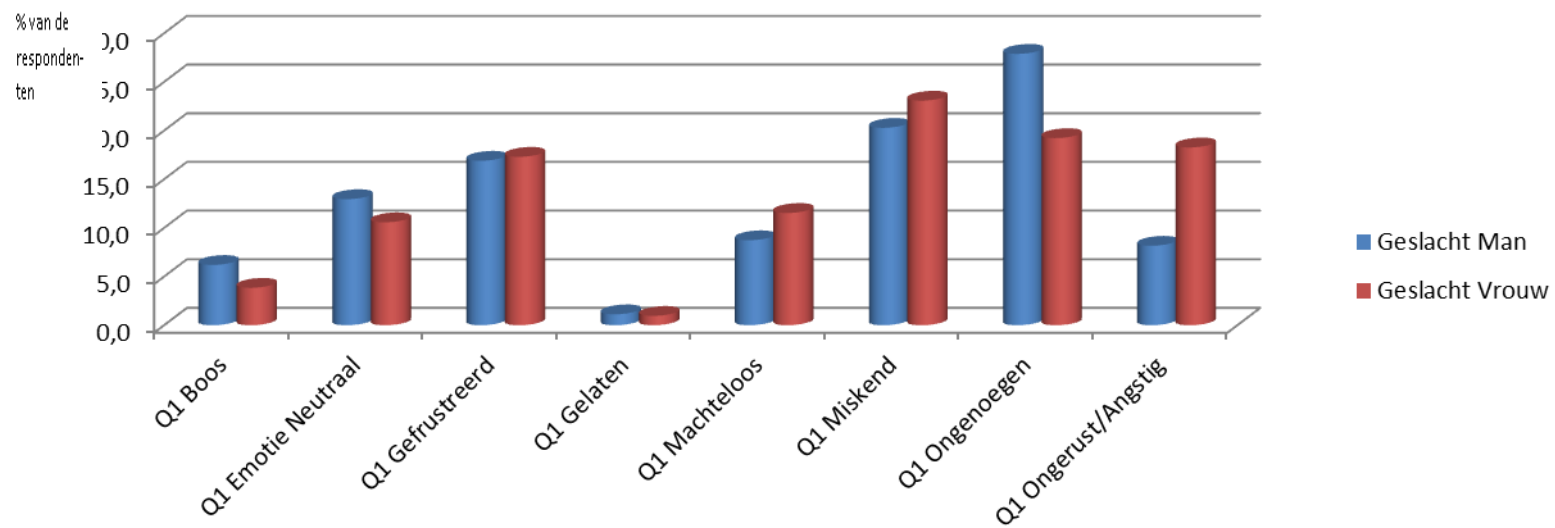
¹¹¹ De percentages in de statistische tabellen tellen niet tot 100% op omdat een respondent meerdere emoties, inhoudelijke opmerkingen of rollen kan hebben geuit. Vooral bij inhoud speelt dit een grote rol aangezien respondenten meestal meerdere inhoudelijke opmerkingen hebben genoemd.

NB (Schade)meldingsdichtheidsklassen zijn gebaseerd op meldingen augustus 2012-augustus 2013

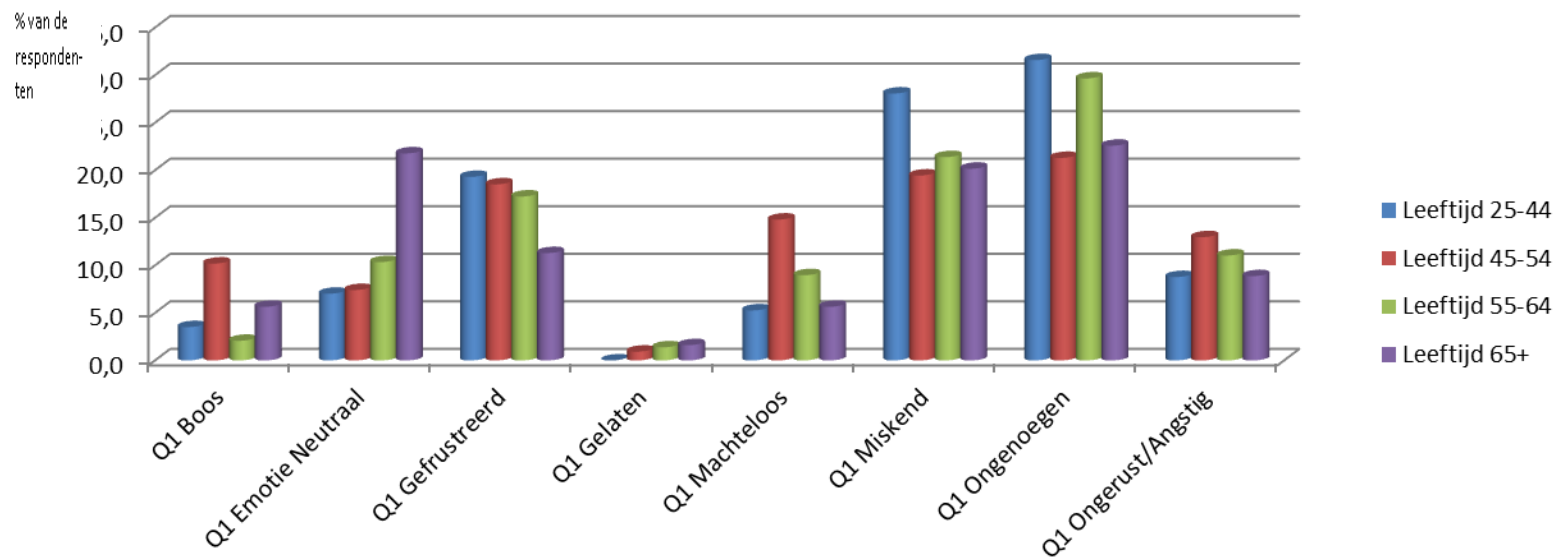

X

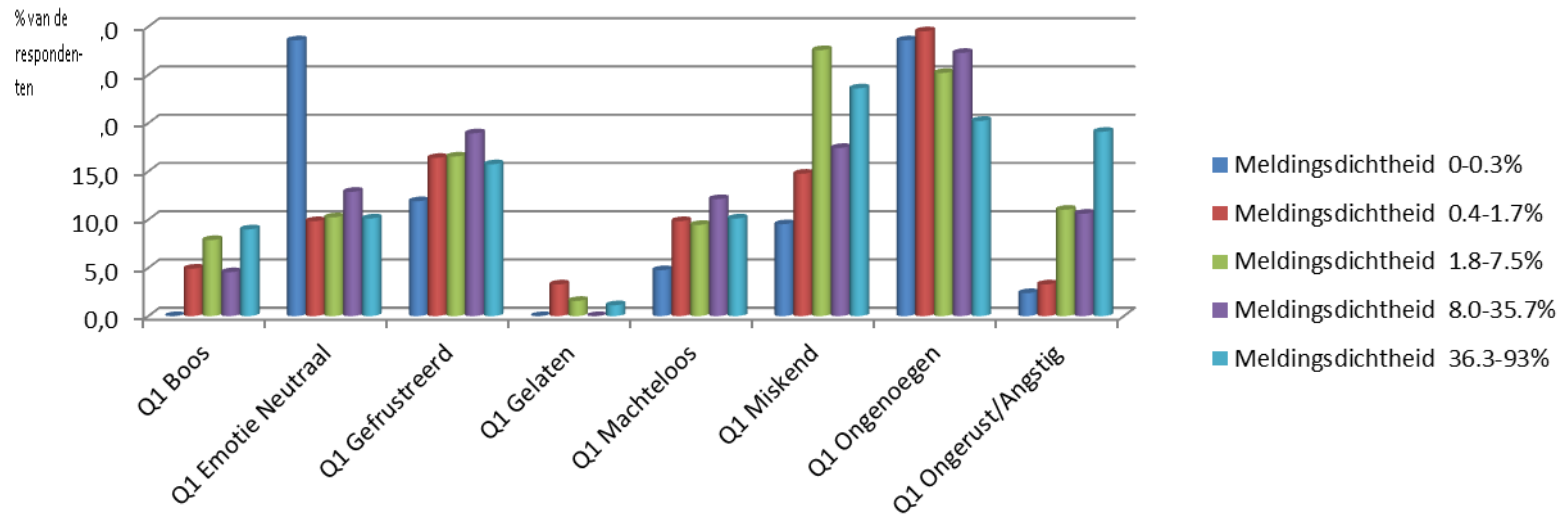
Figuur 0-1: emoties binnen en buiten aardbevingsgemeenten

Figuur 0-2 Emoties naar geslacht

Figuur 0-3 Emoties naar leeftijdsklasse

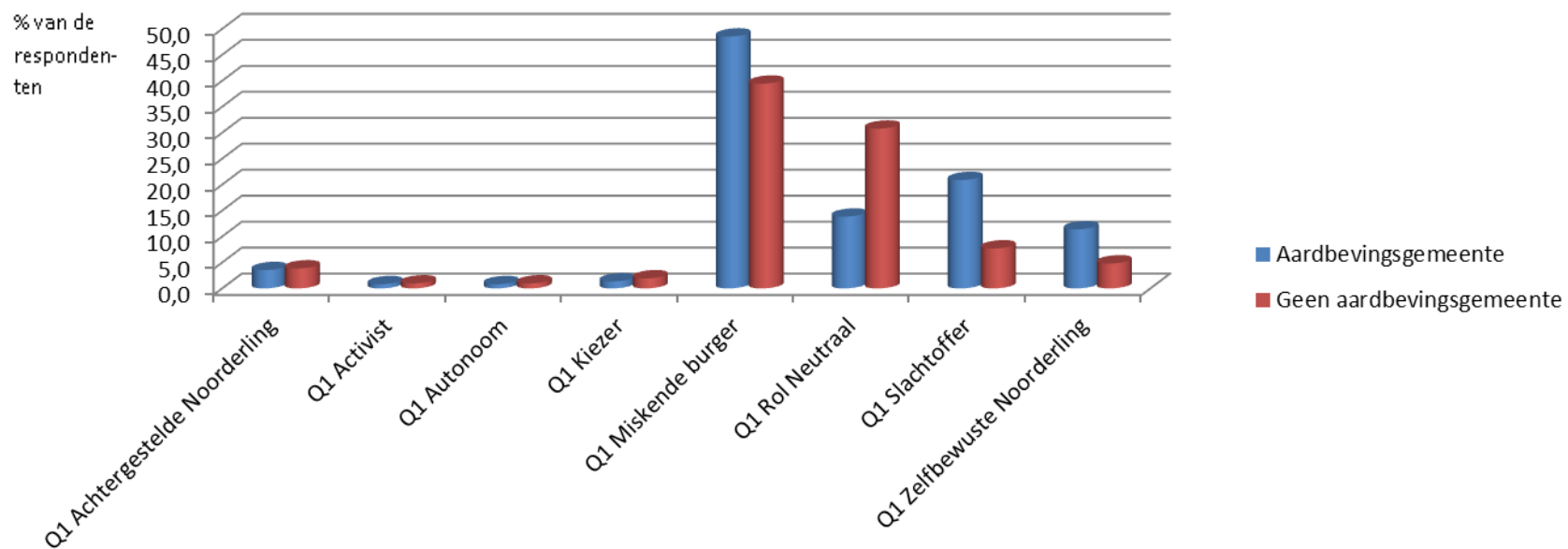

Figuur 0-4 Emoties naar schademeldingsklasse

Bijlage V: Statistische tabel en grafieken: code family Rol

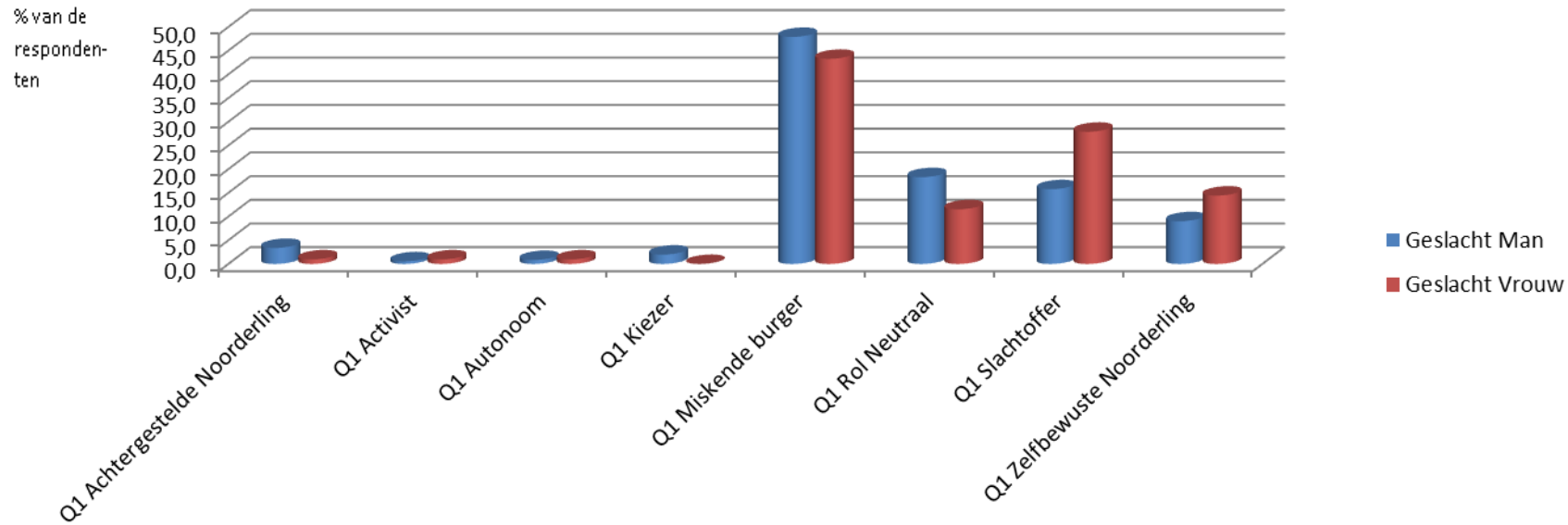
Tabel 2: Rolopvattingen naar gemeente, geslacht, leeftijd en schademeldingsklasse

	Bevingsgemeente		Geslacht		Leeftijd				Meldingsdichtheid in %				
	ja	nee	Man	Vrouw	25-34	45-54	55-64	65-74	0-0.3	0.4-1.7	1.8-7.5	8.0-35.7	36.3-93
Achtergestelde Noorderling	3.5	3.8	3.4	1.0	1.8	6.5	2.1	2.4	4.8	4.9	2.4	4.5	1.1
Activist	0.8	1.0	0.6	1.0	0.0	0.9	0.7	0.0	0.0	1.6	0.8	0.8	1.1
Autonoom	0.8	1.0	0.8	1.0	3.5	0.0	0.7	0.8	0.0	3.3	0.0	0.8	1.1
Kiezer	1.4	1.9	2.0	0.0	1.8	2.8	0.7	1.6	4.8	3.3	1.6	0.0	1.1
Miskende burger	48.5	39.4	47.9	43.3	47.4	45.4	52.4	39.5	28.6	47.5	54.3	48.5	41.6
Neutraal	13.8	30.8	18.3	11.5	14.0	12.0	13.1	27.4	35.7	18.0	13.4	16.7	11.2
Slachtoffer	20.9	7.7	15.8	27.9	15.8	25.9	19.3	12.1	11.9	8.2	18.1	18.9	29.2
Zelfbewuste Noorderling	11.4	4.8	9.0	14.4	21.1	4.6	11.0	8.9	2.4	9.8	9.4	11.4	14.6

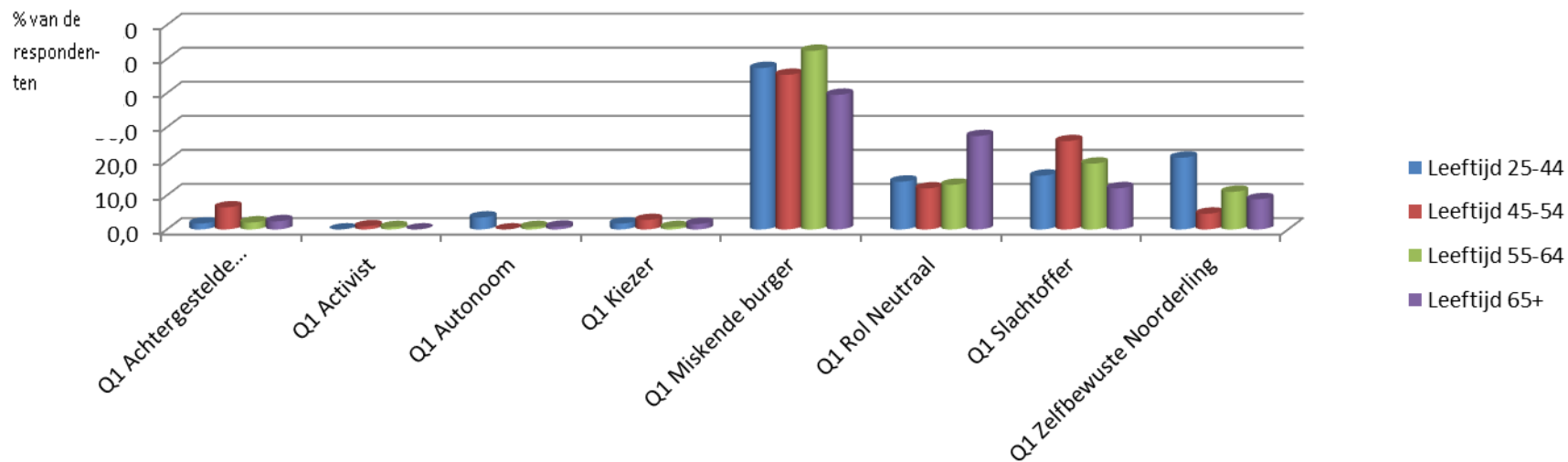

Figuur 0-1: Rolopvatting binnen (blauw) en buiten aardbevingsgemeenten

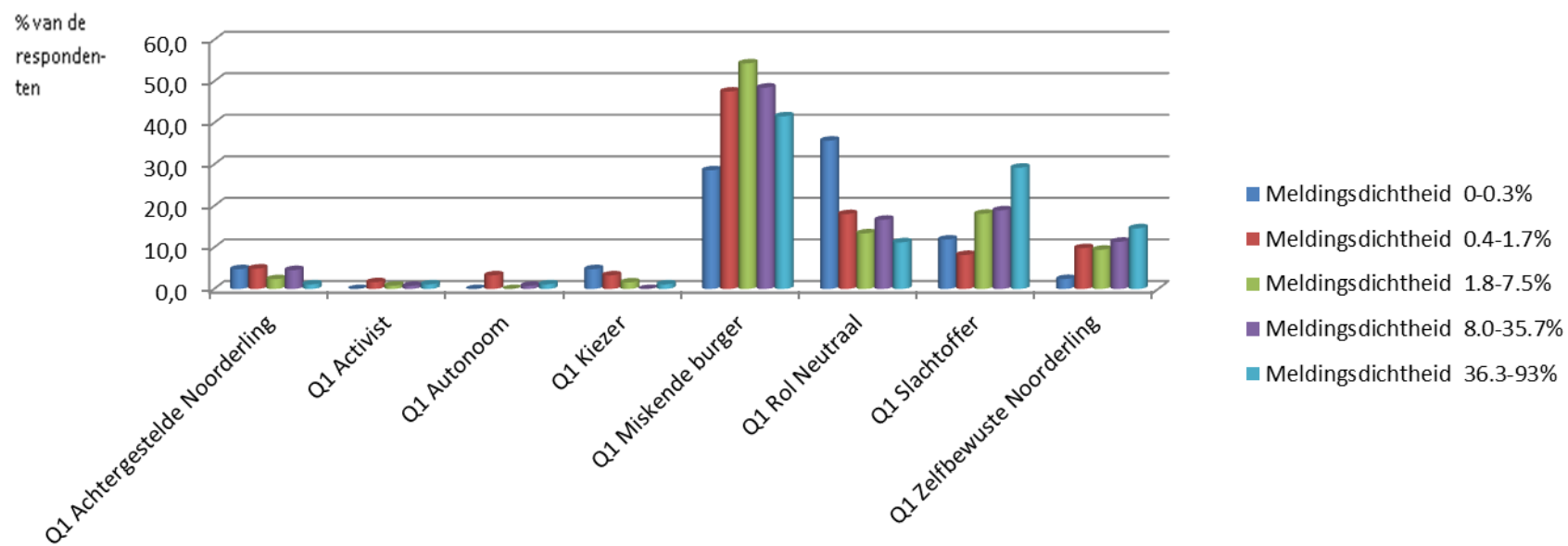
'Wat willen de Groningers zelf?' > 60

Figuur 0-2 Rolopvatting naar geslacht

Figuur 0-3 Rolopvatting naar leeftijdsklasse

Figuur 0-4 Rolopvatting naar schademeldingsklasse

Bijlage VI: Statistische tabellen en grafieken: family Inhoud Supercodes

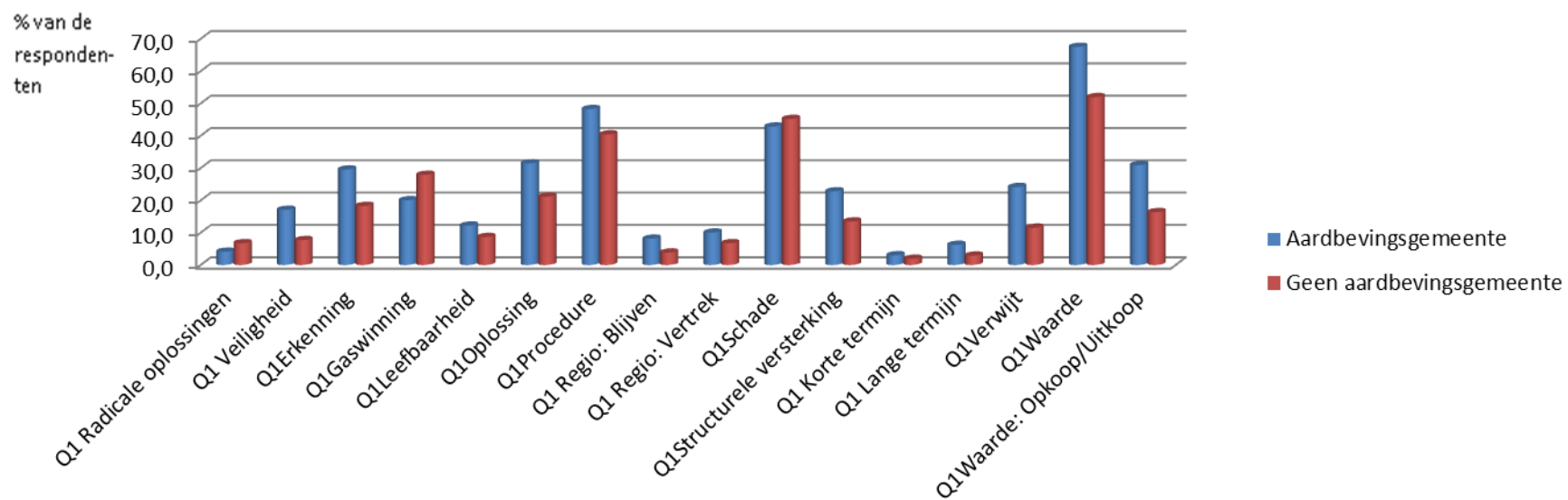
Dit overzicht is inclusief de codes 'veiligheid' en 'radicale oplossingen' aangezien deze niet onder een supercode vallen, en de codes voor regio en termijn aangezien deze alleen nuttig zijn als de specificatie duidelijk is.

Tabel 3 : Supercodes naar bevingsgemeente, geslacht, leeftijd en schademeldingsklasse

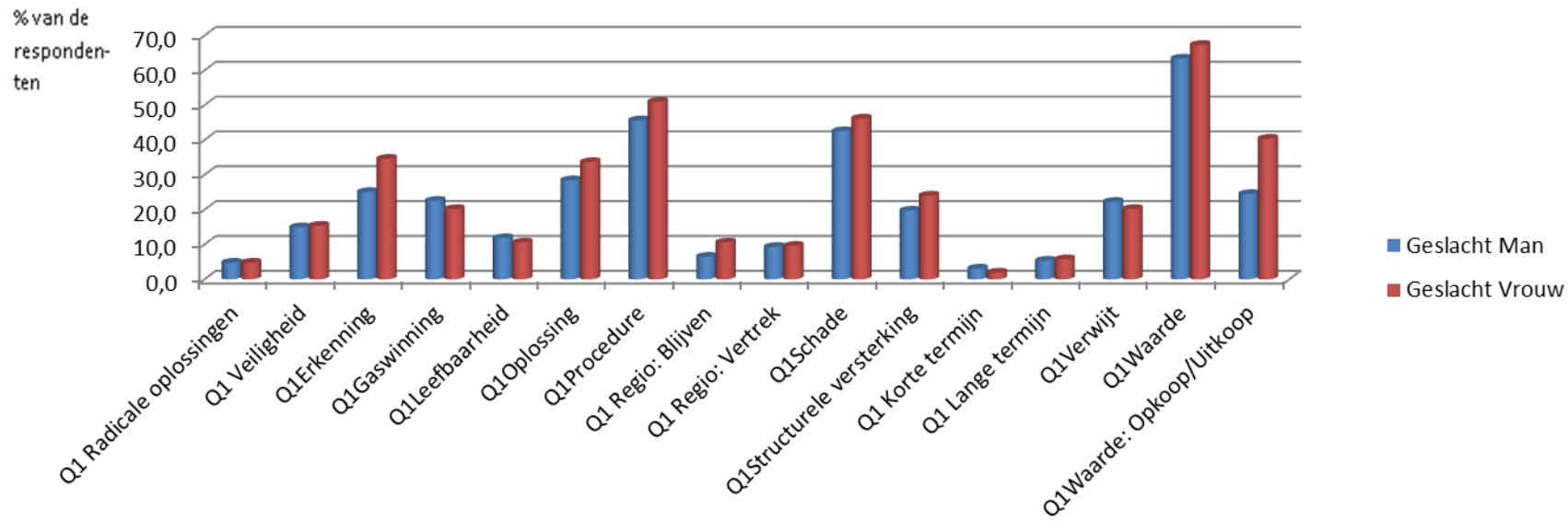
	<i>Bevingsgemeente</i>		<i>Geslacht</i>		<i>Leeftijd</i>				<i>Meldingsdichtheid in %</i>				
	<i>ja</i>	<i>nee</i>	<i>Man</i>	<i>Vrouw</i>	<i>25-34</i>	<i>45-54</i>	<i>55-64</i>	<i>65-74</i>	<i>0-0.3</i>	<i>0.4-1.7</i>	<i>1.8-7.5</i>	<i>8.0-35.7</i>	<i>36.3-93</i>
Radicale oplossingen	4.1	6.7	4.8	4.8	0.0	2.8	4.8	8.1	4.8	8.2	1.6	5.3	4.5
Veiligheid	17.1	7.7	14.9	15.4	14.0	16.7	14.5	15.3	14.3	8.2	15.0	11.4	27.0
Erkenning	29.5	18.3	25.1	34.6	28.1	25.9	31.7	21.8	19.0	23.0	30.7	20.5	40.4
Gaswinning	20.1	27.9	22.5	20.2	38.6	13.9	20.7	23.4	31.0	26.2	22.0	19.7	16.9
Leefbaarheid	12.2	8.7	11.8	10.6	21.1	7.4	9.0	12.9	4.8	13.1	9.4	12.1	15.7
Oplossing	31.4	21.2	28.5	33.7	40.4	25.0	32.4	21.0	14.3	13.1	33.9	34.8	28.1
Procedure	48.2	40.4	45.6	51.0	54.4	49.1	49.0	37.9	28.6	52.5	53.5	44.7	43.8
Regio: Blijven	8.1	3.8	6.5	10.6	8.8	7.4	7.6	6.5	4.8	4.9	7.1	6.8	11.2
Regio: Vertrek	10.0	6.7	9.3	9.6	7.0	13.9	6.9	9.7	2.4	6.6	8.7	9.1	15.7
Schade	42.8	45.2	42.5	46.2	61.4	39.8	45.5	33.9	31.0	54.1	41.7	44.7	39.3
Structurele versterking	22.2	13.5	19.7	24.0	26.3	23.1	20.7	16.1	11.9	14.8	22.8	21.2	25.8
Korte termijn	3.0	1.9	3.1	1.9	5.3	0.0	3.4	4.0	0.0	3.3	3.9	3.8	1.1

'Wat willen de Groningers zelf?' > 64

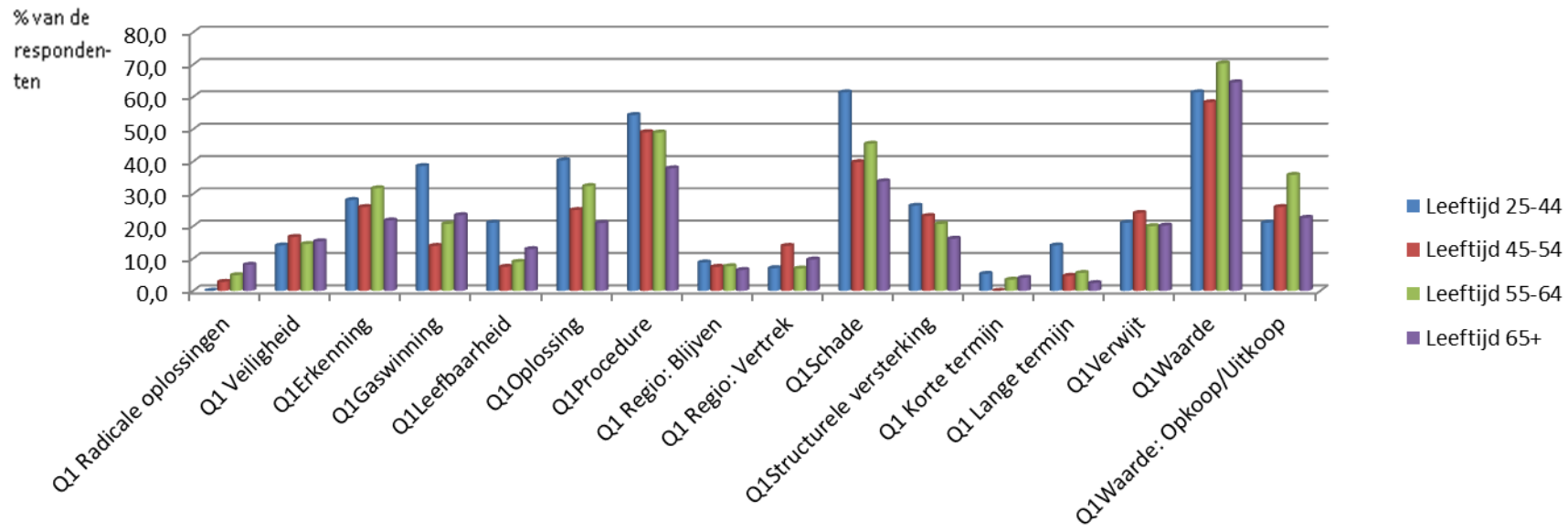
Lange termijn	6.2	2.9	5.4	5.8	14.0	4.6	5.5	2.4	4.8	1.6	4.7	7.6	7.9
Verwijt	24.1	11.5	22.3	20.2	21.1	24.1	20.0	20.2	11.9	14.8	26.0	20.5	27.0
Waarde	67.5	51.9	63.4	67.3	61.4	58.3	70.3	64.5	45.2	60.7	61.4	72.0	68.5
Waarde: Opkoop/Uitkoop	30.9	16.3	24.5	40.4	21.1	25.9	35.9	22.6	11.9	18.0	26.0	37.1	31.5

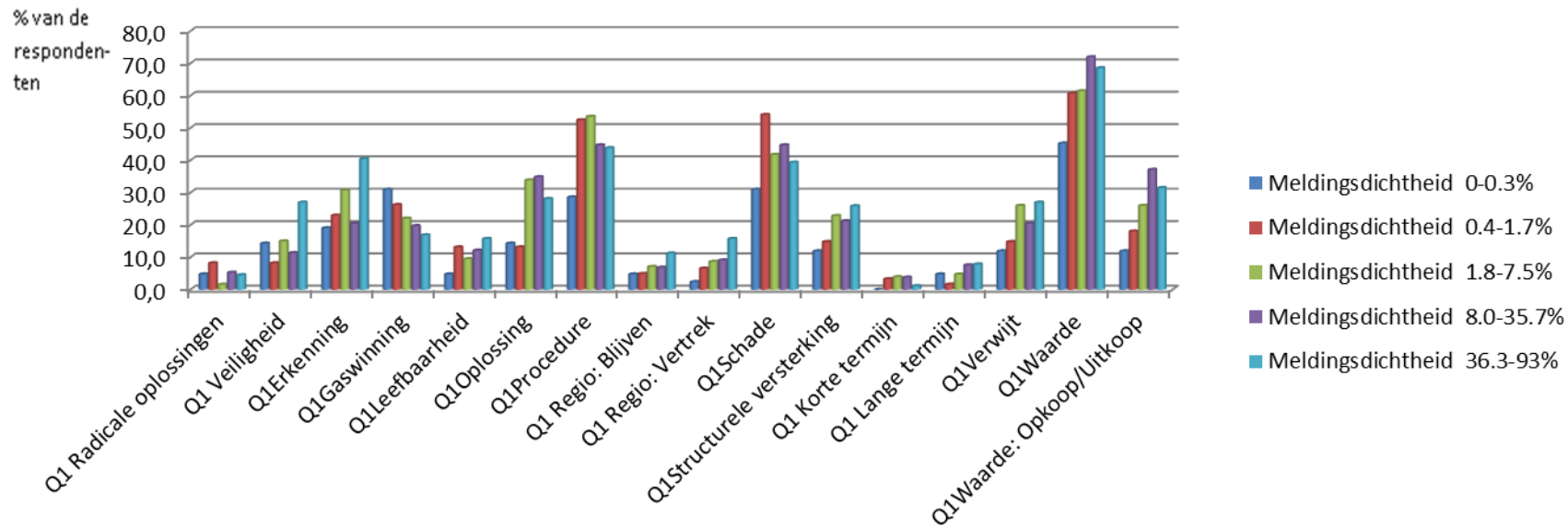
Figuur 0-1: Supercodes naar binnen (= blauw) en buiten bevingsgemeenten

Figuur 0-2: supercodes naar geslacht

Figuur 0-3: supercodes naar leeftijdsklasse

Figuur 0-4: supercodes naar schademeldingsdichtheid

Bijlage VII: Statistische tabel inhoudelijke variabelen

Relatief in %

	Aardbevings gemeente		Geslacht		Leeftijd				Meldingsdichtheid				
	ja	nee	Man	Vrouw	25-44	45-54	55-64	65+	0-0.3%	0.4-1.7%	1.8-7.5%	8.0-35.7%	36.3-93%
Erkenning: communicatie	2,4	3,8	2,8	2,9	1,8	1,9	4,1	1,6	4,8	3,3	3,1	0,0	4,5
Erkenning: Emphatie	3,3	4,8	3,9	1,9	5,3	3,7	1,4	4,0	4,8	6,6	0,8	3,0	4,5
Erkenning: Keuzevrijheid	11,7	3,8	9,3	13,5	12,3	10,2	9,7	8,1	2,4	4,9	8,7	6,1	24,7
Erkenning: Respect	1,6	1,9	2,0	1,0	1,8	1,9	1,4	0,8	0,0	1,6	3,9	0,0	1,1
Erkenning: Serieus nemen	6,5	5,8	6,2	7,7	8,8	8,3	6,2	4,0	2,4	6,6	11,8	3,0	5,6
Erkenning: Verantwoordelijkheid nemen	4,1	1,0	2,8	5,8	1,8	0,9	6,2	2,4	0,0	0,0	3,9	3,8	5,6
Erkenning: vertrouwen	1,1	1,0	1,1	0,0	1,8	0,9	0,0	1,6	2,4	1,6	0,8	0,8	1,1
Erkenning: Zekerheid	8,1	3,8	6,2	9,6	3,5	4,6	11,7	4,8	7,1	3,3	7,9	6,8	11,2
Gaswinning: Alternatieven	3,0	2,9	3,4	1,9	10,5	1,9	2,1	0,8	2,4	3,3	0,8	3,0	5,6
Gaswinning: Energiekosten	1,4	1,0	1,7	0,0	0,0	0,9	0,7	3,2	0,0	1,6	1,6	1,5	1,1
Gaswinning: Onderzoek	0,5	4,8	1,7	1,0	1,8	1,9	1,4	0,8	4,8	3,3	0,0	1,5	0,0
Gaswinning: Stoppen	6,5	10,6	6,2	10,6	19,3	4,6	7,6	4,8	14,3	9,8	5,5	9,1	3,4

Gaswinning: Technische maatregelen	0,8	5,8	2,5	0,0	1,8	0,9	2,1	2,4	7,1	3,3	0,8	0,8	0,0
Gaswinning: Verminderen	11,9	10,6	12,1	11,5	19,3	7,4	11,7	12,9	9,5	13,1	15,0	9,1	11,2
Leefbaarheid: Aanzicht	0,5	1,9	0,8	1,0	1,8	0,9	0,7	0,0	0,0	1,6	0,8	0,8	0,0
Leefbaarheid: Infrastructuur	2,2	1,9	1,7	3,8	1,8	2,8	1,4	2,4	0,0	1,6	2,4	2,3	2,2
Leefbaarheid: Omgeving	10,3	5,8	10,1	6,7	17,5	5,6	7,6	12,1	4,8	9,8	8,7	9,8	13,5
Leefbaarheid: Voorbeeldrol	2,4	0,0	1,1	4,8	7,0	0,9	1,4	0,0	0,0	1,6	0,0	1,5	6,7
Oplossing: Anders	4,9	6,7	5,6	4,8	8,8	4,6	4,8	3,2	2,4	3,3	3,9	6,1	3,4
Oplossing: Gemeente	0,5	1,0	0,8	0,0	1,8	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0
Oplossing: NAM	23,0	9,6	18,6	26,9	28,1	15,7	24,1	15,3	7,1	4,9	24,4	25,8	22,5
Oplossing: Provincie	0,5	0,0	0,6	0,0	1,8	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0
Oplossing: Overheid	11,7	9,6	11,5	9,6	17,5	8,3	12,4	6,5	7,1	6,6	11,8	13,6	10,1
Procedure: Besluitvorming	3,0	2,9	3,1	1,9	3,5	4,6	2,8	1,6	4,8	3,3	3,9	3,0	0,0
Procedure: Bewijslast	2,7	5,8	2,8	5,8	5,3	2,8	4,1	0,8	4,8	3,3	3,9	1,5	2,2
Procedure: Contrataxatie	6,2	6,7	7,0	4,8	3,5	6,5	5,5	5,6	7,1	1,6	3,1	9,8	6,7
Procedure: Eerlijk	21,4	21,2	19,4	28,8	24,6	24,1	24,8	13,7	11,9	29,5	22,8	18,2	23,6
Procedure: Effectief	18,7	14,4	18,0	15,4	21,1	19,4	17,2	13,7	11,9	18,0	23,6	17,4	14,6

Procedure: Flexibiliteit	2,2	1,9	1,7	3,8	3,5	0,0	2,1	3,2	0,0	3,3	2,4	2,3	1,1
Procedure: Niet aanwezig	1,4	10,6	3,4	3,8	5,3	0,9	2,8	5,6	4,8	8,2	4,7	0,8	0,0
Procedure: Ontzorgen\	8,1	1,0	5,6	10,6	7,0	9,3	6,9	4,8	2,4	1,6	7,1	9,8	6,7
Procedure: Snelheid	12,5	8,7	13,0	7,7	15,8	13,9	8,3	9,7	9,5	13,1	13,4	10,6	11,2
Procedure: Tevreden	3,5	0,0	2,8	2,9	3,5	1,9	2,8	4,0	0,0	0,0	3,9	5,3	1,1
Procedure: Vrijheid	0,5	0,0	0,6	0,0	1,8	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0
Radicale oplossingen	4,1	6,7	4,8	4,8	0,0	2,8	4,8	8,1	4,8	8,2	1,6	5,3	4,5
Regio: Blijven	8,1	3,8	6,5	10,6	8,8	7,4	7,6	6,5	4,8	4,9	7,1	6,8	11,2
Regio: Vertrek	10,0	6,7	9,3	9,6	7,0	13,9	6,9	9,7	2,4	6,6	8,7	9,1	15,7
Schade: % Gasbaten	5,1	6,7	5,9	3,8	8,8	7,4	3,4	4,8	4,8	9,8	3,9	3,8	5,6
Schade: Compensatie gemeenten	2,4	0,0	2,3	1,0	1,8	0,0	4,1	1,6	0,0	0,0	2,4	3,8	1,1
Schade: Compensatie schade	19,2	23,1	19,4	21,2	33,3	16,7	20,0	16,1	19,0	18,0	20,5	22,0	15,7
Schade: Compensatie immateriele schade	9,2	7,7	8,7	10,6	12,3	11,1	7,6	7,3	7,1	6,6	9,4	6,1	14,6
Schade: Repareren	18,7	19,2	20,0	16,3	28,1	15,7	17,9	17,7	7,1	32,8	19,7	21,2	12,4
Schade: Verzakkingschade	2,7	4,8	1,7	8,7	1,8	2,8	4,1	3,2	0,0	4,9	2,4	3,0	4,5
Structurele versterking: Fundering	3,0	1,9	2,0	5,8	5,3	3,7	2,1	1,6	0,0	1,6	4,7	2,3	3,4

aardbevingsbestendig														
Structurele versterking: Nieuwbouw aardbevingsbestendig	7,6	4,8	6,5	9,6	12,3	7,4	7,6	4,0	4,8	3,3	6,3	6,1	12,4	
Structurele versterking: Versteving woning	15,2	8,7	14,4	10,6	15,8	15,7	12,4	12,9	9,5	11,5	17,3	15,2	11,2	
Termijn: Korte termijn	3,0	1,9	3,1	1,9	5,3	0,0	3,4	4,0	0,0	3,3	3,9	3,8	1,1	
Termijn: Lange termijn	6,2	2,9	5,4	5,8	14,0	4,6	5,5	2,4	4,8	1,6	4,7	7,6	7,9	
Veiligheid	17,1	7,7	14,9	15,4	14,0	16,7	14,5	15,3	14,3	8,2	15,0	11,4	27,0	
Verwijt: Anders	4,3	1,9	3,9	3,8	1,8	5,6	4,1	3,2	2,4	3,3	6,3	1,5	4,5	
Verwijt: Gemeente	0,8	1,0	0,6	1,9	0,0	0,0	0,7	1,6	0,0	0,0	0,8	0,0	2,2	
Verwijt: Media	0,3	1,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,7	0,8	2,4	0,0	0,8	0,0	0,0	
Verwijt: NAM	15,7	5,8	13,2	16,3	19,3	13,9	13,1	10,5	0,0	9,8	16,5	14,4	19,1	
Verwijt: Overheid	11,4	6,7	11,3	7,7	10,5	12,0	8,3	10,5	9,5	9,8	11,0	9,8	10,1	
Waarde: Daling OZB	4,6	2,9	4,5	3,8	3,5	1,9	5,5	5,6	2,4	1,6	7,1	4,5	3,4	
Waarde: Moerdijkregeling	1,1	1,9	1,1	1,9	0,0	0,0	1,4	2,4	2,4	1,6	1,6	1,5	0,0	
Waarde: Opkopen woning	17,9	7,7	14,4	21,2	14,0	10,2	21,4	15,3	7,1	4,9	13,4	25,8	14,6	
Waarde: Opkopen woning-blijven	6,0	3,8	5,1	6,7	3,5	3,7	9,7	4,0	4,8	1,6	3,9	7,6	9,0	
Waarde: Opkopen woning -	10,0	3,8	7,3	14,4	10,5	13,0	7,6	4,8	0,0	9,8	11,8	6,1	12,4	

Bijlage VIII: Verbanden tussen emotie, rolopvatting en inhoudelijke uitspraken en de achtergrondvariabelen

In deze bijlage beschrijven we de meest opvallende verschillen tussen de gevonden uitspraken wanneer we onderscheid maken naar woonplaats (binnen of buiten aardbevingsgemeenten), geslacht, leeftijd en schademeldingsdichtheid. Niet alle genoemde verschillen zijn getoetst op statistische significantie. In de tekst van samenvatting en onderzoeksrapport zijn alleen de verbanden opgenomen die statistisch getoetst zijn.

EMOTIE

De meest voorkomende emoties zijn ongenoegen (128), miskennis (101), frustratie (85). ongerust/angstig (54), machteloos (49) en boos (32) zijn nog redelijk vaak genoemd. Gelaten is daarentegen slechts 5 keer toegekend.

Binnen of buiten aardbevingsgebied

Emotie neutraal en gelaten komt meer voor bij respondenten buiten het aardbevingsgebied (11,1% binnen t.o.v. 19,2% buiten, respectievelijk 0,8% binnen t.o.v. 1,9 % buiten het aardbevingsgebied).

Mensen binnen het aardbevingsgebied voelen zich vaker *miskend* (23% t.o.v. 13,5%) en *machteloos* (10,8% t.o.v. 4,8%). Ook zijn ze vaker *ongerust/angstig* (12,2 % t.o.v. 2,9%) en *boos* (6,5% t.o.v. 2,9%)

De (wat minder heftige) emoties *gefrustreerd* en *ongenoegen* worden ongeveer even vaak binnen als buiten aardbevingsgebied (16,5% binnen t.o.v. 16,3 % buiten, respectievelijk 25,5% binnen t.o.v. 28,8% buiten het aardbevingsgebied) uitgesproken.

Ongenoegen is de emotie die het vaakst wordt uitgesproken zowel binnen als buiten het aardbevingsgebied, daarna worden binnen de aardbevingsgemeenten (in aflopende volgorde) *miskennis*, *frustratie* en *onrust/angst* het vaakst genoemd. Buiten de aardbevingsgemeente is het (in aflopende volgorde) de *neutrale emotie*, *frustratie* en *miskennis*.

Mannen of vrouwen

Vrouwen zijn vaker *ongerust en angstig* dan mannen (18,3% t.o.v. 8,2%), en ook *machteloosheid* klinkt vaker door in hun uitspraken (11,5% t.o.v. 8,7%).

Vergeleken met mannen uiten vrouwen minder vaak *boosheid* (3,8% t.o.v. 6,2%), *ongenoegen* (19,2% t.o.v. 27,9%), en *miskennis* (20,3% t.o.v. 23,1%) en zijn zij minder vaak *emotioneel neutraal* (10,6% t.o.v. van 13,0%) in hun uitspraken.

Zowel vrouwen als mannen uiten ongeveer even vaak *frustratie* (17,3% t.o.v 16,9%)

Bij de vrouwen is *miskennis* de vaakst toegekende emotie, gevolgd door *ongenoegen*, *ongerustheid/angst* en *frustratie*. Bij mannen is *ongenoegen* het meest genoemd, gevolgd door *miskennis*, *frustratie* en *neutraliteit*.

Leeftijd

Er bestaat een tamelijk diffuus patroon naar leeftijd. De meest opvallende trend is hoe ouder, hoe vaker een *neutrale emotie* en ook de *gelatenheid* neemt toe. Dit betekent dat de oudere bevolking zich dus niet meer gedupeerd voelt dan andere groepen. Ook spreekt de oudste leeftijdsgroep minder vaak *frustratie* uit.

Miskennis, *ongenoegen* en *frustratie* komt het meest voor bij de jongste groep.

Machteloosheid en ook *onrust/angst* naar verhouding meest tot uitdrukking gebracht door 45-

54 jarige respondenten. Dit is een ernstig signaal want deze groep staat in het algemeen in de kracht van hun leven. Daarnaast komt ook *boosheid* het meest voor in deze groep.

Bij alle leeftijdscategorieën wordt *ongenoegen* het vaakst genoemd, gevolgd door *miskening* en *frustratie*. Alleen bij de groep 65+ komt *emotie neutraal* op de tweede plek, gevolgd door *miskening* en *frustratie*. Op de vierde plek staat bij de 25-44 jarigen en bij de 54-65 jarigen *ongerust/angstig* gevolgd door *emotie neutraal*. Bij de 45-55 jarigen staat *machteloosheid* op de vierde plek gevolgd door *ongerust/angstig*.

Meldingsdichtheid

Het meest eenduidige verband is: hoe hoger de schademeldingsdichtheid, hoe vaker *ongerustheid en angst* in de uitspraken voorkomen.

Met de schademeldingsdichtheid worden ook *boosheid* en het gevoel *miskend* te worden belangrijker in de verhalen, maar de drempelwaarden waarbij verschillen zich manifesteren verschillen nogal eens per categorie.

Een plausibele uitkomst is ook dat in de groep met de laagste schademeldingsdichtheid relatief weinig uitspraken over *frustratie*, *machteloosheid* en *miskening* worden genoteerd. Daarentegen komt een *neutrale emotie* met afstand het vaakst voor in de laagste categorie, en de relatief milde emotie *ongenoegen* wordt ook vaker genoemd in de lagere schademeldingsdichtheidsklassen.

Ongenoegen, *frustratie* en *miskening* staan bij alle meldingscategorieën in de top drie meest genoemde emoties. Uitzonderingen zijn de laagste klasse (0-0.3%) waar *emotie neutraal* op de tweede plek staat en *miskening* op de vierde en de hoogste klasse (36.3-93%) waar *ongerust/angstig* op de derde plek staat gevolgd door *frustratie*.

ROL

De meest voorkomende rollen zijn miskende burger (228), slachtoffer (94) en de neutrale rol (89). Twee interessante categorieën die een ander perspectief op de regio presenteren zijn die van de zelfbewuste Noorderling (47) en de achtergestelde Noorderling (18). De categorieën activist (5), autonoom (4) en kiezer (7) komen slechts enkele malen naar voren en zijn daarom statistische gezien niet de meest relevante variabelen.

Binnen of buiten aardbevingsgebied

De rol van *miskende burger* en *slachtoffer* komt meer voor bij respondenten binnen het aardbevingsgebied (48.5% binnen t.o.v. 39.4% buiten, respectievelijk 20.9% binnen t.o.v. 7.7 % buiten het aardbevingsgebied).

Een *neutrale rolopvatting* wordt vaker uitgesproken buiten het aardbevingsgebied

Bij de rolopvatting als Noorderling valt op dat de *achtergestelde Noorderling* in gelijke mate binnen en buiten aardbevingsgemeenten voor komt, terwijl *zelfbewuste Noorderling* vaker wordt uitgesproken binnen de aardbevingsgemeenten (11.4% t.o.v. 4.8%). Er bestaat dus een positieve associatie met het gebied waar bij met maatregelen en beleid zou kunnen worden aangesloten.

Zowel binnen als buiten de aardbevingsgemeenten komt de rol *miskende burger* het vaakst voor. Op de tweede plek staat binnen de gemeenten de rol van *slachtoffer*, gevolgd door *neutraal* en vervolgens *zelfbewuste Noorderling*. Buiten de gemeenten staat de *neutrale rol* op de tweede plaats, gevolgd door *slachtoffer* en *zelfbewuste Noorderling* (laatste beiden met kleine percentages)

Mannen of vrouwen

Het meest opvallend is dat vrouwen zich vaker als *slachtoffer* typeren dan mannen (18.3%

t.o.v. 11.5 %), en zich minder vaak in *neutrale* termen over hun rol in relatie tot aardbevingen uitlaten (13.8% t.o.v. 30.8%).

Geen enkele vrouw typeert zich als *kiezer*.

Binnen de groep die zich als Noorderling opvat zijn vrouwen vaker de *zelfbewuste Noorderling* (14.4.% t/o.v. 9.0%) en mannen vaker de *achtergestelde Noorderling* (3.4% t.o.v. 1.0 %).

Mannen typeren zich iets vaker als *miskende burger* (47.9% t.o.v. 43.3%)

Zowel mannen als vrouwen nemen het vaakst de rol van *miskende burger* aan. Vrouwen zijn daarnaast (in aflopende volgorde) vaak *slachtoffer*, *zelfbewuste Noorderling* en hebben een *neutrale rol*. Bij mannen wordt dit gevolgd door de *neutrale rol*, *slachtoffer* en *zelfbewuste Noorderling*.

Leeftijd

Meest opvallend is dat de rol van *miskende burger* en van *slachtoffer* het minst vaak wordt benoemd in de respondentengroep boven 65 jaar, daarentegen is daar vaker een *neutrale* roltypering te beluisteren.

De rol van *slachtoffer* wordt naar verhouding het vaakst benoemd in de groep 45-54.

De *miskende burger* rol is dominant in de uitspraken van 55-64 jarige respondenten.

Voor wat betreft de typering als Noorderling: *zelfbewuste Noorderling* komt het vaakst voor in de jongste groep respondenten, de *achtergestelde Noorderling* wat vaker in leeftijdscategorie 45-54 jaar.

Binnen alle leeftijdscategorieën wordt de rol *miskende burger* het vaakst benoemd. De categorie 25-44 voelt zich daarna het meest *zelfbewuste Noorderling*, gevolgd door *slachtoffer* en de *neutrale rol*. De categorieën 45-54 en 55-64 voelen zich daarna het meest *slachtoffer* gevolgd door een neutrale rol. Waar de categorie 55-64 zich in de vierde plaats *zelfbewuste Noorderling* voelt, is de categorie 45-54 juist *achtergestelde Noorderling*. De categorie 65+ neemt op de tweede plaats een *neutrale rol* aan, gevolgd door *slachtoffer* en *zelfbewuste Noorderling*.

Meldingsdichtheid

Het meest eenduidige verband is: hoe hoger de schademeldingsdichtheid, hoe vaker de rol van *slachtoffer* in de uitspraken naar voren komt.

Als spiegelbeeld, hoe lager de schademeldingsdichtheid, hoe vaker een *neutrale* roltypering wordt benoemd

In alle meldingscategorieën wordt de rol van *miskende burger* het meest genoemd, behalve in de laagste, daar staat de neutrale roltypering als eerste.

Bij de zwaardere categorieën horen we relatief wat vaker de typering als *zelfbewuste Noorderling*.

De *miskende burger* is wederom de meest aangenomen rol, behalve bij de laagste meldingscategorie, waar dit de *neutrale rol* is. In de hogere drie klassen wordt dit gevolgd door de *slachtoffer* rol op de tweede plaats. Opvallend is het afwijkende patroon in de hoogste klasse (ten opzichte van de derde en vierde) waar *zelfbewuste Noorderling* op de derde plaats staat, gevolgd door *neutraal*. Ook de laagste klasse wijkt af, omdat hier op de (gedeelde) vierde plaats *achtergestelde Noorderling* en *kiezer* komen terwijl *zelfbewuste Noorderling* nauwelijks voorkomt in deze klasse.

INHOUD

De meest voorkomende inhoudelijke opmerkingen betreffen waarde (322: waarvan 139 opkoop/ uitkoop), procedure (234), schade (218), opmerkingen met betrekking tot de partij verantwoordelijk voor de oplossing (143), erkenning (135), opmerkingen met betrekking tot verwijten naar bepaalde partijen (109) en

met betrekking tot de gaswinning (109), en opmerkingen met betrekking tot structurele versterking (101). Belangrijk zijn ook opmerkingen met betrekking tot veiligheid (77), de regio waarvan 35 willen blijven en 47 willen vertrekken, leefbaarheid (55), radicale oplossingen (22) en de termijn waarvan er 15 op korte en 26 op lange termijn focussen. Veiligheid, radicale oplossingen en de codes m.b.t. de regio en de termijn zijn (in tegenstelling tot de andere genoemde codes) geen samengevoegde codes en zijn daarom relatief minder vaak genoemd. Voor opvallende verbanden is gekeken in de uitgebreide inhoudelijke tabel om inzicht te kunnen geven over welke aspecten van een bepaalde samengevoegde code het meest bijdragen aan de uitschieters.

Binnen of buiten aardbevingsgebied

In de aardbevingsgemeenten wordt relatief vaker gesproken over zowel *verwijten* (24.1% t.o.v. 11.5%) als *oplossingen* (31.4% t.o.v. 21.2%) in samenhang met voornamelijk de NAM en in iets mindere mate de overheid. Ook het belang van *waarde* (67.5% t.o.v. 51.9%) waarbij *opkopen/uitkopen* (30.0% t.o.v. 16.3%) een groot aandeel vormt wordt belangrijk gevonden. Daarnaast is er een sterkere focus op de *lange termijn* (6.2% t.o.v. 2.9%), *structurele versterking* (22.2% t.o.v. 13.5%: voornamelijk versterking) en een roep om *erkenning* (29.5% t.o.v. 18.3%) waarbij voornamelijk keuzevrijheid, zekerheid en het nemen van verantwoordelijkheid worden genoemd. Ook *veiligheid* wordt vaker genoemd (17.7% t.o.v. 7.7%) en mensen binnen de aardbevingsgemeenten spreken relatief vaker over zowel *blijven* (8.1% t.o.v. 3.8%) als *vertrekken* (10% t.o.v. 6.7%).

Opvallend is dat mensen buiten het aardbevingsgebied vaker communicatie en empathie benadrukken binnen de categorie erkenning.

Buiten de aardbevingsgemeenten wordt relatief vaker gesproken over (het niveau van) de gaswinning (27.9 % t.o.v. 20.1%) waarbij de stoppen met de gaswinning en het verminderen van de gaswinning het meest worden genoemd, maar ook onderzoek en technische maatregelen relatief vaak worden genoemd. Daarbij valt op dat het relatieve aantal mensen dat vraag om stopzetten van de gaswinning groter is buiten de aardbevingsgemeenten. Ook *schade* (45.2% t.o.v. 42.8%) wordt iets vaker genoemd (vooral compensatie van schade) buiten de aardbevingsgemeenten net als *radicale oplossingen* (6.7% t.o.v. 4.1%). Een plausibele verklaring zou kunnen zijn dat men daar nog de hoop heeft dat effecten van gaswinning zullen meevallen als deze beperkt wordt en dat mensen nog niet de nadelige gevolgen van schade reparatie hebben ondervonden.

In beide groepen wordt waarde het vaakst genoemd, binnen de aardbevingsgemeenten gevolgd door procedure, schade en oplossing. Buiten de aardbevingsgemeente wordt waarde gevolgd door schade, procedure en dan gaswinning. Er is dus een verschil zichtbaar in de prioriteiten van mensen binnen of buiten de aardbevingsgebieden.

Mannen of vrouwen

Vrouwen hebben het meer dan mannen over *opkoop/uitkoop* (40.4% t.o.v. 24.5%), waarbij een groot deel vervolgens uit de regio zou willen vertrekken. Ook opmerkingen met betrekking tot de regeling voor *waardevermeerdering* worden meer genoemd door vrouwen. Tegelijkertijd geeft een relatief groter percentage vrouwen ook aan dat ze in de regio willen *blijven* (10.6% t.o.v. 6.5%). Hierbij is het van belang op te merken dat wanneer het over vertrek uit de regio gaat, dit vaak in samenhang gebeurt met opmerkingen over opkoop/uitkoop. Echter opmerkingen over het willen blijven in de regio worden vaker gemaakt zonder referentie naar opkoop/uitkoop.

Daarnaast vragen vrouwen vaker om *erkenning* (34.6% t.o.v. 25.1%) waarbij het vooral gaat om keuzevrijheid en zekerheid, het gevoel niet serieus te worden genomen en het gevoel dat verantwoordelijke partijen geen verantwoordelijkheid nemen. Ook *structurele versterking* (24%

t.o.v. 19.7%) en *oplossingen* (33.7% t.o.v. 28.5%) worden door de vrouwen relatief belangrijker gevonden, waarbij vooral de NAM wordt aangewezen als partij die iets dient te ondernemen. Ook maken vrouwen iets vaker een opmerking m.b.t. *procedure* (51% t.o.v. 45.6%) waarbij de focus voornamelijk ligt op een eerlijke procedure waarbij aandacht wordt besteed aan ontzorgen. Mannen daarentegen vinden vooral effectiviteit en snelheid belangrijk. Mannen noemen relatief iets vaker *gaswinning* (22.5% t.o.v. 20.2%). Een interessant verschil is dat vrouwen vaker vinden dat gaswinning moet stoppen, maar mannen vaker vragen om alternatieven, technische maatregelen, onderzoek en korting op de energiekosten. Ook de *korte termijn* (3.1% t.o.v. 1.9%) en *verwijten* (22.3% t.o.v. 20.2%) aan het adres van de overheid worden iets vaker genoemd door mannen (interessant is dat in tegenstelling tot vrouwen het merendeel van de mannen ook vindt dat de oplossing uit deze hoek dient te komen) *Veiligheid* wordt door ca. 15% van zowel de mannen als vrouwen genoemd en *radicale oplossingen* komen ook bij beide categorieën in ca. 5% van de responses naar boven. Ook *vertrek* uit de regio wordt door zowel mannen als vrouwen in ca. 10% van de gevallen genoemd.

Leeftijd

Bij de groep 65plus vinden we relatief weinig uitspraken over *schade*, *structurele versterking*, *de procedure* en *oplossingen*, en iets bovengemiddelde aandacht voor *leefbaarheid* (omgeving) en *waarde* (waarbij het opvallend is dat opkoop/uitkoop een minder grote rol speelt, en er voornamelijk wordt gefocust op de vergoeding van waardedaling en een daling van de OZB). Ook de radicale oplossingen nemen toe met de leeftijd, waarbij de groep 65+ relatief de meeste radicale oplossingen bevat.

De jongste groep springt er uit met aandacht voor *schade* (voornamelijk compensatie van schade in het algemeen, reparatie van de schade en immateriële schade; daarnaast vindt deze groep ook relatief het vaakst dat een percentage van de gasbaten naar de bewoners van het gebied moet gaan), *oplossingen* (NAM en in mindere mate de overheid), *procedure* (eerlijk, effectief en snel, maar daarnaast ook opmerkingen over flexibiliteit en over het niet aanwezig zijn van de procedure), *leefbaarheid* (opvallend veel focus op de omgeving en op een voorbeeldrol voor Groningen), *gaswinning* (bij uitstek de groep die vindt dat er gestopt en of geminderd moet worden en dat er naar alternatieven moet worden gezocht) en de *lange termijn* (alhoewel ook de korte termijn relatief vaker wordt genoemd dan in andere leeftijdsklassen). Dit kan gezien worden als een positief signaal vanuit de jonge generatie, die de hoop niet opgeeft en aan de lange termijn denkt. Oplossingen m.b.t. *waarde* (vooral *opkoop/uitkoop*) zijn hier minder belangrijk (vooral vergoeding waardedaling wel vaak genoemd).

Bij de 45-54 bestaat relatief minste aandacht voor *gaswinning*, *leefbaarheid* en zowel de *korte* als *lange* termijn worden niet veel genoemd (past in beeld van slachtofferrol en machteloosheid). Daarentegen heeft deze groep de meeste zorgen over veiligheid geuit en worden er naar verhouding meer verwijten gemaakt (verdeeld over de NAM, de overheid en anders) dan in de andere leeftijdscategorieën en willen meer respondenten *vertrekken* uit de regio vaak in combinatie met het opkopen van de woning.

Bij groep 54-65 wordt relatief meer dan anderen gesproken over zowel *waarde*, waarvan een groot deel door *opkoop/uitkoop*. Echter een relatief groter deel zou na het opkopen wel willen blijven. Ook *erkenning* is voor deze groep relatief belangrijk. Waarbij zekerheid het belangrijkste is, gevolgd door keuzevrijheid, en een roep dat er verantwoordelijkheid moet worden genomen, dat de problematiek serieus moet worden genomen en dat er beter gecommuniceerd dient te worden.

Veiligheid lijkt voor alle groepen ongeveer even belangrijk te zijn. Ook lijkt er geen duidelijk verband te zijn tussen de leeftijd en of mensen in de regio willen blijven (alhoewel jongere

groepen relatief iets vaker willen blijven, maar slechts minimale verschillen).

Oplossingen m.b.t. *waarde*, *procedure* en *schade* worden binnen alle leeftijdscategorieën het meest genoemde. Daarna focust de jongste groep (in aflopende volgorde) op de *oplossing*, *gaswinning*, *erkenning* en *structurele oplossingen*. De groep van 45-54 hecht daarna waarde aan *erkenning*, *opkoop/uitkoop*, en spreekt over de partijen verantwoordelijk voor *oplossingen* en *verwijten*. De groep 55-64 vindt *opkoop/uitkoop*, dan *oplossingen*, *erkenning* en *structurele versteviging* belangrijk. De oudste groep vindt dat *gaswinning*, *opkoop/uitkoop*, *erkenning* en *oplossing* het belangrijkste zijn. Hieruit kan worden opgemaakt dat er duidelijke verschillen zijn in de prioriteiten van verschillende leeftijdsgroepen, maar dat er een aantal maatregelen is dat door alle groepen van belang wordt geacht.

Meldingsdichtheid

Bij toenemende schademeldingsdichtheid horen we vaker spreken over *erkenning* (voornamelijk keuzevrijheid en zekerheid), de *regio* waarbij zowel *blijven* als *vertrek* meer worden genoemd maar het patroon duidelijker is bij *vertrek*, en *structurele versterking* (voornamelijk door aardbevingsbestendige nieuwbouw). Er wordt echter minder vaak over *gaswinning* gesproken naarmate de schademeldingsdichtheid toeneemt (uitzondering is de focus op alternatieven in deze groep).

Voor het overige is er een wat diffuus beeld, er zou sprake kunnen zijn van verschillende 'drempelwaarden'. *Leefbaarheid* wordt alleen weinig genoemd in de laagste meldingsklasse en is voor de overige klassen ongeveer gelijk. Kijkende naar de details vindt vooral de hoogste meldingsklasse de voorbeeldrol van Groningen erg belangrijk en focust relatief iets meer op de omgeving. Een verschil tussen de lichtere en de drie zwaarste meldingsklassen blijkt voor *oplossingen* (NAM en overheid) en *verwijten* (NAM en overheid), en *structurele versterking*.

Over *procedure* zijn weinig uitspraken in de laagste meldingsklasse (behalve m.b.t. besluitvorming, bewijslast en contrataxatie), en het meest in de twee daarna volgende. Wellicht is een verklaring dat hier (nog) sprake is van eerste meldingen, van eigenaren die nog niet zo veel ervaring hebben met de *procedure*, of van eigenaren in gebieden die nog niet binnen de erkende aardbevingsgemeenten vallen.. Ook *schade* wordt relatief vaak genoemd in op 1 na lichtste klasse (vooral repareren van de schade en compensatie met een percentage van de gasbaten).

Bij *waarde* en *opkoop/uitkoop* een onregelmatige toenemende trend, vooral in de zwaarste categorieën wordt hier naar verhouding veel over gesproken. Ook *veiligheid* is relatief het belangrijkste in de hoogste meldingsklasse.

In de middelste drie meldingsklassen worden *waarde*, *procedure* en *schade* het belangrijkste gevonden. In de laagste meldingsklasse wordt eveneens het meest *waarde* gehecht aan *waarde* en *schade*, maar staat *gaswinning* op de derde plaats. Ook de hoogste categorie is een uitzondering, want na *waarde* en *procedure* wordt hier *erkenning* het belangrijkste gevonden. Bij *erkenning* gaat het dan vooral om keuzevrijheid, maar ook *zekerheid* is belangrijk voor deze mensen.

Bijlage IX: Verbanden tussen inhoudelijke opmerkingen¹¹²

Als er een getal tussen de 0 en 1 tussen haakjes staat dan is dit de c-index. Als er wordt gezegd hoeveel respondenten iets hebben gezegd dan heeft de c-index een error gegeven en is op basis van de frequency gekeken waar sterke verbanden zitten.

Radicale oplossingen
Wordt vaak samen genoemd met <i>schade*</i> en <i>waarde*</i> . Het gaat hier echter meer om toevallig samenvallen, er is niet echt een structureel verband te ontdekken
Regio: blijven en vertrekken
Regio blijven valt vaak samen met <i>procedure*</i> en <i>waarde*</i> . De samenhang met waarde lijkt eerder toevallig te zijn, waarbij het verband het sterkst is met de waardevermeerderingregel (0,09). Het verband met schade lijkt eveneens eerder op toeval gebaseerd.
Regio vertrekken valt vaak samen met <i>waarde*</i> . Hierbij gaat het vooral om het opkopen van de woning en daarna vertrekken (0.26). Ook wordt het vaker genoemd in combinatie met een woning van vergelijkbare waarde buiten het aardbevingsgebied (0.18).
Termijn: lang en kort
Korte termijn met <i>erkenning*</i> , <i>procedure*</i> , <i>schade*</i> en <i>waarde*</i> . De relatie met <i>waarde</i> komt omdat 9 van de 15 respondenten die op de korte termijn actie willen zien eveneens aangeven dat de waardedaling moet worden vergoed. De relatie met <i>schade</i> lijkt ook hier weer toevallig, net als <i>erkenning</i> . Ook wat betreft <i>procedure</i> lijkt het verband niet erg sterk te zijn. Eerlijkheid van de <i>procedure</i> wordt hier het meest genoemd (7 van de 15 respondenten).
Lange termijn met <i>procedure*</i> , <i>schade*</i> en <i>waarde*</i> . Wat betreft <i>procedure</i> en <i>waarde</i> lijkt dit een toevallig verband te zijn. De vergoeding van de waardedaling wordt weliswaar door 14 van de 26 mensen genoemd, echter lijkt dit eerder een toevallig verband te zijn. Een iets sterker verband lijkt te bestaan tussen <i>schade</i> : compensatie door een percentage van de gasbaten en de lange termijn (0.13).
Veiligheid
Opvallend bij veiligheid is dat dit door respondenten vaker meerdere keren wordt gezegd (zoals af te lezen uit de twee totalen waartussen bij veiligheid een relatief groot verschil zit). Als mensen hierover praten dan vinden ze het blijkbaar zeer belangrijk. Om deze reden is er gekeken naar de cooccurrence tussen de normale variabele Veiligheid en de Q1 variabelen van de verbanden die zijn onderzocht.
Veiligheid heeft een licht verband (tussen 0.12 en 0.16) met veel variabelen waaronder <i>vertrek</i> uit de regio (0.14), <i>gaswinning</i> (0.16), <i>leefbaarheid</i> (0.15), <i>oplossing</i> (0.12), <i>procedure</i> (0.16 = effectief: 0.19), <i>schade</i> (0.14), en <i>waarde</i> (0.14). Sterker is het verband met <i>verwijft</i> (0.19) en <i>structurele versteviging</i> (0.19) en het sterkst met <i>erkenning</i> (0.21).
Bij <i>erkenning</i> ligt dit aan een combinatie van keuzevrijheid (0.13), zekerheid (0.11) en serieus nemen (0.11) en daarnaast het feit dat 4 van de 5 mensen die iets over vertrouwen hebben gezegd dit in verband deden met veiligheid.
Bij <i>structurele versterking</i> is het verband het sterkst met versteviging van de woning (0.24).
De <i>verwijten</i> m.b.t. de veiligheid worden het meest gemaakt aan het adres van de overheid (0.18), daarna bij andere partijen, gevolgd door de NAM (0.11). Hieruit kan worden opgemaakt dat zeker als het om veiligheid gaat de overheid verantwoordelijk wordt gehouden.

¹¹² Om helder te krijgen welke verbanden relevant zijn en waar de belangrijke verbanden zich bevinden, zijn voor afzonderlijke variabelen extra cooccurrence tabellen opgesteld waarbij gekeken is waar de combinaties het sterkst zijn.

* Betekent dat dit verband op basis van de frequency, en niet op basis van de c-index is vastgesteld.

Erkenning
Erkenning heeft een sterk verband met veiligheid (zie boven), <i>schade</i> (0.23), <i>oplossing</i> (0.25), <i>waarde</i> (0.26), <i>procedure</i> (0.29) en <i>verwijt</i> (0.3).
Met <i>schade</i> ontstaat de sterkte van het verband voornamelijk door de focus van respondenten op communicatie met betrekking tot schade door acht van de 13 respondenten tegelijk aangegeven (waarbij verzakkingsschade een grote rol speelt = 0.15), het serieus nemen van schade (door 18 van de 32 respondenten gezegd), het nemen van verantwoordelijkheid m.b.t. schade (14 van de 17 respondenten) het terugwinnen van vertrouwen en het bieden van zekerheid (door 15 van de 36 respondenten gezegd in combinatie met opmerkingen over schade)
Met betrekking tot de <i>oplossing</i> vinden respondenten dat de NAM (0.19) en de overheid (0.16) hun probleem moeten erkennen, waarbij de nadruk ligt op het terug krijgen van keuzevrijheid (0.14) en het verantwoordelijkheid nemen door de NAM (0.12). Met betrekking tot verwijt wordt er eveneens voornamelijk naar de NAM (0.20) en overheid (0.19) verwezen.
Het sterkste verband met <i>waarde</i> ligt in het opkopen van de woning waardoor bewoners keuzevrijheid terug krijgen. Het verband met het verlaten van de regio (0.20) is hierbij sterker dan het verband met blijven (0.15).
Met betrekking tot de <i>procedure</i> vragen 16 van de 20 respondenten meer empathie en 6 noemen respect. Ook voelen respondenten zich niet serieus genomen (23 van de 32) en willen ze meer zekerheid (21 van de 36). Het verband is over het algemeen het sterkst tussen een eerlijke procedure (0.22) en een effectieve procedure (0.17) met erkenning.
Gaswinning
Gaswinning heeft eveneens redelijk wat lichtere verbanden (0.12-0.16) met andere inhoudelijke variabelen, waaronder: <i>veiligheid</i> (0.16), <i>erkenning</i> (0.12), <i>leefbaarheid</i> (0.13), <i>Oplossing</i> (0.15), <i>Verwijt</i> (0.12) en <i>waarde</i> (0.16). Sterkere verbanden bestaan met <i>procedure</i> (0.19), <i>schade</i> (0.2) en <i>structurele versterking</i> (0.2).
Met betrekking tot procedure lijkt het hier om een toevallig verband te gaan aangezien geen van de gedetailleerde verbanden een duidelijk beeld laat zien.
Met betrekking tot schade lijkt er een verband te zijn tussen het minderen (0.11) /stoppen (0.11) van de gaswinning en reparatie van de schade (0,18).
Het verband tussen structurele versterking van de woning en het stoppen (0.12)/minderen (0.14) van gaswinning is eveneens sterk (0.20).
Leefbaarheid
Leefbaarheid heeft wederom met veel variabelen een wat lichter verband (0.12-0.16), waaronder: <i>lange termijn</i> (0.17), <i>veiligheid</i> (0.15), <i>erkenning</i> (0.13), <i>procedure</i> (0.12), <i>Schade</i> (0.13), <i>Structurele versterking</i> (0.16) en <i>waarde*</i> (0.12)
Het sterkste verband bestaat hierbij tussen de lange termijn en leefbaarheid in de vorm van een voorbeeldrol (0.21) en de leefbaarheid van de omgeving in zijn algemeenheid (0.16).
Oplossing en verwijt
Oplossing heeft een sterk verband met <i>erkenning</i> (0.25, zie boven), <i>procedure</i> (0.24), <i>schade</i> (0.23) en <i>waarde</i> (0.32). Hierbij gaat het om wie er verantwoordelijk wordt gehouden voor de oplossing in deze gevallen. De NAM wordt het meest verantwoordelijk gehouden voor de oplossing. De meeste verantwoordelijkheid hiervoor draagt de NAM volgens de respondenten wat betreft de waarde (0.24), de schade (0.19) en het erkennen van de problematiek (0.19) en bij de procedure (0.15). De overheid wordt ook gezien als partij die een oplossing dient te leveren voor erkenning (0.16), en voor problemen met de waarde (45 van de 55). Het wordt echter wel duidelijk dat er een andere rol is weggelegd voor de overheid en de NAM. Andere partijen dienen vooral bij te dragen aan een oplossing m.b.t. de procedure (22 van de 25).
Bij verwijt bestaat er een sterk verband met <i>erkenning</i> (0.3, zie boven), <i>procedure</i> (0.32) en

<p><i>schade</i> (0.21). Hierbij gaat het om de partijen die verwijten wordt gemaakt met betrekking tot de ontstane situatie. Verwijten m.b.t. erkenning worden gemaakt aan het adres van de NAM (0.20) en Overheid (0.19), dat houdt in dat beiden dus in ongeveer gelijke mate wordt verweten het probleem niet te erkennen. Met betrekking tot de procedure zijn verwijten vooral gericht aan de NAM (0.23) en wat minder aan de overheid (0.14). Met betrekking tot schade wordt de overheid (0.13) en NAM (0.12) wederom ongeveer gelijk veel verweten. Andere partijen wordt voornamelijk in het geval van de procedure (18 van de 19 respondenten) en schade (14 van de 19 respondenten wat verweten). De NAM wordt m.b.t. de procedure voornamelijk verwijten gemaakt wat betreft eerlijkheid (0.19), effectiviteit (0.14), snelheid (0.14) en contrataxatie (0.15).</p>
<p>Procedure</p>
<p>De sterkste verbanden m.b.t. <i>procedure</i> zijn: erkenning (0.29, zie boven), leefbaarheid (0.24, zie boven), oplossing (0.24, zie boven), schade (0.45), structurele versterking (0.2), verwijten (0.32, zie boven) en waarde (0.33).</p>
<p>Het sterkste verband bestaat tussen de variabelen procedure en schade. Dit uit zich vooral in een samenhang tussen schade en een eerlijke procedure (0.29) waarbij schade wordt gerepareerd (0.17) en compenseert (0.21) en verzakkingsschade wordt erkend (13 van de 17 respondenten); een effectieve procedure (0.24) waarbij reparatie goed gebeurd (0.26); een snelle procedure (0.18); service in de vorm van ontzorging bij schade (23 van de 33 respondenten).</p>
<p>Het verband met structurele versterking richt zich vooral op de effectiviteit van de procedure (0.21) en wordt voornamelijk genoemd in combinatie met versteviging van de woning (0.21)</p>
<p>Een vergoeding van de waardedaling (0.28) wordt vaak gezien als eerlijk (0.17) en hierbij wordt contrataxatie door 13 van de 32 respondenten genoemd als middel om dit goed te laten verlopen.</p>
<p>Schade</p>
<p><i>Schade</i> heeft de sterkste verbanden met <i>gaswinning</i> (0.2, zie boven), <i>erkenning</i> (0.2, zie boven), <i>oplossing</i> (0.23, zie boven), <i>procedure</i> (0.45, zie boven), <i>structurele versterking</i> (0.21), <i>verwijt</i> (0.21, zie boven) en <i>waarde</i> (0.35)</p>
<p>Met betrekking tot structurele versterking gaat het in 17 van de 34 responses om schade in relatie tot aardbevingsbestendige nieuwbouw en versteviging van de woning (0.17). Versteviging van de woning wordt vaak genoemd in samenhang met reparatie van de schade (0.18).</p>
<p>Met betrekking tot waarde is het meest opvallende verband tussen de daling van de OZB en de compensatie van gemeenten (0.30)/ Daarnaast valt op dat vooral de vergoeding van de waardedaling in combinatie met schade wordt genoemd (0.30) waarbij de focus ligt op de compensatie van schade in het algemeen (0.18), reparatie van schade (0.16) en vergoeding van immateriële schade (0,12)</p>
<p>Structurele versterking</p>
<p>Structurele versterking heeft sterkere verbanden met <i>erkenning</i> (0.2, zie boven) <i>procedure</i> (0.2, zie boven) en <i>schade</i> (0.21, zie boven).</p>
<p>Waarde</p>
<p>Waarde heeft sterke verbanden met <i>erkenning</i> (0.26, zie boven), <i>oplossing</i> (0.32, zie boven), <i>procedure</i> (0.33, zie boven), <i>schade</i> (0.35, zie boven).</p>

Bijlage X: Verbanden tussen de drie ingangen: rol en emotie, rol en inhoud, en emotie en inhoud

ROL en EMOTIE
Het meest voorkomende verband tussen rol en emotie is tussen de <i>neutralen</i> (0,62). Dit is een logisch verband aangezien deze groepen vaak heel zakelijk in enkele woorden aangaven wat voor hen de oplossing is.
Daarna is het sterkste verband tussen <i>slachtoffers</i> die zich vaak <i>ongerust/angstig</i> voelen (0.38). Ook in dit geval is het een logisch verband. <i>Slachtoffers</i> voelen zich daarnaast ook vaak <i>machteloos</i> (0.27).
Opvallend is dat veel <i>miskende burgers</i> ondanks de problematiek beleefd hun ongenoegen uiten (0.28), een relatief milde emotie. Daarnaast zijn <i>miskende burgers</i> ook vaak <i>gefrustreerd</i> (0.24), een iets heftiger emotie. Ook miskend heeft logischer wijze een sterker verband met de miskende burger (0.32). Daarnaast is een aantal miskende burgers ook boos (17 van de 32 boze respondenten zijn miskende burger)
<i>Zelfbewuste Noorderlingen</i> hebben weinig duidelijke verbanden met emotie. Alleen een van de lichtere emoties (ongenoegen) laat een licht verband zien (0.16). Dit duidt erop dat de zelfbewuste Noorderling niet heel emotioneel reageert, ook al is hij of zij het er niet mee eens.
De <i>achtergestelde Noorderling</i> laat ook niet veel verbanden zien met andere emoties, maar het sterkste verband bestaat wel met boosheid (0.14).
<i>Activisme</i> (ondanks dat er niet veel respondenten van deze rolopvatting hebben blij gegeven) lijkt voornamelijk te worden gevoeld door de emotie boosheid (5 van de 5 activisten is boos!)
<i>Autonomen</i> zijn eerder gelaten met betrekking tot de problematiek (0.13), zij schijnen zich er minder van aan te trekken.

ROL en INHOUD
Miskende burger
De sterkste verbanden tussen rol en inhoud bestaan tussen <i>miskende burger</i> en <i>waarde</i> (0.41), <i>procedure</i> (0.4), <i>Schade</i> (0.37), <i>Oplossing</i> (0.3), <i>erkenning</i> (0.26), <i>Gaswinning</i> (0.24), <i>Verwijten</i> (0.23), <i>Structurele versterking</i> (0,2). <i>Veiligheid</i> (0.13) laat ook een licht verband zien.
Met betrekking tot <i>waarde</i> willen miskende burgers voornamelijk vergoeding van de waardedaling (0.33) en opkoop/uitkoop (0.20). De meerderheid van de miskende burgers wil vervolgens wel blijven (15 van de 32 die willen blijven zijn miskende burgers t.o.v. 12 van de 42 die willen vertrekken). Ook zijn 16 van de 21 respondenten die om daling van de OZB vragen miskende burgers. Opmerkingen met betrekking tot waardevermeerdering worden ook relatief vaak gemaakt door miskende burgers (20 van de 27 opmerkingen m.b.t. waardevermeerdering)
Miskende burgers willen vooral een eerlijke <i>procedure</i> (0.25), daarnaast bestaat er ook een lichter verband met effectiviteit (0.16) en snelheid (0.15). Daarnaast bevindt zich hier ook de categorie die zich druk maakt om besluitvorming (11 van de 15 die hierover iets zeggen zijn miskende burger), bewijslast (11 van de 19) en contrataxatie (20 van de 32). Daarnaast klaagt deze groep over het niet aanwezig zijn van de procedures (14 van de 19).
Opmerkingen met betrekking tot <i>schade</i> gaan in het geval van miskende burgers voornamelijk over compensatie van schade (0.21) en reparatie van schade (0.21). Daarnaast zijn 8 van de 9 respondenten die iets zeggen over de compensatie van gemeenten miskende burger. 10 van de 17 respondenten die iets zeggen over verzakkingsschade zijn eveneens miskende burger.
Bij <i>erkenning</i> gaat het er vooral om dat de miskende burgers meer zekerheid krijgen en

<p>ongeveer de helft van de respondenten die over keuzevrijheid spreekt is miskende burger (24 van de 49). Daarnaast nemen de miskende burgers ook een relatief groot aandeel in de respondenten die vinden dat partijen verantwoordelijkheid (11 van de 17) moeten nemen en vertrouwen moeten terug winning (4 van de 5). Ook zeggen miskende burgers vaker (9 van de 13) dat de communicatie verbeterd dient te worden.</p>
<p>Met betrekking tot <i>gaswinning</i> vinden miskende burgers dat er verminder moet worden (0.16). Daarnaast wordt er relatief vaak (5 van de 6 opmerkingen komen van miskende burgers) gezegd dat de er korting op de energiekosten kan worden verleent. Ook onderzoek (6 van de 7) wordt relatief vaak genoemd.</p>
<p>Bij <i>structurele versterking</i> gaat het voornamelijk om versteviging van de woning (0.15) en 10 van de 13 respondenten die aardbevingsbestendige funderingen aandraagt is miskende burger. Ook aardbevingsbestendig nieuwbouwen wordt vaker genoemd (15 van de 34)</p>
<p>Slachtoffer</p>
<p>De sterkste verbanden bestaan met het <i>opkopen/uitkopen</i> (0.23) van de woning en het <i>verlaten</i> van de regio (0.23). Ook is er een relatief sterk verband met veiligheid (0.2). Daarnaast worden ook <i>erkenning</i> (0.19) en <i>procedure</i> (0.18) vaker genoemd.</p>
<p>Met betrekking tot <i>erkenning</i> willen slachtoffers vooral keuzevrijheid (0.13), en zekerheid (0.10)</p>
<p>Met betrekking tot de <i>procedure</i> willen slachtoffers vooral dat deze effectief is (0.14), dat ze ontzorgd worden (0.12: 14 van de 33 respondenten die hierover spreken is slachtoffer) en dat deze eerlijk verloopt (0.11)</p>
<p>Zelfbewuste Noorderling</p>
<p>De <i>zelfbewuste Noorderling</i> heeft de sterkste verbanden met leefbaarheid (0.34), het blijven in de regio, en structurele versteviging (0.19) Ook veiligheid wordt relatief belangrijk gevonden in vergelijking met andere groepen (0.14)</p>
<p>Binnen de leefomgeving vinden zelfbewuste Noorderlingen voornamelijk de omgeving erg belangrijk (0.33) en 8 van de 9 opmerkingen over de voorbeeldrol van Groningen worden gemaakt door zelfbewuste Noorderlingen. Ook bestaat er een verband met infrastructuur (0.12: 6 van de 10)</p>
<p>Bij structurele versterking gaat het voornamelijk om het verstevigen van woningen (0,18) en aardbevingsbestendige nieuwbouw (0.13).</p>
<p>Achtergestelde Noorderling</p>
<p>De achtergestelde Noorderling laat de sterkste verbanden zien met verwijten (10 van de 18), <i>procedure</i> (9 van de 18) en waarde (11 van de 18), waarvan verbazingwekkend weinig (4) opkoop/uitkoop willen. Het zijn in die zin duidelijk Noorderlingen want ze willen wel in de regio blijven.</p>
<p>Het verband met <i>procedure</i> lijkt toeval te zijn, want er komen uit de nadere analyse geen sterke verbanden naar voren.</p>
<p>Het verband met waarde ontstaat vooral doordat 8 van de 18 achtergestelde Noorderlingen heeft aangegeven een vergoeding voor de waardedaling te willen.</p>
<p>Rol neutraal</p>
<p>De neutrale rol heeft weinig verbanden, enkel met waarde bestaat een licht verband (0.15)</p>
<p>Activist</p>
<p>Activisten zijn vooral bezig met veiligheid (4 van de 5), en willen erkenning (3 van de 5: erkenning en serieus nemen). Verder maken ze opmerkingen met betrekking tot gaswinning (drie van de vijf vinden dat gaswinning verminderd of gestopt moet worden) en <i>procedure</i> (3 van de 5: eerlijk en effectief)</p>
<p>Autonoom</p>
<p>Bij autonomen is er geen duidelijk verband te ontdekken. Het meest wordt schade genoemd (3 van de vier: reparatie) en daarnaast noemen er steeds twee van de vier erkenning, gaswinning,</p>

procedure, structurele versterking en waarde.
Kiezer
De <i>kiezers</i> vinden voornamelijk (steeds 5 van de 7 kiezers) erkenning, procedure en schade belangrijk.
Bij <i>erkenning</i> gaat het hier vooral om vertrouwen. De <i>procedure</i> moet eerlijk zijn en <i>schade</i> moet gerepareerd worden.
Oplossing en verwijt
Het is interessant om te zien dat mensen met verschillende rollen ook verschillende partijen aansprakelijk houden of als verantwoordelijke voor de oplossing zien. <ul style="list-style-type: none"> - De <i>achtergestelde Noorderling</i> focust voornamelijk op verwijten en houdt de regering verantwoordelijk. - De <i>activist</i> (3 van de vijf) houdt eveneens de regering verantwoordelijk en uit voornamelijk verwijten. - <i>Autonomen</i> verwijten niet, en wat betreft de oplossing is er geen duidelijk patroon te zien (komt niet vaak voor) - <i>Kiezers</i> verwijten voornamelijk de overheid (5 van de 7) en ook hier wordt de partij verantwoordelijk voor de oplossing minder genoemd - <i>Miskende burgers</i> verwijten voornamelijk de NAM (0.15) en de Regering (0.13) en ook de verwijten naar andere partijen komen in 9 van de 19 gevallen vanuit deze groep. Echter de focus ligt sterker op de oplossing waarbij de NAM hoofdzakelijk als verantwoordelijke wordt gezien (0.19) gevolgd door de regering (0.16) en daarnaast worden ook andere partijen in 17 van de 25 gevallen door miskende burgers benoemd als verantwoordelijke voor de oplossing - De <i>neutrale rol</i> laat wel een sterkere focus op de oplossing dan op de verwijten zien, maar er ontstaat geen duidelijk beeld. - <i>Slachtoffers</i> verwijten voornamelijk de NAM (0.16) en nauwelijks de regering (0.04) en zoeken ook de oplossing vaker bij de NAM (0.13) en minder bij de regering (0.06) (waarbij oplossing en verwijt ongeveer even vaak voorkomen) - <i>Zelfbewuste Noorderlingen</i> maken iets vaker verwijten dan oplossingen, maar beide zijn niet sterk vertegenwoordigd. De verwijten die gemaakt worden zijn voornamelijk aan het adres van de regering (0.10) gericht, en in mindere mate aan de NAM (0.08), en voor de oplossing wordt voornamelijk de NAM genoemd (0.07) en soms de regering (0.08).
Opvallend vanuit inhoud geredeneerd
Met <i>veiligheid</i> houden zich vooral slachtoffers (0.2), gevolgd door zelfbewuste Noorderlingen (0.14), en dan miskende burgers bezig (0.13).
Een meerderheid van de <i>radicale oplossingen</i> komt van zelfbewuste Noorderlingen
<i>Vertrekken</i> willen vooral slachtoffers, <i>blijven</i> vooral zelfbewuste Noorderlingen.
<i>Erkenning</i> is vooral van belang voor miskende burgers, daarna voor slachtoffers en zelfbewuste Noorderlingen.
<i>Gaswinning</i> lijkt vooral voor miskende burgers van belang te zijn (daarna voor zelfbewuste en daarna rol neutraal)
<i>Schade</i> en <i>procedure</i> zijn voornamelijk bij miskende burgers veel genoemd en ook in oplossingen en waarde bevindt zich bij deze groep een uitschieter. Slachtoffers is de groep die in deze gevallen altijd op de tweede plaats staat in hoe sterk het verband is.
<i>Structurele versterking</i> is vooral van belang voor miskende burgers en zelfbewuste Noorderlingen.

EMOTIE en INHOUD (over het algemeen minder verbanden dan tussen rol en inhoud)
Ongenoegen
Het sterkste verband bestaat tussen <i>ongenoegen</i> en <i>waarde</i> (0.25), <i>schade</i> (0.25) en <i>procedure</i> (0.21). Relatief sterk is ook het verband met <i>structurele versteviging</i> (0.19) en <i>oplossing</i> (0.19).
Mensen willen hierbij voornamelijk een vergoeding voor de <i>waardedaling</i> van hun woning (0.26) en een aantal zou graag zien dat de <i>woning op wordt gekocht</i> , vaak zonder uiting over blijven of vertrekken (0.12).
Met betrekking tot <i>schade</i> ligt de focus voornamelijk op compensatie van de schade (0.18) en reparatie van de schade (0.13)
Wat betreft <i>procedure</i> ligt de focus op eerlijk (0.21), effectief (0.12) en snel (0.12). Zeven van de dertien mensen die tevreden waren met de procedure uiten de emotie ongenoegen.
<i>Structurele versteviging</i> richt zich vooral op het versterken van de woning.
Miskennen
Respondenten die zich <i>miskend</i> voelen maken het meest opmerkingen over <i>waarde</i> (0.22), <i>procedure</i> (0.21) en <i>oplossingen</i> (0.21) en <i>verwijten</i> (0.2). <i>Schade</i> (0.19) en <i>gaswinning</i> (0.19) is voor deze groep ook van belang.
Met betrekking tot <i>waarde</i> willen miskende burgers voornamelijk vergoeding van de waardedaling en opkoop/uitkoop. Ook de regeling voor waardevermeerdering wordt een aantal keer genoemd (13 van de 27 mensen die hierover spreken voelen zich misked)
Met betrekking tot <i>procedure</i> is de emotie miskend het sterkst verbonden met een eerlijke procedure (0.18). Ook opmerkingen met betrekking tot de besluitvorming (7 van de 15) en bewijslast (7 van de 19) worden gemaakt door respondenten die deze emotie uiten.
Wat betreft <i>schade</i> ligt de focus op compensatie van schade, waarbij ook compensatie van immateriële schade een licht verband toont (0.11). Reparatie vertoont eveneens een licht verband (0.11).
Wat betreft <i>gaswinning</i> zouden respondenten met de emotie miskennen graag vermindering zien (0.15).
Ongerust/angstig
De <i>ongerust/angstigen</i> hebben het sterkste verband met <i>veiligheid</i> (0.24) en er bestaat een relatief sterk verband met <i>vertrek uit de regio</i> (0.17). Ook <i>erkenning</i> (0.16) en <i>opkoop/uitkoop</i> (0.16) laten een verband zien.
Ongerust/angstigen hebben voornamelijk <i>erkenning</i> nodig om weer keuzevrijheid (0.13) en zekerheid (0.11) te krijgen.
<i>Opkoop/uitkoop</i> , <i>vertrek</i> uit de regio en <i>veiligheid</i> vormen logische connecties met ongerust/angstigen
Frustratie
De emotie <i>frustratie</i> komt vooral veel voor in verband met de <i>procedure</i> (0.25) en <i>schade</i> (0.19). Ook bestaat er een licht verband met <i>verwijt</i> (0.16).
Frustratie bestaat voornamelijk ten opzichte van de <i>procedure</i> waarbij opmerkingen met betrekking tot eerlijkheid van de procedure (0.20) de overhand voeren, gevolgd door effectiviteit (0.15), snelheid (0.15) en ontzorgen (0.15).
Met betrekking tot <i>schade</i> ligt frustratie voornamelijk bij reparatie, (0.17) en de compensatie van schade (0.12), waarbij immateriële schade ook een licht verband vertoont (0.10).
Machteloosheid
<i>Machteloosheid</i> heeft niet veel sterke verbanden maar lichtere verbanden bestaan met <i>vertrek</i> uit de regio (0.14), <i>veiligheid</i> (0.12) en <i>erkenning</i> (0.13)
Machteloosheid hangt veel samen met <i>ongerust en angstig</i> , waarbij mensen zich vaker onveilig

voelen en vaker willen vertrekken uit de regio.
Met betrekking tot <i>erkenning</i> willen mensen vooral weer zekerheid (0.15)
Boos
Respondenten die <i>boos</i> zijn uiten voornamelijk <i>verwijten</i> (0.18) en zijn bezorgd om hun <i>veiligheid</i> (0.15). Daarnaast wordt <i>procedure</i> redelijk vaak genoemd (20 van de 31) waarbij eerlijkheid van de procedure een licht verband toont (0.11), gevolgd door een zwak verband met effectiviteit en snelheid (0.07).
Emotie neutraal
Neutraal heeft weinig verbanden. Het sterkste verband bestaat met een vergoeding voor de <i>waardedaling</i> (0.12) of het <i>opkopen van de woning</i> (0.11) zonder veel uitlatingen over vertrek of blijven
Gelaten
Gelaten heeft weinig verbanden. Het sterkste verband bestaat met tevreden zijn over de procedure (2 van de vijf gelaten mensen).
Verwijt en oplossing
Ditzelfde geldt ook voor emoties, aan de hand van emoties worden ook meer of minder verwijten gemaakt en aan het adres van verschillende partijen. <ul style="list-style-type: none"> - <i>Boze</i> respondenten maken meer verwijten dan oplossingen en de boosheid richt zich hoofdzakelijk op de regering (0.22) en daarna (minder) op de NAM (0.10). Ook andere partijen worden verwijten gemaakt (0.11) - Respondenten met een <i>neutrale</i> emotie focussen meer op de oplossing (niet verwijt), maar er ontstaat geen duidelijk beeld en het gaat slechts om een klein aantal - <i>Gefrustreerden</i> focussen op zowel oplossen als verwijt waarbij verwijten sterker vertegenwoordigd zijn en hoofdzakelijk gericht op de NAM (0.17). De oplossing dient daarentegen van zowel de NAM (0.11) als de overheid (0.09). - De <i>gelaten</i> respondenten verwijten niet maar focussen ook weinig op de oplossing - De respondenten die zich <i>machteloos</i> voelen noemen zowel verwijten als oplossingen, waarbij verwijten iets sterker vertegenwoordigd zijn, vooral aan het adres van de NAM (0.11) die ook het meest verantwoordelijk wordt gehouden voor de oplossing (0.08). (regering voor zowel oplossing als verwijt 0.06) - <i>Miskenden</i> verwijten ongeveer even vaak als dat er oplossingen worden genoemd, waarbij de verwijten voornamelijk aan de regering zijn gericht (0.20) en in mindere mate aan de NAM (0.13). Voor de oplossing wordt de NAM wel meer genoemd (0.17) t.o.v. de regering (0.12). - De respondenten die hun <i>ongenoegen</i> uiten zijn vaker gericht op de oplossing (die voornamelijk dient te komen van de NAM (0.15) en de regering (0.12) waarbij verwijten minder vaak voorkomen en zich richten op de NAM (0.09 en de regering (0.07) - De <i>ongerust/angstige</i> respondenten verwijten voornamelijk de NAM (0.12) en de regering veel minder (0.04), ongeveer even vaak noemen zij de partijen verantwoordelijk voor de oplossing waarbij eveneens de NAM (0.10) en in iets sterkere mate de regering (0.08) worden genoemd.
Opvallend vanuit inhoud geredeneerd
<i>Radicale oplossingen</i> het meest genoemd door <i>machtelozen</i> en <i>miskenden</i> .
Respondenten met de emotie <i>ongenoegen</i> willen het vaakst in de regio <i>blijven</i> , gevolgd door <i>miskenden</i>
Vertrekken willen vooral <i>ongerust/angstigen</i> en <i>machtelozen</i>
Mensen die <i>ongenoegen</i> uiten hechten relatief meer waarde aan de <i>lange termijn</i> terwijl <i>machtelozen</i> de <i>korte termijn</i> het belangrijkste vinden.
<i>Ongerust/angstigen</i> en <i>boze</i> respondenten maken zich het meest zorgen om de <i>veiligheid</i>

Alle groepen zouden <i>erkenning</i> willen, alleen neutrale en gelaten respondenten uiten dit nauwelijks.
Respondenten die zich <i>miskend</i> voelen maken de meeste opmerkingen over <i>gaswinning</i> , gevolgd door <i>gefrustreerden</i> en mensen die <i>ongenoegen</i> uiten. Weinig emotie, of heftige emotie lijken dus minder om gaswinning te geven dan mensen met mildere emoties (ongenoegen, miskennen en frustratie)
<i>Leefbaarheid</i> wordt vooral belangrijk gevonden door mensen die <i>ongenoegen</i> uiten, gevolgd door de <i>miskenden</i> .
De <i>procedure</i> is ook vooral bij de mildere emoties (miskennen, frustratie en ongenoegen) veel genoemd. Hetzelfde geldt voor <i>schade</i> .
Opmerkingen met betrekking tot <i>structurele versterking</i> lijken eveneens af te nemen naarmate de emotie heftiger wordt (en komt weinig voor bij neutraal/gelaten)
Opmerkingen m.b.t. <i>waarde</i> worden door bijna alle groepen veel gemaakt (boos en gelaten minder) waarbij <i>miskenden</i> en <i>ongenoegen</i> de meeste opmerkingen over waarde in het algemeen maken, maar <i>miskenden</i> en <i>slachtoffers</i> het meest <i>uitgekocht</i> willen worden.

Bijlage XI. Analyse van de context variabelen

Bepaling van de schademeldingsdichtheid

De basiswaarde voor de schademeldingsdichtheid is berekend als de verhouding tussen het aantal bij de NAM gemelde klachten binnen een 4 pc gebied en het aantal woningen in dat gebied, in de periode van een jaar na de zware beving in Huizinge (augustus 2012)¹¹³. Voor de situatie per maart 2015 zijn deze basiswaarden geëxtrapoleerd aan de hand van de gegevens over gemelde schades per gemeente op het NAMportal (geraadpleegd op 24 april 2015). De aanname bij de extrapolatie is dat de onderlinge verschillen tussen 4 pc gebieden binnen een gemeente uit de periode augustus 2012-augustus 2013 ook van toepassing zijn voor de situatie ten tijde van het onderzoek in 2015. De correlatie tussen de op deze twee manieren bepaalde schademeldingsdichtheden is bijzonder hoog¹¹⁴, zowel voor de negen aardbevingsgemeenten, als voor de acht andere Groningse gemeenten van waar uit op de onderzoeksvraag is gereageerd. In de tabellen van dit rapport, en bij de analyses met behulp van SPSS op niveau van schademeldingsklassen is gebruik gemaakt van de basiswaarde voor de schademeldingsdichtheid op 4 pc niveau. Bij analyses met behulp van SPSS met de schademeldingsdichtheid als continue variabele is gebruik gemaakt van de naar 2015 geëxtrapoleerde waarden van deze variabele.

Opvallend is dat de schademeldingsdichtheid in Hoogezand-Sappemeer (geen erkende aardbevingsgemeente) op basis van de NAM meldingen t/m maart 2015 inmiddels bijna even hoog is als in de Marne (wel erkende aardbevingsgemeente). Deze bevinding onderstreept het belang om analyses en maatregelen af te stemmen op aardbevingsimpact op woningniveau in plaats van op gemeenteniveau¹¹⁵.

Leeftijd en aardbevingsgemeenten / schademeldingsdichtheid

Er is een lichte oververtegenwoordiging van respondenten in de leeftijdsklasse 45-54 jaar in de aardbevingsgemeenten, maar het verschil is niet significant ($p = 0,97$).

Het zelfde beeld verschijnt wanneer we de verdeling van leeftijdsklassen over de schademeldingsklassen analyseren. De verschillen in de verdeling zijn niet significant ($p = 0,146$), wel is er een tendens dat respondenten boven 65 jaar sterker vertegenwoordigd zijn in de lichtste schademeldingsklasse, en dat er een zekere oververtegenwoordiging is van respondenten in de leeftijdsklasse 45-64 jaar in de zwaarste schademeldingsklasse.

Leeftijd en geslacht

Er is een significante ($p = 0,02$) oververtegenwoordiging van mannen in de leeftijdsklasse van 65 jaar en ouder, en van vrouwen in de leeftijdsklasse 25-44 jaar.

Geslacht en aardbevingsgemeenten / schademeldingsdichtheid

Buiten de aardbevingsgemeenten wordt significant vaker ($p = 0,02$) door mannen gereageerd dan door vrouwen. Het zelfde patroon ($p = 0,09$) vinden bij een analyse naar schademeldingsklasse; het aandeel vrouwen onder de respondenten loopt op van 7,7% in de laagste schademeldingsklasse naar 32,6% in de hoogste schademeldingsklasse (gemiddeld 23% vrouwelijke respondenten)

¹¹³ Zie Blanken (2013). *Aardbevingsgebied zit compleet op slot*. Dagblad van het Noorden, 27 november 2013

¹¹⁴ $R = 0,98$ voor de negen aardbevingsgemeenten, en $R = 0,99$ voor de acht andere Groninger gemeenten van waaruit repons op het onderzoek is gekomen

¹¹⁵ Inmiddels is dit op .. maart 2015 voor een deel gebeurd door het uitbreiden van het toepassingsgebied van de tijdelijke regeling waardevermeerdering met de gemeenten Hoogezand-Sappemeer en Menterwolde

De conclusie is dat we vooral moeten controleren in welke mate verschillen in uitspraken gerelateerd aan schademeldingsdichtheid veroorzaakt kunnen zijn door het met de schademeldingsdichtheid toenemende aandeel vrouwen in de respons. In mindere mate zal zo'n controle ook gewenst zijn voor het effect van leeftijd.

Een indicatie van de invloed van de verandering in samenstelling m/v van de responsgroep zien we in onderstaande tabel met (partiële) correlaties tussen schademeldingsdichtheid en enkele supercodes waarvoor (zonder controle) significante, zij het zwakke correlaties werden gevonden.

Correlatie van schademeldingsdichtheid (in 5 klassen) met	Zonder controle	Gecontroleerd voor geslacht m/v	Gecontroleerd voor geslacht en leeftijd
Regio (blijven/vertrekken)	0,124 (0,008)	0,108 (0,024)	0,098 (0,046)
Structurele versterking	0,117 (0,013)	0,107 (0,026)	0,106 (0,030)
Erkenning	0,102 (0,030)	0,099 (0,039)	0,084 (0,089)
Waarde	0,101 (0,031)	0,110 (0,086)	0,079 (0,109)
Leefbaarheid	0,099 (0,036)	0,092 (0,055)	0,092 (0,061)

De (in eerste instantie) gevonden verbanden tussen toenemende schademeldingsdichtheid en uitspraken over vertrekken/blijven, versterking, erkenning, waarde en leefbaarheid worden meestal zwakker als we controleren voor geslacht (en zoals verwacht mocht worden) leeftijd. Het effect (veroorzaakt door aan geslacht of leeftijd verbonden verschillen in opvattingen) is het sterkst bij blijven/vertrekken en structurele versterking, en beperkt bij leefbaarheid en erkenning. Opvallend is dat het verband met waarde juist sterker wordt als we controleren voor geslacht.